

Särskild rapport

**Mer behöver göras för att
öka medvetenheten om
och åstadkomma
efterlevnad av reglerna för
statligt stöd inom
sammanhållningspolitiken**

EUROPEISKA
REVISIONSRÄTTEN

EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Tfn +352 4398-1

Frågor: eca.europa.eu/sv/Pages/ContactForm.aspx

Webbplats: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditorsECA

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2016

Print	ISBN 978-92-872-5855-7	ISSN 1831-0990	doi:10.2865/01774	QJ-AB-16-024-SV-C
PDF	ISBN 978-92-872-5856-4	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/60364	QJ-AB-16-024-SV-N
EPUB	ISBN 978-92-872-5885-4	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/140727	QJ-AB-16-024-SV-E

© Europeiska unionen, 2016

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Särskild rapport**Mer behöver göras för
att öka medvetenheten
om och åstadkomma
efterlevnad av reglerna
för statligt stöd inom
sammanhållningspolitiken**

(i enlighet med artikel 287.4 andra stycket i EUF-fördraget)

I våra särskilda rapporter redovisar vi resultatet av våra effektivitets- och regelefterlevnadsrevisioner av särskilda budgetområden eller förvaltningsteman. För att uppnå så stor effekt som möjligt väljer vi ut och utformar granskningsuppgifterna med hänsyn till riskerna när det gäller resultat eller regelefterlevnad, storleken på de aktuella inkomster eller utgifterna, framtida utveckling och politiskt intresse och allmänintresse.

Denna effektivitetsrevision utfördes av revisionsavdelning II – där ledamot Henri Grethen är ordförande – som är specialiserad på utgiftsområdena investeringar för sammanhållning, tillväxt och inkludering. Revisionsarbetet leddes av föredragande ledamoten Oskar Herics som biträdades av Margit Spindelegger (kanslichef), Niels Brokopp (förstechef), Gert Rammeloo och Angelika Zych (uppgiftsansvariga), Ildiko Preiss (attaché) och Dana Moraru, Maria Ploumaki och Laura Zanarini (revisorer).

Från vänster till höger: A. Zych, I. Preiss, G. Rammeloo, N. Brokopp, M. Spindelegger och O. Herics.

Punkt

Förkortningar

Ordförklaringar

I-VIII Sammanfattning

1-24 Inledning

3-8 **Vad är statligt stöd och vilken är dess finansiella betydelse för EU?**

9-21 **Förfaranden för beviljande av statligt stöd**

9-10 Medlemsstaterna måste anmäla statligt stöd till kommissionen

11-14 Undantag från anmälan

15-21 Huvudaktörerna vid förvaltningen av operativa program inom sammanhållningspolitiken

22-24 **Revisioner av statligt stöd utförda av Europeiska revisionsrätten och medlemsstaternas högre revisionsorgan**

25-31 Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod

32-113 Iakttagelser

32-82 **Kommissionen utför inte heltäckande analyser av fel vid statligt stöd och medlemsstaterna fokuserar inte tillräckligt på statligt stöd**

33-44 Antalet fel vid statligt stöd är betydande inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden och, men i mycket mindre utsträckning, Europeiska socialfonden

45-71 Kommissionens övervakning försämras av brist på omfattande analyser och otillräcklig intern samordning

72-82 Medlemsstaternas revisionsmyndigheter har inte fokuserat tillräckligt på efterlevnaden av reglerna för statligt stöd

- 83-113 **Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd och främja medlemsstaternas administrativa kapacitet**
- 84-99 Den utvidgade allmänna gruppundantagsförordningen överförde ansvar från kommissionen till medlemsstaterna
- 100-107 Nya förhandsvillkor och förfaranden för större projekt kan förbättra efterlevnaden av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken
- 108-113 En gemensam handlingsplan för statligt stöd som har upprättats av kommissionen syftar till att stärka medlemsstaternas administrativa kapacitet och kräver fortlöpande uppmärksamhet
- 114-130 **Slutsatser och rekommendationer**
- Bilaga I — Medlemsstaternas utgifter för statligt stöd, 2010–2014, i miljoner euro**
- Bilaga II — Resultat av generaldirektoratet för konkurrens övervakning 2006–2014**
- Bilaga III — Större projekt som antogs av generaldirektoratet för regional- och stadspolitik för programperioden 2007–2013**
- Bilaga IV — Den rättsliga ramen på området för statligt stöd**

Kommissionens svar

ACR: årlig kontrollrapport

BNP: bruttonationalprodukt

COCOF: samordningskommittén för fonderna

ECN-ET: Europeiska konkurrensnätverket – elektronisk överföring

Eruf: Europeiska regionala utvecklingsfonden

ESF: Europeiska socialfonden

ESI-fonderna: Europeiska struktur- och investeringsfonder

EUF-fördraget: Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

FoU: forskning och utveckling

FoU och innovation: forskning, utveckling och innovation

GBER: den allmänna gruppundantagsförordningen

GD: generaldirektorat

GD Regional- och stadspolitik: Generaldirektoratet för regional- och stadspolitik

GD Konkurrens: Generaldirektoratet för konkurrens

GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering: Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering

IKT: informations- och kommunikationsteknik

IMS: systemet för rapportering av oriktigheter (*Irregularity Management System*)

It: informationsteknik

Jaspers: gemensamt stöd till projekt i de europeiska regionerna

MAPAR: förvaltningen av processer, insatser och resurser vid revision (*Management of audit processes, activities and resources*)

SF: Sammanhållningsfonden

SMF: små och medelstora företag

Attesterande myndigheter gör de första kontrollerna av de utgifter som de förvaltande myndigheterna redovisar och intygar att de är lagliga och korrekta. De är i allmänhet en del av finansministeriet eller av interna kontrollorgan som lyder under ett ministerium.

De **europiska struktur- och investeringsfonderna** (ESI-fonderna) är fem separata fonder vars mål är att minska obalanser mellan regioner i unionen och som har policyramar som utformats för den fleråriga budgetramen på sju år. Fonderna är: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden (ESF), Sammanhållningsfonden (SF), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

En **förvaltande myndighet** är en nationell, regional eller lokal offentlig myndighet eller något annat offentligt eller privat organ som en medlemsstat har utsett att leda ett operativt program. Den har till uppgift att välja ut de projekt som ska finansieras, övervaka hur projekten genomförs och rapportera till kommissionen om finansiella aspekter och uppnådda resultat.

En **revisionsmyndighet** säkerställer för kommissionen att styrsystemen och de interna kontrollerna beträffande ett operativt program fungerar ändamålsenligt (och, som en följd av detta, att de intygade utgifterna är lagliga och korrekta). Revisionsmyndigheter är vanligtvis avdelningar vid regeringskanslier, finansministerier (eller interna kontrollorgan som lyder under ett ministerium) eller andra ministerier eller inom högre revisionsorgan. De ska fungera fristående från de myndigheter som förvaltar medlen. Revisionsmyndigheten rapporterar resultaten av sina revisioner av system och operationer till de förvaltande och attesterande myndigheterna för det berörda operativa programmet. Rapporterna om systemrevisioner och den årliga kontrollrapporten överlämnas också till kommissionen. Om revisionsmyndigheten anser att den förvaltande myndigheten inte har vidtagit lämpliga korrigerande åtgärder ska den göra kommissionen uppmärksam på saken.

Ett **företag** är varje enhet som utövar ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och sättet för dess finansiering.

Ett **operativt program** anger en medlemsstats prioriteringar och särskilda mål och hur medlen kommer att användas under en angiven period, vanligtvis sju år, för att finansiera projekt. Projekten måste bidra till att ett eller flera av ett visst antal mål som fastställts för det operativa programmets insatsområden uppnås. Det måste finnas ett program för varje fond inom sammanhållningspolitikens område, det vill säga Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden. De operativa programmen utarbetas av medlemsstaterna och ska godkännas av kommissionen innan några utbetalningar kan göras från EU:s budget. De kan bara ändras under den aktuella perioden om båda parterna är överens.

Europeiska regionala utvecklingsfondens mål är att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom Europeiska unionen genom att avhjälpa de största regionala obalanserna via ekonomiskt stöd till infrastruktursatsningar och produktiva jobbskapande investeringar, främst för företag.

Europeiska socialfonden syftar till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom Europeiska unionen genom att förbättra sysselsättningsmöjligheterna, huvudsakligen genom utbildningsåtgärder, och främja en hög sysselsättningsnivå och fler och bättre arbetstillfällen.

Expertgruppen för europeiska struktur- och investeringsfonder kom till inom kommissionen i syfte att ge kommissionen råd om genomförandet av program som antagits och genomförts i överensstämmelse med förordningarna om de europeiska struktur- och investeringsfonderna. Den är en av de två grupper som ersätter Samordningskommittén för fonderna (den andra är Samordningskommittén för de europeiska struktur- och investeringsfonderna).

Finansiella korrigeringar syftar till att skydda EU:s budget från felaktiga och oriktiga utgifter. Vid utgifter med delad förvaltning är det i första hand medlemsstaternas ansvar att återkräva felaktiga utbetalningar. Finansiella korrigeringar kan göras genom att oriktiga utgifter dras av från medlemsstaternas utgiftsredovisningar eller genom att medel återkrävs från stödmottagare. Även kommissionen kan besluta om finansiella korrigeringar.

Förenlighetsbedömning handlar om att balansera en stödåtgärds negativa inverkan på handel och konkurrens på den internationella marknaden och dess positiva inverkan på uppnåendet av väldefinierade gemensamma mål. När man balanserar dessa verkningar ska den inverkan som stödet har på den sociala välfärden inom EU beaktas. Förenlighetsbedömningen hör till kommissionens exklusiva behörighet.

Högre revisionsorgan är nationella organ som ansvarar för revision av offentliga inkomster och utgifter.

Partnerskapsavtal är överenskommelser som har ingåtts mellan Europeiska kommissionen och varje medlemsstat för programperioden 2014–2020. Där anges de nationella myndigheternas planer för hur medlen från de europeiska struktur- och investeringsfonderna ska användas och varje lands strategiska mål och investeringsprioriteringar som kopplas till de övergripande målen för Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla. Där anges också närmare uppgifter om eventuella förhandsvillkor och ramar för resultatstyrning. Avtalen utarbetas av medlemsstaten i en dialog med kommissionen och ska antas av kommissionen.

Programperiod: Den fleråriga ram inom vilken utgifterna för sammanhållningspolitiken planeras och genomförs.

Sammanhållningsfondens mål är att förbättra den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom Europeiska unionen genom att finansiera miljö- och transportprojekt i medlemsstater vars BNP per capita är lägre än 90 % av genomsnittet för EU.

Sammanhållningspolitiken är ett av de största politikområdena i EU:s budget. Den syftar till att minska utvecklingskillnaderna mellan olika regioner, omstrukturera industriregioner på tillbakagång och diversifiera landsbygdsområden samt uppmuntra gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete. Den finansieras från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden.

Samordningskommittén för fonderna är den kommitté med företrädare för medlemsstaterna som inrättats i enlighet med artikel 103 i förordning (EG) nr 1083/2006 för att ge råd till kommissionen om genomförandet av Eruf, ESF och Sammanhållningsfonden. Samordningskommitténs riktlinjer fungerar som rekommendationer med praktiska exempel och praktisk information men är inte juridiskt bindande eller begränsande.

Större projekt är projekt som är så finansiellt betydande att det krävs ett särskilt beslut av kommissionen för att medlemsstaten ska få EU-medfinansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden eller Sammanhållningsfonden. De sammanlagda kostnaderna för dem överstiger 50 miljoner euro, och de är vanligtvis omfattande infrastrukturprojekt inom transport, miljö och andra sektorer såsom kultur, utbildning, energi eller IKT.

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är ekonomisk verksamhet som de offentliga myndigheterna anser är särskilt viktig för medborgarna och som inte kan tillhandahållas (eller skulle tillhandahållas på andra villkor) utan offentliga insatser. Som exempel kan nämnas transportnätverk, posttjänster och sociala tjänster.

Årliga kontrollrapporter är årliga rapporter från revisionsmyndigheterna som beskriver resultaten av alla revisioner som de genomfört beträffande ett eller flera operativa program. De årliga kontrollrapporterna är det huvudsakliga dokument genom vilket revisionsmyndigheterna uppnår säkerhet om förvaltnings- och kontrollsystemen för det eller de operativa program som reviderats samt om lagligheten och korrektheten hos de projekt som medfinansieras.

I

Statligt stöd är stöd som beviljas av en medlemsstat och som snedvrider eller skulle kunna snedvrída konkurrensen genom att vissa företag får en förmån, i den mån stödet inverkar på handeln mellan medlemsstaterna. Statligt stöd är i princip förbjudet för att säkerställa att den inre marknaden fungerar korrekt. Dock kan statligt stöd av en viss storlek, inom vissa sektorer, geografiska områden eller under särskilda omständigheter ändå vara förenligt med den inre marknaden. Under perioden 2010–2014 beviljade medlemsstaterna i genomsnitt 76,6 miljarder euro i statligt stöd per år, exklusive stöd till finanssektorn, järnvägssektorn och offentliga tjänster såsom posttjänster. Detta motsvarar över 0,5 % av medlemsstaternas BNP.

II

Sammanhållningspolitiken är ett av de största utgiftsområdena i EU:s budget. För programperioden 2014–2020 uppgår den sammanlagda budgeten för Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Sammanhållningsfonden och Europeiska socialfonden (ESF) till 352 miljarder euro, en ökning från 347 miljarder euro under programperioden 2007–2013. Enligt kommissionens uppskattning stod utgifterna för Eruf/Sammahållningsfonden och ESF för mer än en fjärdedel av det statliga stöd som beviljades i EU under perioden 2007–2013.

III

Under revisionen bedömde vi, för programperioden 2007–2013, omfattningen av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken samt i vilken utsträckning kommissionen var medveten om orsakerna till den bristande efterlevnaden. Vi granskade också om de åtgärder som kommissionen har vidtagit för programperioden 2014–2020 kommer att stärka dess egen och medlemsstaternas kapacitet att förhindra eller upptäcka och korrigera överträdelser av reglerna för statligt stöd.

IV

Under perioden 2010–2014 upptäckte kommissionen och revisionsrätten överträdelser av reglerna för statligt stöd vid ett stort antal revisioner, och fel vid statligt stöd inom Eruf och Sammanhållningsfonden var en viktig faktor som bidrog till vår uppskattning av felnivån inom sammanhållningspolitiken. Vi fann att kommissionen upptäckte ungefär lika stor andel fel vid sina revisioner och sin övervakning inom sammanhållningspolitiken som vi gjorde vid våra revisioner. Medlemsstaternas revisionsmyndigheter upptäckte å andra sidan mycket färre överträdelser av reglerna för statligt stöd än både kommissionen och vi. Detta tyder på att revisionsmyndigheterna hittills inte har fokuserat tillräckligt på statligt stöd under sina revisioner.

V

Under programperioden 2007–2013 registrerade kommissionen inte de fel vid statligt stöd som den upptäckte eller som medlemsstaterna rapporterade på ett sätt som gjorde det möjligt för den att göra en ordentlig analys. En sådan analys skulle ha hjälpt kommissionen att ta fram bättre riktade och skraddarsyddade förebyggande åtgärder för medlemsstaterna och programmen.

VI

Medlemsstaterna anger i sina ansökningar om projekt av betydande ekonomisk storlek (så kallade större projekt) om de anser att investeringen inbegriper statligt stöd och om denna information kan kontrolleras av kommissionen. Särskilt i början av programperioden 2007–2013 kontrollerade kommissionen inte systematiskt huruvida större projekt följde reglerna för statligt stöd. Det finns en risk för att några EU-medfinansierade större projekt inte är förenliga med den inre marknaden, också på grund av att det före 2012 – och förtydligandet genom domen i Leipzig Halle-målet – var ovanligt att medlemsstaterna anmälde investeringar i infrastruktur till kommissionen. För att i framtiden minska denna risk skärpte kommissionen sina interna förebyggande åtgärder och införde ett alternativt godkännandeförfarande med en oberoende kvalitetsgranskning för programperioden 2014–2020. Detta alternativa förfarande är inte utformat för att alltid ge medlemsstaterna rättslig säkerhet om huruvida reglerna om statligt stöd har följts när beslutet om det större projektet fattas. Sådan säkerhet kan endast uppnås efter det att en medlemsstat har gjort en anmälan till kommissionen som därefter har beslutat i frågan om statligt stöd.

VII

Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd för programperioden 2014–2020, vilket har lett till att den administrativa bördan har minskat och insynen ökat, men också ökat medlemsstaternas ansvar för att utforma och genomföra stödåtgärder. När medlemsstaterna får större ansvar finns det en risk för att antalet fel vid statligt stöd ökar, och kommissionens övervakning har visat att medlemsstaterna begick många misstag vid utformningen och genomförandet av stödordningarna under programperioden 2007–2013. För att minska denna risk har kommissionen vidtagit åtgärder för att främja medlemsstaternas administrativa kapacitet på området för statligt stöd. Bland annat har man infört villkor för statliga stödsystem för att främja ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av europeiska struktur- och investeringsfonder (så kallade förhandsvillkor). De medlemsstater som inte ansågs uppfylla dessa villkor är dock inte nödvändigtvis de medlemsstater där kommissionen tidigare har funnit mest problem. Dessa åtgärder kräver dessutom fortlöpande uppmärksamhet.

VIII

Revisionsrätten lämnar följande rekommendationer:

- a) Kommissionen bör besluta om korrigerande åtgärder när stödåtgärder inte följer reglerna för statligt stöd.
- b)
 - i) Kommissionen bör använda MAPAR för att registrera oriktigheter på ett sätt som gör det möjligt att enkelt analysera till exempel deras typ, frekvens, allvar, geografiska ursprung och orsak. Databasen bör även innehålla information om uppföljningen av dessa oriktigheter (som de finansiella korrigeringar som har tillämpats).
 - ii) När det gäller IMS bör kommissionen anpassa databasens struktur så att information om oriktigheter som gäller statligt stöd kan plockas fram och analyseras för alla medlemsstater och typer.
 - iii) GD Konkurrens bör regelbundet få tillgång till all relevant information i MAPAR och IMS om oriktigheter som gäller statligt stöd.
 - iv) Genom att utnyttja informationen i sina databaser bör kommissionen vartannat år följa upp medlemsstaternas kapacitet att följa reglerna för statligt stöd genom att analysera till exempel typ, frekvens, allvar, geografiskt ursprung och orsak i fråga om fel vid statligt stöd som kommissionen själv eller medlemsstaternas myndigheter upptäcker. Kommissionen bör göra detta i övervakningssyfte och för att styra stödsatser, såsom utbildning, till de medlemsstater där de behövs bäst.

- c) Kommissionen bör inte godkänna större projekt förrän den internt har godkänt det statliga stödet, och alltid begära att medlemsstaterna anmäler stöd när det behövs för att ge dem rättslig säkerhet, oavsett vilket ansökningsförfarande medlemsstaten använder.
- d)
 - i) Kommissionen bör se till att revisionsmyndigheternas kontroller av efterlevnaden av reglerna för statligt stöd är tillräckligt omfattande och håller tillräcklig kvalitet.
 - ii) Inför avslutandet av programperioden 2007–2013 bör kommissionen be revisionsmyndigheterna kontrollera efterlevnaden av reglerna för statligt stöd när det gäller de större projekt som godkändes före slutet av 2012.
 - iii) Kommissionen bör ta fram ytterligare anvisningar, i synnerhet fallstudier som beskriver god praxis och vanliga typer av och orsaker till överträdelser av reglerna för statligt stöd.
 - iv) Kommissionen bör uppmana medlemsstaterna att inrätta ett centralt register för att övervaka ackumuleringen av små bidrag som tillsammans inte får överstiga en viss summa ("stöd av mindre betydelse").
 - v) Kommissionen bör inrätta en central databas som omfattar hela EU där medlemsstaternas berörda myndigheter kan kontrollera identiteten på företag som ska betala tillbaka statligt stöd och status på återkravsförfarandet så att de kan följa den tillämpliga lagstiftningen (den så kallade Deggendorf-principen). Tillgång bör endast beviljas användare med behovsenlig behörighet.
- e) Om förhandsvillkoret som gäller statligt stöd inte har uppfyllts i slutet av 2016 bör kommissionen utnyttja sin befogenhet att hålla inne betalningar till de berörda medlemsstaterna tills de har korrigerat alla betydande brister.

01

Konkurrenspolitiken strävar efter att säkerställa att företag konkurrerar med varandra på lika villkor – med sina produkter och priser – utan att de får orättvisa förmåner. Eftersom den gemensamma marknaden garanterar fri rörlighet för varor och tjänster i hela unionen, regleras konkurrenspolitiken på EU-nivå¹. Reglerna för statligt stöd utgör en central aspekt av EU:s konkurrenspolitik.

02

Ett företag som beviljas statligt stöd konkurrerar inte längre på lika villkor. Av denna orsak anges i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)² att statligt stöd i princip är oförenligt med den inre marknaden. Det finns emellertid områden och omständigheter där marknaden inte fungerar som den borde, och det finns luckor där vissa behov inte blir tillgodosedda. För att tillgodose de allmänna politikmålen innehåller fördraget en förteckning över kategorier av statligt stöd som är eller kan vara förenliga med den inre marknaden³. Kommissionen har utarbetat flera regler för att hantera stöd som beviljas inom dessa kategorier.

Vad är statligt stöd och vilken är dess finansiella betydelse för EU?

03

Fördraget definierar statligt stöd som stöd som ges av en medlemsstat, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag, om det påverkar handeln mellan medlemsstater. För att stöd ska anses vara statligt stöd måste alla kriterier i definitionen vara uppfyllda. Dessa kriterier finns uppräknade i **tabell 1**.

1 Artikel 26 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

2 Artikel 107.1 i EUF-fördraget.

3 Artikel 107.2 i EUF-fördraget: "Förenligt med den inre marknaden är..." (t.ex. stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer). Artikel 107.3 i EUF-fördraget "Som förenligt med den inre marknaden kan anses..." (t.ex. stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet).

Kriterier för att stöd ska karakteriseras som statligt stöd

	Kriterium och förklaring	Exempel
1	Stödet beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel. Statliga medel är medel, av vilket slag de än är, från en myndighet i en medlemsstat eller ett företag som ägs eller kontrolleras av staten ¹ .	Subventioner, skattebefrielse eller garantiförbindelser.
2	Stödet beviljas företag. Ett företag är varje enhet som utövar ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och sättet för dess finansiering ² . Ekonomisk verksamhet är att tillhandahålla varor eller tjänster på en marknad ³ .	Ett företag som tillverkar bilar, en välgörenhetsorganisation som serverar mat eller ett statligt företag som tillhandahåller posttjänster.
3	Stödet innebär en förmån. En förmån är varje ekonomisk fördel som företaget inte skulle ha erhållit under normala marknadsförhållanden ⁴ .	Ett lån som beviljas ett företag till en ränta som understiger marknadsräntan.
4	Den beviljade förmånen är selektiv. Alla förfaringsätt för att bevilja stöd som inte är öppna på lika villkor för alla företag som är verksamma i en medlemsstat är selektiva.	Förfaringsätt som tillämpas endast på stora företag eller på företag i en specifik bransch såsom transport- eller energisektorn.
5	Stödet snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen. Snedvridning av konkurrensen antas föreligga om stödmottagaren är verksam i en bransch där det råder eller borde råda konkurrens ⁵ .	Stöd som beviljas ett företag i textilbranschen, eftersom det råder konkurrens inom textilindustrin.
6	Stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna. När stöd snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen antas det kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna, om effekterna på andra medlemsstater är mer än marginella ⁶ .	Stöd som beviljas en lokal möbeltillverkare, eftersom det finns möbeltillverkare (lokala eller inte) i olika medlemsländer.

1 Punkt 17 i mål 248/84 och punkt 38 i mål C-482/99.

2 Punkt 74 i de förenade målen C-180/98–C-184/98.

3 Punkt 36 i mål C-35/96.

4 Punkt 60 i mål C-39/94.

5 Punkterna 141–147 i de förenade målen T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 och T-23/98.

6 Punkt 81 i de förenade målen T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 och T-23/98.

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens meddelande om begreppet statligt stöd.

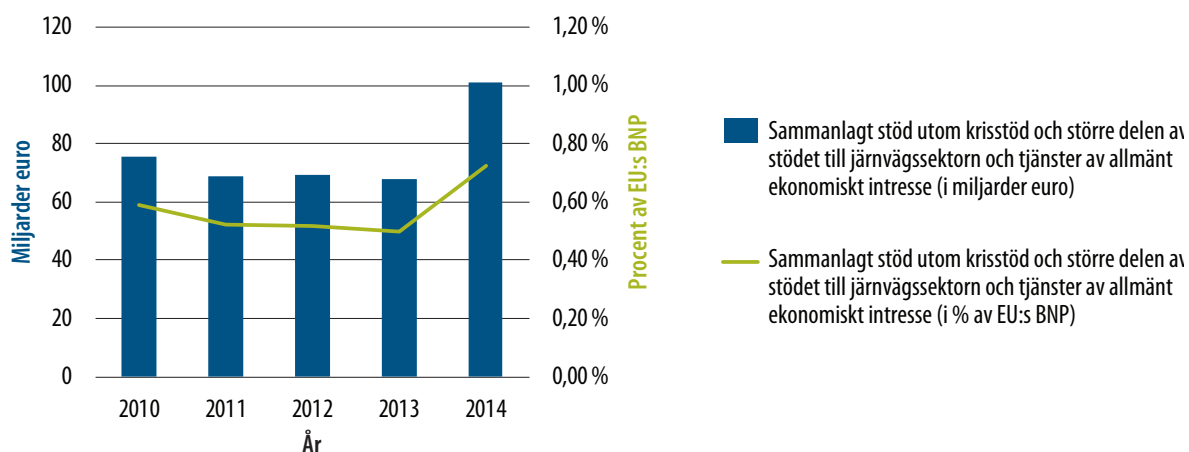
04

Under perioden 2010–2014 betalade medlemsstaterna i genomsnitt 76,6 miljarder euro i statligt stöd per år⁴. Detta motsvarar mer än 0,5 % av medlemsstaternas BNP (se **figur 1**). Siffrorna är i underkant eftersom de inte innehåller större delen av stödet till järnvägssektorn och till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, såsom transportnätverk och posttjänster, för vilka det saknas fullständiga uppgifter för perioden 2010–2014. De innehåller inte heller stöd till finanssektorn ("krisstöd"), som inte omfattas av denna revision och inte är typiskt för det statliga stöd som beviljas under normala förhållanden. En översikt av respektive medlemsstats statliga stöd under perioden 2010–2014 ges i **bilaga I**. Införandet av fler stödprogram för förnybar energi i rapporteringen kan efter antagandet av energi- och miljöstödsriktlinjerna 2014 leda till att mer statligt stöd kommer att rapporteras till kommissionen de kommande åren.

4 Se kommissionens resultattavla för statligt stöd 2015 på GD Konkurrens webbplats.

Figur 1

Statligt stöd i EU, 2010–2014

Anm.: Enligt kommissionen beror utgiftsökningen 2014 till stor del (85 %) på att fler system för förnybar energi har tagits med i rapporteringen. Om det inte hade tagits med skulle det rapporterade statliga stödet ha uppgått till cirka 73 miljarder euro 2014. Dessutom har EU-medel tagits med först från och med 2014.

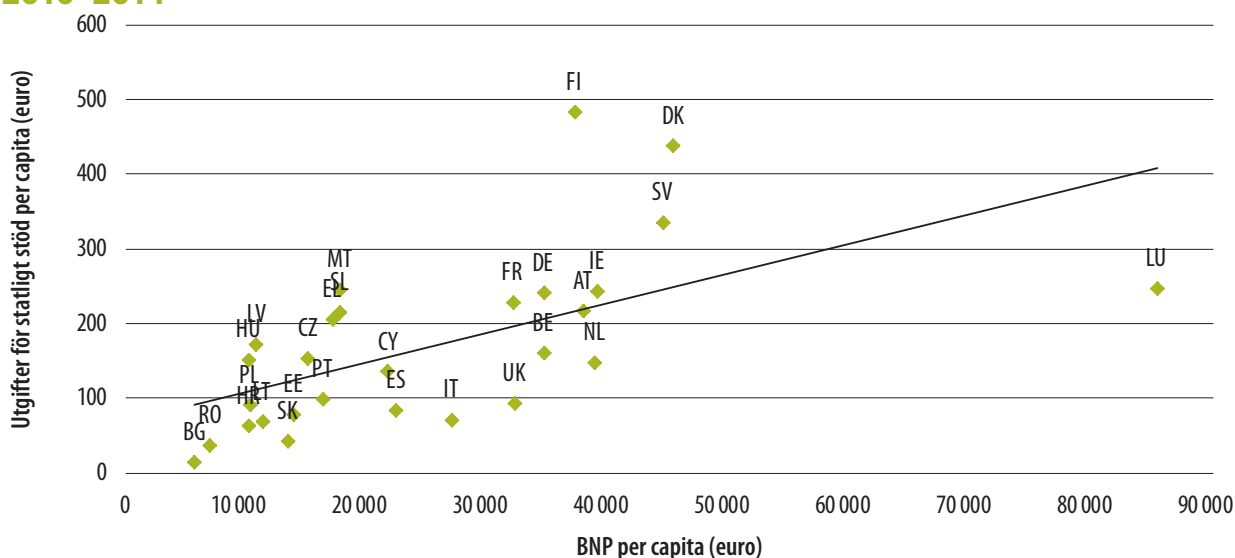
Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens resultattavla för statligt stöd 2015.

05

Övergripande finns det ett samband mellan medlemsstaternas BNP per capita och deras utgifter för statligt stöd (se **figur 2**). Under perioden 2010–2014 var de tre medlemsstater som i genomsnitt betalade mest statligt stöd per capita Danmark, Finland och Sverige.

Figur 2

Jämförelse mellan medlemsstaternas utgifter för statligt stöd och BNP per capita, 2010–2014

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens resultattavla för statligt stöd 2015 och Eurostats uppgifter om befolkning och BNP per capita i löpande priser.

06

Sammanhållningspolitiken är ett av de största utgiftsområdena i EU:s budget, och den genomförs genom Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Sammanhållningsfonden och Europeiska socialfonden (ESF). Dess syfte är att stödja ekonomisk utveckling och sysselsättning i de mindre gynnade regionerna i EU⁵. EU:s sammanlagda budget för sammanhållningspolitiken under programperioden 2014–2020 uppgår till 352 miljarder euro, en ökning från 347 miljarder euro under programperioden 2007–2013⁶. Under perioden 2010–2014 betalades 216 miljarder euro i EU-medel ut inom sammanhållningspolitiken⁷.

- 5 Politiken genomförs med hjälp av operativa program som anger prioriteringar, särskilda mål och hur EU-medlen ska användas.
- 6 Se kommissionens *En introduktion till EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020* från juni 2014 och *Sammanhållningspolitiken 2007–2013: Kommentarer och officiella texter* från januari 2007. En programperiod är den fleråriga ram inom vilken strukturfondernas och Sammanhållningsfondens utgifter planeras och genomförs.
- 7 Se portalen med uppgifter om sammanhållning på kommissionens webbplats.

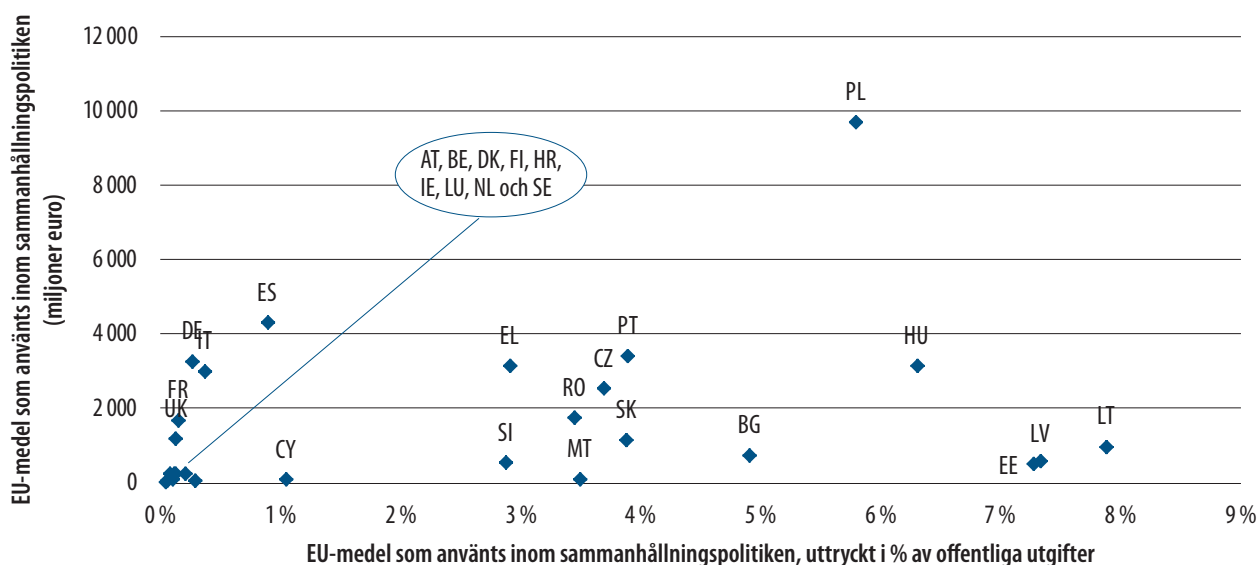
07

Medlen för sammanhållningspolitiken ska fördelas med hänsyn till skillnader i BNP så att fattigare regioner får högre finansiellt stöd⁸. Dessa medel står därför för en betydande andel av de offentliga utgifterna i flera medlemsstater (se **figur 3**). Detta gäller i synnerhet de medlemsstater som gick med i EU 2004 och 2007: exempelvis stod fördelningen av medel för sammanhållningspolitik för mer än 5 % av alla offentliga utgifter i Estland, Ungern, Lettland, Litauen och Polen under 2014.

8 Artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 320).

Figur 3

EU-medel som medlemsstaterna använt inom sammanhållningspolitiken, 2010–2014

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens bokföringsuppgifter och Eurostats statistik över offentliga utgifter.

Inledning

08

Enligt fördraget gäller reglerna för statligt stöd endast stöd som beviljats av medlemsstaterna till enheter som bedriver ekonomisk verksamhet⁹. Allt stöd som beviljas direkt av kommissionen, eller något annat EU-organ som Europeiska investeringsbanken, omfattas därför inte av reglerna för statligt stöd. EU-finansiering som tillhandahålls via sammanhållningspolitiken ska följa reglerna för statligt stöd eftersom dessa medel förvaltas av medlemsstaterna. Kommissionen uppskattar att cirka 40 % av medlen för sammanhållningspolitiken, 139 miljarder euro, gick till projekt som skulle följa reglerna för statligt stöd under programperioden 2007–2013¹⁰. Enligt kommissionen uppgick de sammanlagda utgifterna för statligt stöd till 504 miljarder euro under den perioden¹¹. Totalt sett stod medlen för sammanhållningspolitik således för mer än en fjärdedel av de sammanlagda utgifterna för statligt stöd under programperioden 2007–2013.

Förfaranden för beviljande av statligt stöd

Medlemsstaterna måste anmäla statligt stöd till kommissionen

09

EUF-fördraget kräver att kommissionen underrättas om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder¹². I praktiken betyder detta att om en medlemsstat vill bevilja statligt stöd ska den underrätta kommissionens generaldirektorat för konkurrens (GD Konkurrens). Denna process kallas anmälan.

10

När medlemsstaten har anmält att den planerar att bevilja stöd fastställer GD Konkurrens om det rör sig om statligt stöd. Om så är fallet bedömer det om stödet är förenligt med den inre marknaden genom att väga den positiva inverkan av stödet (om det bidrar till att uppnå väldefinierade gemensamma mål) mot den negativa inverkan (snedvridning av konkurrens och handel). Kommissionen har exklusiv behörighet att göra denna förenlighetsbedömning¹³.

Undantag från anmälan

11

Även om fördraget i princip förbjuder statligt stöd innehåller det också en förteckning över stödkategorier som kan vara förenliga med den inre marknaden. I detta sammanhang får kommissionen utfärda regler som anger kriterierna för när sådana stödkategorier inte behöver anmälas¹⁴. Kommissionen utarbetar dessa regler utifrån sin erfarenhet av att bedöma stödåtgärder, och med hänsyn till EU-domstolens rättspraxis.

- 9 Artikel 107 i EUF-fördraget.
- 10 Se kommissionens policydokument om riktlinjerna för regionalstöd 2014–2020 från september 2014.
- 11 Se kommissionens resultattavla för statligt stöd 2011 och 2015.
- 12 Artikel 108.2 och 108.3 i EUF-fördraget.
- 13 Artikel 108 i EUF-fördraget.
- 14 Rådets förordning (EU) 2015/1588 av den 13 juli 2015 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd (EUT L 248, 24.9.2015, s. 1) (kodifiering) som ersätter rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd, särskilt artikel 108.4 i EUF-fördraget.

Den allmänna gruppundantagsförordningen

12

För stödkategorier som kommissionen anser sannolikt är förenliga med den inre marknaden har den antagit en förordning enligt vilken sådant stöd inte behöver anmälas, under förutsättning att alla villkor är uppfyllda, om stödbeloppet inte överstiger de tröskelvärden som anges i förordningen. Denna förordning kallas för den allmänna gruppundantagsförordningen¹⁵. Exempel på sådana stödkategorier är statligt stöd för kultur och miljöskydd.

13

Den allmänna gruppundantagsförordningen förenklar avsevärt arbetet för kommissionen och medlemsstaterna. Den tillåter medlemsstaterna att vidta många stödåtgärder utan att gå igenom anmälningsförfarandena eller kommissionens explicita förenlighetsbedömning. Den allmänna gruppundantagsförordningen innehåller allmänna bestämmelser och bestämmelser för respektive stödkategori. Stöd som omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen och som överensstämmer med dessa bestämmelser anses automatiskt vara förenligt med den inre marknaden. För omfattande stödåtgärder (som överstiger tröskelvärdena för anmälan) krävs dock fortfarande anmälan eftersom dessa åtgärder kan snedvrیدا konkurrensen¹⁶.

Stöd av mindre betydelse

14

Kommissionen har dessutom fastställt att stöd på högst 200 000 euro till en enda stödmottagare under en treårsperiod varken snedvrider konkurrensen eller påverkar handeln mellan medlemsstater¹⁷. Denna typ av stöd kallas för stöd av mindre betydelse, och eftersom det inte uppfyller det statliga stödkriteriet om att snedvrیدا eller hota att snedvrیدا konkurrensen och inte heller kriteriet om att påverka handeln mellan medlemsstater klassificeras det inte som statligt stöd och behöver inte anmälas till GD Konkurrens. För tjänster av allmänt intresse har tröskelvärdet för stöd höjts till 500 000 euro¹⁸.

Huvudaktörerna vid förvaltningen av operativa program inom sammanhållningspolitiken

15

Förvaltningen av operativa program inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF är delad mellan medlemsstaterna och kommissionen. Medlemsstaterna väljer, förvaltar och övervakar projekt, och kommissionen har tillsyn över och övervakar medlemsstaternas förvaltnings- och kontrollsystem. Kommissionen är i sista hand ansvarig för genomförandet av EU:s budget¹⁹.

- 15 Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (EUT L 187, 26.6.2014, s. 1).
- 16 Tröskelvärdena varierar från 400 000 euro för vissa startbidrag till 150 miljoner euro för vissa stöd för förnybara energikällor.
- 17 Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (EUT L 352, 24.12.2013, s. 1).
- 18 Kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT L 114, 26.4.2012, s. 8).
- 19 Artikel 53 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 av den 25 oktober 2012 om finansiella regler för unionens allmänna budget och om upphävande av rådets förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 (EUT L 298, 26.10.2012, s. 1).

Medlemsstatsnivå

16

På medlemsstatsnivå har de förvaltande myndigheterna ansvaret för den löpande förvaltningen av operativa program. Genom förvaltningskontroller ska de säkerställa att alla medfinansierade projekt är berättigade till EU-medel och att de redovisade projektkostnaderna uppfyller stöd villkoren, bland annat reglerna för statligt stöd. De attesterande myndigheterna kontrollerar ersättningsanspråken för projekt som lämnas in av de förvaltande myndigheterna och överlämnar dem till kommissionen för ersättning. Revisionsmyndigheterna gör revisioner av insatser (dvs. projekt) och av förvaltnings- och kontrollsystem och rapporterar om dem till kommissionen genom årliga kontrollrapporter och revisionsuttalanden²⁰.

17

Dessutom kan nationella kontor för statligt stöd, beroende på sitt uppdrag, kontrollera efterlevnaden för stödordningar på nationell nivå (oavsett om de är EU-medfinansierade eller inte) eller ge råd eller avge yttranden till andra organ i medlemsstaterna. Samtliga medlemsstater har kontor för statligt stöd på central nivå, utom Belgien som har regionala kontor för statligt stöd. I vissa medlemsstater är kontoret för statligt stöd en del av finans- eller ekonomiministeriet, medan det i andra medlemsstater är ett oberoende organ eller en del av den nationella konkurrensmyndigheten. Kontoren för statligt stöd kan också fungera som kontaktpunkt för expertkunskap och hjälpa till vid utformningen av stödordningar och på så sätt minska risken för att reglerna för statligt stöd inte följs (se **ruta 1**).

20 Dessa årliga rapporter från revisionsmyndigheterna innehåller resultaten av alla revisioner som de har genomfört av ett eller flera operativa program. De årliga kontrollrapporterna är det huvudsakliga dokumentet genom vilket revisionsmyndigheterna uppnår säkerhet om förvaltnings- och kontrollsystemen för det eller de operativa program som har granskats och lagligheten och korrektheten för de projekt som medfinansieras.

Ruta 1

Kontoret för statligt stöd kontrollerar statligt stöd i lagförslag (Danmark)

Alla ministerier ska göra en preliminär bedömning av om de lagförslag som de bereder berörs av reglerna för statligt stöd. Informationen skickas till sekretariatet för statligt stöd (där de anställda är experter på statligt stöd) för bedömning. Om sekretariatet anser att ett förslag strider mot reglerna för statligt stöd ombeds ministeriet att omarbete sitt lagförslag. Sekretariatet för statligt stöd bistår ministeriet med förslag och råd under lagstiftningsprocessen.

Kommissionsnivå

18

Generaldirektoratet för regional- och stadspolitik (GD Regional- och stadspolitik) är den kommissionsavdelning som ansvarar för att främja ekonomisk och social utveckling i olika regioner i Europeiska unionen, i synnerhet de mindre gynnade, och det förvaltar Eruf och Sammanhållningsfonden. Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering (GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering) ansvarar för sysselsättningsfrågor och sociala frågor inom EU och förvaltar ESF.

19

Båda generaldirektoraten säkerställer att utgifterna inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF följer EU:s regler och nationella regler huvudsakligen utifrån det arbete som revisionsmyndigheterna har utfört. Utöver att granska revisionsmyndigheternas arbete gör de också egna revisioner av insatser och system i medlemsstaterna som ett led i sitt tillsynsarbete.

20

GD Konkurrens är den avdelning vid kommissionen som ansvarar för att se till att EU:s regler för statligt stöd tillämpas korrekt, inom alla områden utom jordbruk och fiske²¹. GD Konkurrens utvecklar lagstiftningen om statligt stöd på basis av fördraget och övervakar genomförandet av den. I synnerhet övervakar det regelbundet stödordningar för att kontrollera om och i vilken utsträckning de följer reglerna för statligt stöd²². Dessutom får berörda parter, såsom en medlemsstat eller ett konkurrerande företag, lämna in ett klagomål till kommissionen om de anser att statligt stöd som beviljats en viss stödmottagare är olagligt. Kommissionen är skyldig att undersöka alla sådana klagomål²³.

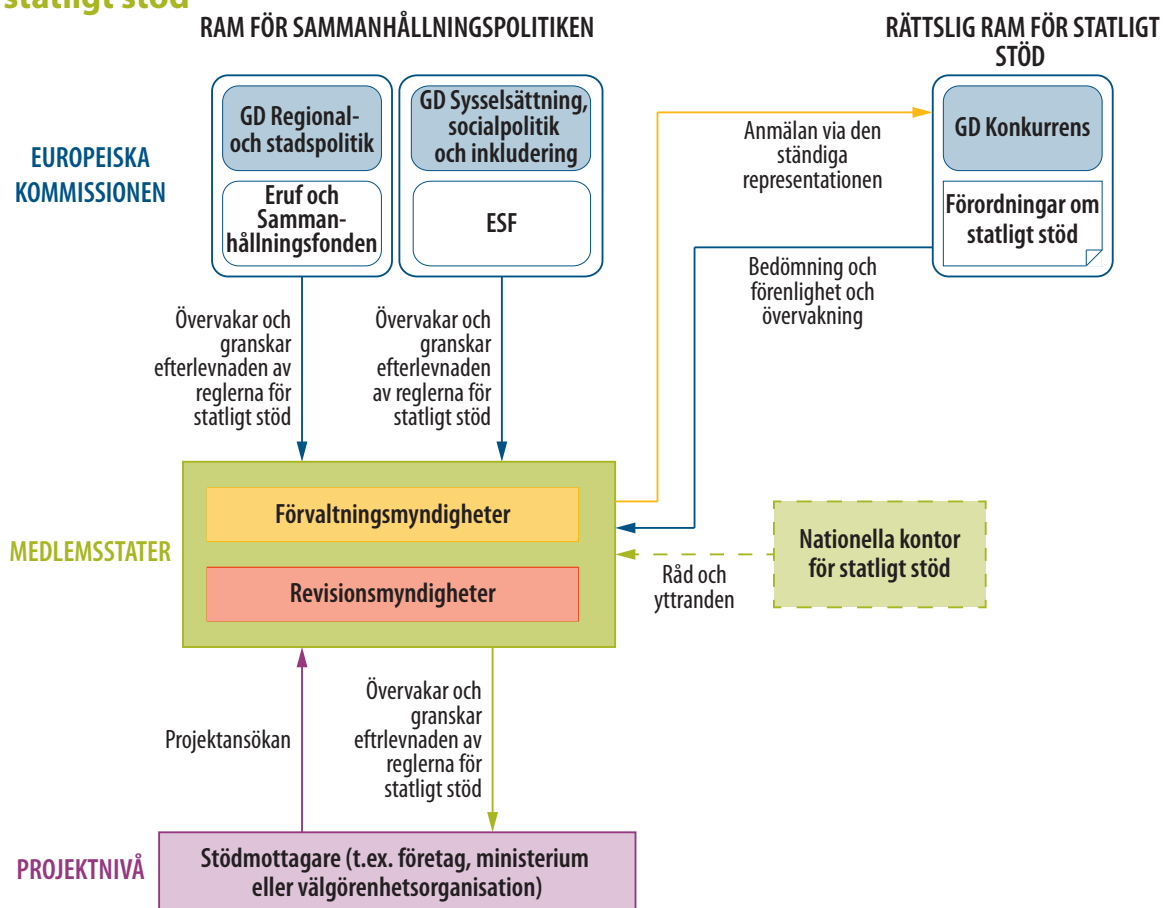
21

Figur 4 innehåller en förenklad översikt av de aktörer som är involverade i sammanhållningspolitiken och processen för beviljande av statligt stöd.

- 21 Ansvaret för kontroll av statligt stöd i samband med jordbruk och landsbygdsutveckling respektive havsfrågor och fiske ligger hos GD Jordbruk och landsbygdsutveckling respektive GD Havsfrågor och fiske.
- 22 En stödordning är en rättsakt eller lag som allmänt anger vilka slags stödmottagare som kan få statligt stöd och på vilka villkor.
- 23 Artikel 24 i rådets förordning (EU) nr 2015/1589.

Figur 4

Aktörer involverade i sammanhållningspolitiken och processen för beviljande av statligt stöd

Källa: Europeiska revisionsrätten.

Revisioner av statligt stöd utförda av Europeiska revisionsrätten och medlemsstaternas högre revisionsorgan

22

I en av våra tidigare särskilda rapporter från 2011 identifierade vi brister i medlemsstaternas system för att säkerställa att statligt stöd anmäls, huvudsakligen utifrån en undersökning av ett antal klagomål och övervakningsärenden som gällde perioden 2008–2010²⁴.

23

Under perioden 2010–2014 undersökte vi dessutom efterlevnaden av reglerna för statligt stöd för många projekt inom Eruf/ Sammanhållningsfonden och ESF. Resultatet av dessa revisioner utgjorde en del av grunden för våra särskilda bedömningar angående Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF i våra årsrapporter²⁵.

24

Vi gjorde en enkät riktad till 28 högre revisionsorgan som 22 av dem besvarade. De flesta av dem förklarade att kontroller av statligt stöd ingick i varierande grad i deras revisioner²⁶. Endast få av dem gjorde också särskilda revisioner av statligt stöd.

24 Särskild rapport nr 15/2011 *Garanterar kommissionens förfaranden att kontrollen av statligt stöd utförs ändamålsenligt?* (<http://eca.europa.eu>).

25 Se t.ex. kapitel 6 i vår årsrapport för budgetåret 2014 (EUT C 373, 10.11.2015).

26 Högre revisionsorgan är nationella organ som ansvarar för revision av offentliga inkomster och utgifter.

Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod

25

Under de senaste åren har vi under våra årliga regelefterlevnadsrevisioner upptäckt ett avsevärt antal fel som gäller efterlevnaden av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken. I denna rapport undersöker vi om kommissionen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att förstå varför det är så, och analyserar om de åtgärder som kommissionen har vidtagit kommer att stärka dess egen och medlemsstaternas kapacitet att förhindra eller upptäcka och korrigera överträdelse av reglerna för statligt stöd.

26

Under revisionen bedömde vi omfattningen av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken (dvs. Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF) för programperioden 2007–2013 och i vilken utsträckning kommissionen var medveten om orsakerna till bristande efterlevnad. Våra specifika analyser gällde i huvudsak perioden 2010–2014. Vi undersökte också om det är sannolikt att de åtgärder som kommissionen vidtagit för programperioden 2014–2020 kommer att rikta sig mot bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd.

27

Vi undersökte i synnerhet

- a) om kommissionen hade en heltäckande och uppdaterad översikt över orsakerna till bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken och om kommissionens generaldirektorat och medlemsstaterna upptäckte överträdelse av reglerna för statligt stöd; vi undersökte också om de åtgärder som kommissionen vidtog mot fel i fråga om statligt stöd hade lett till ett lämpligt antal korrigerande åtgärder,
- b) om kommissionen hade vidtagit lämpliga åtgärder för att förhindra överträdelse av reglerna för statligt stöd i framtiden.

28

Vi analyserade dessutom i detalj resultaten av våra regelefterlevnadsrevisioner och använde exempel för att illustrera vanliga fel vid statligt stöd. Dessutom undersökte vi kommissionens godkännandeförfarande för vissa projekt med stor finansiell betydelse ("större projekt").

29

Revisionen bestod av dokumentgranskning (analys av till exempel årsrapporter från revisionsmyndigheter, kommissionens revisionsrapporter och kommissionens förordningar) och intervjuer med företrädare för kommissionen.

30

På medlemsstatsnivå gjorde vi två enkäter:

- a) En enkät riktad till 113 revisionsmyndigheter i 28 medlemsstater med ansvar för 440 operativa program inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF under 2007–2013, som 100 revisionsmyndigheter (88 %) besvarade.
- b) En enkät riktad till 31 kontor för statligt stöd i 28 medlemsstater som 24 kontor (77 %) besvarade.

31

Slutligen besökte vi fyra medlemsstater (Danmark, Ungern, Polen och Portugal) för att undersöka ett antal olika förfaranden för statligt stöd som tillämpades av olika myndigheter.

Kommissionen utför inte heltäckande analyser av fel vid statligt stöd och medlemsstaterna fokuserar inte tillräckligt på statligt stöd

32

Vi försökte fastställa omfattningen av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken genom att analysera våra årliga regelefterlevnadsrevisioner och fastställa om kommissionen hade en översikt över felen vid statligt stöd i medlemsstaterna. En korrekt upprättad översikt skulle hjälpa kommissionen att inrikta sina resurser för att granska, övervaka och stödja medlemsstaterna. Vi jämförde de fel vid statligt stöd som kommissionen och medlemsstaterna hade upptäckt med våra egna upptäckter och undersökte de korrigerande åtgärder som kommissionen vidtagit mot felen.

Antalet fel vid statligt stöd är betydande inom Europeiska regionala utvecklingsfonden, Sammanhållningsfonden och, men i mycket mindre utsträckning, Europeiska socialfonden

Revisionsrättens revisioner av projekt som berörs av reglerna för statligt stöd

33

Under våra årliga regelefterlevnadsrevisioner under perioden 2010–2014 granskade vi 1 573 slumpmässigt utvalda projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF²⁷. Av de 828 projekten inom Eruf och Sammanhållningsfonden berördes 220 (26,6 %) av reglerna för statligt stöd. Av de 745 ESF-projekten berördes 49 (6,6 %) av reglerna för statligt stöd.

34

Vi upptäckte sammanlagt 50 fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd. Av dessa 50 fall gällde 46 projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och 4 ESF-projekt. Det är betydligt mindre sannolikt med fel vid statligt stöd inom ESF, i huvudsak för att de projekten vanligtvis är mycket mindre och det är mer sannolikt att det handlar om stöd av mindre betydelse.

35

Under perioden 2010–2014 ökade både antalet projekt som berördes av reglerna för statligt stöd och andelen dylika projekt med fel som gällde det statliga stödet, vilket tyder på att kontrollerna på plats för att förhindra dessa fel inte hade förbättrats över tiden. Ökningen gällde i huvudsak sådana fel som inte hade någon ekonomisk inverkan på finansieringen från EU:s budget (se **tabell 2**)²⁸. Vi fann att 20,9 % av projekten inom Eruf/Sammanhållningsfonden som berördes av reglerna för statligt stöd hade fel som gällde det statliga stödet. Motsvarande andel i fråga om ESF var 8,2 %.

27 För mer information om hur vi gör urval och granskar projekt, se bilaga 1.1, punkterna 4–10 i vår årsrapport för budgetåret 2014.

28 Att felen har ekonomisk inverkan betyder att vi fann en skillnad mellan det verkliga värdet av en transaktion och det värde som transaktionen skulle ha uppgått till om den hade skett i överensstämmelse med tillämpliga bestämmelser. Bilaga 1.1 till vår årsrapport för budgetåret 2014 innehåller närmare detaljer om vår metod.

Tabell 2

Fel vid statligt stöd som upptäckts under våra årliga regelefterlevnadsrevisioner, 2010–2014

Fond (1)	År (2)	Antal granskade projekt (3)	Antal projekt som berörs av reglerna för statligt stöd (4)	% (4/3)	Antal fel vid statligt stöd (5)	% (5/4)	Antal fel vid statligt stöd med ekonomisk inverkan	Antal fel vid statligt stöd utan ekonomisk inverkan
Eruf/SF	2010	163	37	22,7 %	2	5,4 %	2	0
	2011	168	43	25,6 %	8	18,6 %	4	4
	2012	168	30	17,9 %	6	20,0 %	2	4
	2013	168	51	30,4 %	16	31,4 %	5	11
	2014	161	59	36,6 %	14	23,7 %	3	11
Totalt Eruf/SF		828	220	26,6 %	46	20,9 %	16	30
ESF	2010	66	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0
	2011	166	8	4,8 %	0	0,0 %	0	0
	2012	168	3	1,8 %	3	100,0 %	0	3
	2013	175	14	8,0 %	1	7,1 %	0	1
	2014	170	24	14,1 %	0	0,0 %	0	0
Totalt ESF		745	49	6,6 %	4	8,2 %	0	4
Totalt		1573	269	17,1 %	50	18,6 %	16	34

Källa: Europeiska revisionsrätten.

36

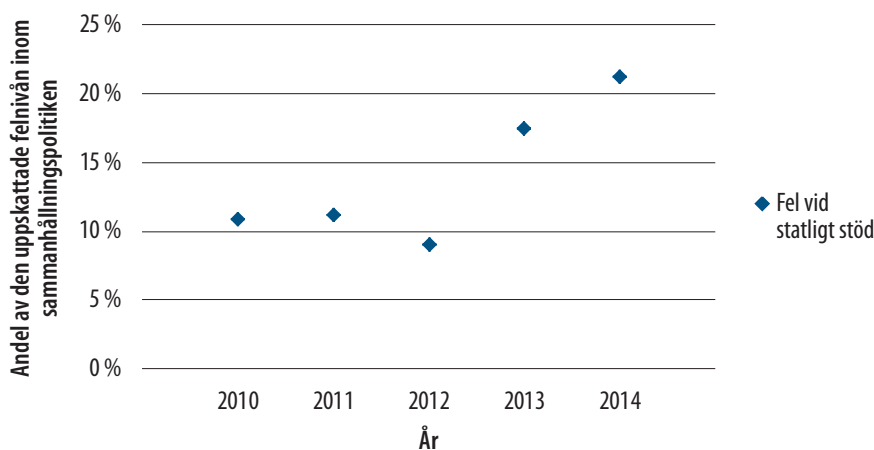
I 16 av de 50 fallen av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd (32 %) ansåg vi att felen hade haft ekonomisk inverkan på finansieringen från EU:s budget. Samtliga 16 fall var relaterade till projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och var en viktig faktor som bidrog till vår uppskattning av felnivån inom sammanhållningspolitiken, i synnerhet efter 2013 (se **figur 5**)²⁹. Under perioden 2010–2014 berodde 13,5 % av den genomsnittliga årliga uppskattade felnivån inom sammanhållningspolitiken på fel vid statligt stöd³⁰.

29 Den uppskattade felnivån är en statistisk uppskattning av den sannolika procentsatsen för fel i populationen. Se punkt 15 i bilaga 1.1 till vår årsrapport för budgetåret 2014.

30 Under perioden 2010–2014 var den genomsnittliga årliga uppskattade felnivån inom sammanhållningspolitiken 5,7 %.

Figur 5

Andelen fel vid statligt stöd av den uppskattade felnivån inom sammanhållningspolitiken, 2010–2014

Anm.: Andelen fel vid statligt stöd av den uppskattade felnivån inom sammanhållningspolitiken är beroende av såväl hur allvarliga de är som antalet fel vid statligt stöd.

Källa: Europeiska revisionsrätten.

Fyra stora kategorier av fel vid statligt stöd

37

De fel vid statligt stöd som vi upptäckte under våra årliga regelefterlevnadsrevisioner under perioden 2010–2014 kan hänföras till följande fyra kategorier (se **figur 6**):

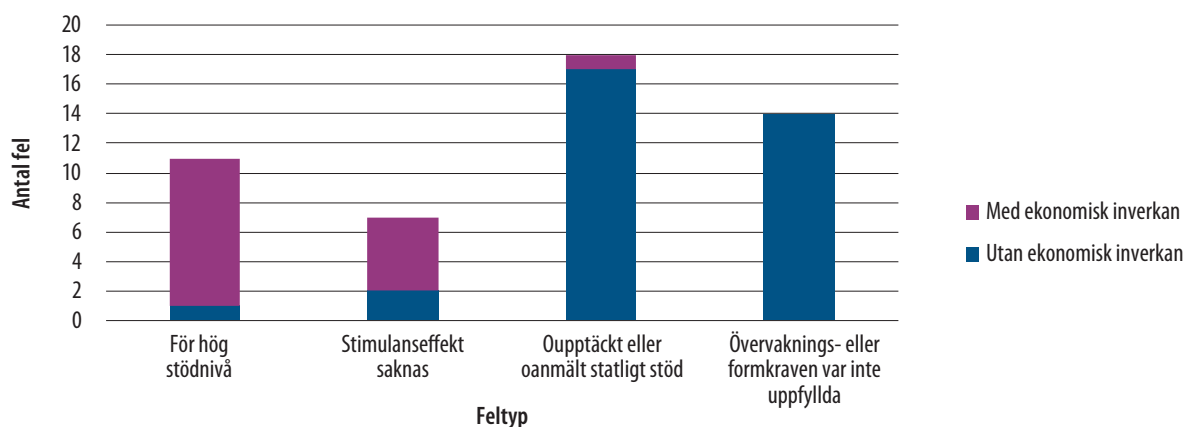
- För hög stödnivå.
- Stimulanseffekt saknas.
- Oupptäckt eller oanmält statligt stöd.
- Övervaknings- eller formkraven var inte uppfyllda.

38

Av de 16 fel vid statligt stöd som hade ekonomisk inverkan hör 15 till felkategorierna "För hög stödnivå" och "Stimulanseffekt saknas".

Figur 6

Typen av och antalet fel vid statligt stöd, 2010–2014

Källa: Europeiska revisionsrätten.

För hög stödnivå

39

Kommissionen fastställer maximala stödnivåer³¹ för att begränsa det statliga stödet till det minimibelopp som behövs för att genomföra den understödda åtgärden³². I många fall (beroende på bland annat stödkategorin) kan de maximala stödnivåerna höjas för små och medelstora företag³³. Denna förhöjning kallas bonus för små och medelstora företag. Ett vanligt fel i denna kategori var att den förvaltande myndigheten behandlade ett stort företag som ett litet eller medelstort företag och beviljade bonus trots att företaget inte hade rätt till den (se **ruta 2**).

31 "Stödnivå" betyder stödbeloppet uttryckt som en procentsats av de stödberättigande projektkostnaderna. Se till exempel artikel 2.26 i förordning (EU) nr 651/2014.

32 Se kommissionens förslag till gemensamma principer för ekonomisk bedömning av förenligheten i fråga om statligt stöd, som finns på GD Konkurrens webbplats.

33 Små och medelstora företag kan få en högre stödnivå eftersom kommissionen anser att risken för marknadsmisslyckanden, såsom att få finansiering, är större för små företag. Se kommissionens handledning om gemenskapsreglerna för statligt stöd till små och medelstora företag av den 25 februari 2009.

Ruta 2

Exempel på felaktig stödnivå (Slovenien)

Inom ett Eruf-projekt i Slovenien, som vi granskade som en del av våra årliga regelefterlevnadsrevisioner 2013, beviljades stöd enligt en anmäld stödordning för FoU-verksamhet inom bilindustrin. Stödmottagaren antogs baserat på ett konsortieavtal mellan nio parter, varav en tillhörde kategorin små och medelstora företag. Alla övriga parter var stora företag. Stödmottagaren fick en bonus avsedd för små och medelstora företag trots att den bedrev sin forskningsverksamhet enbart för de stora företagens räkning. För en del av de stödberättigande kostnaderna borde en maximal stödnivå på 25 % ha tillämpats i stället för nivån på 50 %. Ett stödbelopp på 0,4 miljoner euro borde därför aldrig ha beviljats.

Stimulanseffekt saknas**40**

Statligt stöd bidrar till att uppnå de eftersträvande offentliga politikmålen endast om det har en stimulanseffekt, det vill säga sporrar det stödmottagande företaget till verksamhet som det inte skulle ha bedrivit utan stöd³⁴. Av denna orsak måste stödmottagaren visa att det understödda projektet inte skulle ha genomförts utan stödet. Av denna orsak måste stödmottagaren visa att det understödda projektet inte skulle ha genomförts utan stödet. Enligt den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 skulle exempelvis stimulanseffekten för stora företag påvisas genom att projektets storlek eller omfattning eller det belopp som investerats ökade påtagligt eller slutförandet av projektet påskyndades påtagligt (se **ruta 3**)³⁵.

34 COM(2012) 209 final av den 8 maj 2012 *Modernisering av det statliga stödet i EU*.

35 Artikel 8.3 i kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning) (EUT L 214, 9.8.2008, s. 3). Denna förordning föregicks av kommissionens förordning (EG) nr 1628/2006 av den 24 oktober 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt regionalt investeringsstöd.

Ruta 3

Exempel på avsaknad av stimulanseffekt (Polen)

I ett Eruf-projekt i Polen som gällde uppförandet av ett logistikcentrum, som vi granskade som en del av våra årliga regelefterlevnadsrevisioner 2010, visade stödmottagaren inte i sin ansökan att stödet skulle leda till att projektens storlek eller omfattning eller det investerade beloppet ökade påtagligt eller påskynda slutförandet av projekten påtagligt, vilket krävs enligt gruppundantagsförordningen från 2008. Projektet, som skulle ha tilldelats 23,2 miljoner euro i EU-finansiering, var därför inte stödberättigat och drogs senare tillbaka av medlemsstaten.

41

Vi hittade också fall där arbetet hade inletts redan innan projektansökan hade lämnats in till den stödbeviljande myndigheten. Detta tyder också på att stödet inte var nödvändigt för att genomföra projektet.

Oupptäckt eller oanmält statligt stöd**42**

För den felkategori där en förvaltande myndighet felaktigt hade klassat stöd till ett projekt som icke-statligt stöd eller på något annat sätt inte hade anmält statligt stöd till kommissionen bedömde vi först om stödet kunde ha undantagits från anmälan, till exempel enligt den allmänna gruppundantagsförordningen. Endast om det inte fanns någon grund för undantag bedömde vi att felet hade haft ekonomisk inverkan (se **ruta 4**).

Ruta 4**Exempel på oanmält stöd (Republiken Tjeckien)**

I ett Eruf-projekt i Republiken Tjeckien som gällde uppförandet av forskningsinfrastruktur, som vi granskade som en del av våra årliga regelefterlevnadsrevisioner 2014, anmälde den förvaltande myndigheten inte stödet till kommissionen eftersom man trodde att projektets forskningsverksamhet var av icke-ekonomisk karaktär. Stödmottagarens forskningsverksamhet var delvis icke-ekonomisk, men en betydande del av verksamheten bestod också av kontraktsforskning. Det granskade bidraget på 1,8 miljoner euro var därför statligt stöd och borde inte ha beviljats innan det hade anmälts till och godkänts av kommissionen.

Övervaknings- eller formkraven var inte uppfyllda**43**

Det är viktigt att de förvaltande myndigheterna iakttar de övervaknings- och kontrollkrav och andra formkrav som berör dem för att säkerställa att åtgärder som utgör statligt stöd är förenliga med den inre marknaden. Dessa krav gäller även stöd av mindre betydelse (se punkt 14). En särskild svårighet här är att företag kan få återkommande finansiellt stöd från flera olika källor. Dessa olika stöd kan tillsammans överskrida taket för stöd av mindre betydelse. Flera fel i denna kategori gällde underlåtenhet att kontrollera kumulerat stöd av mindre betydelse (se **ruta 5**).

Ruta 5

Exempel på övervaknings- och formkrav som inte var uppfyllda (Frankrike)

I ett Eruf-projekt i Frankrike, som gällde uppförandet av en industribyggnad, som vi granskade som en del av våra årliga regelefterlevnadsrevisioner 2011, hade den förvaltande myndigheten godkänt ett tilldelat stöd som stöd av mindre betydelse. Man hade emellertid inte räknat med två tidigare stöd som beviljats samma stödmottagare under en treårsperiod. Det förekom ingen ekonomisk inverkan eftersom det totala stödbeloppet underskred taket för stöd av mindre betydelse.

44

Bristande övervakning kan emellertid också leda till att rätten till stöd upphör, om till exempel det godkända stödet sammanlagt överskrider stödtaket. Förordningen om stöd av mindre betydelse erbjuder två möjligheter att övervaka stöd av mindre betydelse: antingen att stödmottagaren själv lämnar in en redogörelse som intygar att stödet inte leder till att stödtaket överskrids eller med hjälp av ett centralt register³⁶. Genom att inrätta ett centralt register med komplett information om allt stöd av mindre betydelse som beviljats i den berörda medlemsstaten kan man förhindra dylika fel (se **ruta 6**).

36 Skäl 21 i kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013.

Ruta 6

Ett centralt register för stöd av mindre betydelse (Portugal)

I Portugal måste alla stöd av mindre betydelse föras in i ett centralt register som förvaltas av den attesterande myndigheten för Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF. Registret räknar sedan automatiskt ut det ackumulerade stöd som beviljats stödmottagaren och meddelar huruvida stödtaket har överskridits eller inte. Om taket har överskridits ska det organ som beviljar stöd fatta ett beslut om att ogiltigförklara stödet och stryka det ur registret. Den attesterande myndigheten kontrollerar två gånger per år att stöd som överskrider stödtaket har strukits.

Kommissionens övervakning försämras av brist på omfattande analyser och otillräcklig intern samordning

45

Som ett inslag i sin övervakningsroll genomför kommissionen olika typer av kontroller med avseende på statligt stöd. Inom sammanhållningspolitiken genomför GD Regional- och stadspolitik och GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering kontroller på plats i huvudsak genom sina revisioner av projekt och system inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF. När det gäller statligt stöd genomför GD Konkurrens kontroller i huvudsak genom sin övervakning och handläggning av klagomål.

46

Vi undersökte huruvida och i vilken utsträckning kommissionen hade upptäckt överträdelse av reglerna för statligt stöd, huruvida denna information hade sparats i någon databas, analyserats och delats inom kommissionen, och i vilken utsträckning man vidtog lämpliga åtgärder för att korrigera fall där kommissionen eller vi hade upptäckt att reglerna för statligt stöd inte hade följts.

GD Regional- och stadspolitik upptäcker ett betydande antal fel vid statligt stöd

47

I fråga om Eruf- och SF-projekt analyserade vi ett slumpmässigt urval på 25 av 131 rapporter om revisioner som GD Regional- och stadspolitik genomförde under 2013 och 2014. GD Regional- och stadspolitik hade valt ut projekten och programmen utifrån en riskbedömning³⁷. Samtliga rapporter omfattade revisioner av både projekt och system utom en rapport som gällde endast revisioner av projekt. De 25 rapporterna täckte sammanlagt 202 projekt.

48

Vår analys visade att det hade gjorts iakttagelser avseende statligt stöd om 38 av de 202 projekten. Detta motsvarar 19 % av alla projekt som undersöktes under kommissionens 25 revisioner (se **tabell 3**). Denna upptäcktsfrekvens överensstämmer med våra iakttagelser (se punkt 35, **tabell 2**).

37 Sidan 47, avsnitt 2.1.1, *Control effectiveness as regards legality and regularity* (ändamålsenliga kontroller när det gäller laglighet och korrekthet) i GD Regional- och stadspolitikens årliga verksamhetsrapport 2014.

Tabell 3 Iakttagelser om statligt stöd under GD Regional- och stadspolitikens revisioner 2013–2014

	Antal revisions-rapporter	Andel av revisions-rapporterna	Antal projekt	Andel av projekten
Inga iakttagelser om statligt stöd	16	64 %	110 + 54 ¹	81 %
Iakttagelser om statligt stöd har endast gjorts för insatser (projekt)	5	20 %	38	19 %
Iakttagelser om statligt stöd har gjorts både för insatser (projekt) och system	2	8 %		
Iakttagelser om statligt stöd har endast gjorts för system	2	8 %	-	-
Totalt	25	100 %	202	100 %

1 110 projekt där inga iakttagelser hade gjorts omfattades av de 16 rapporterna utan iakttagelser om statligt stöd, och 54 projekt utan iakttagelser om statligt stöd var spridda över de andra 9 rapporterna.

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppgifter.

GD Regional- och stadspolitik gjorde några finansiella korrigeringar för överträdelse av reglerna för statligt stöd under perioden 2010–2014

49

Kommissionen är skyldig att vidta lämpliga åtgärder för att korrigera svagheter eller fel i systemen som upptäckts på projektnivå³⁸. När bristerna är allvarliga eller när en medlemsstat inte korrekt har fullgjort sitt ansvar att upptäcka och korrigera oriktiga utgifter kan kommissionen fatta beslut om att göra finansiella korrigeringar. Syftet med finansiella korrigeringar är att skydda EU:s budget från felaktiga eller oriktiga utgifter³⁹.

50

Under perioden 2010–2014 gjorde GD Regional- och stadspolitik tio finansiella korrigeringar som åtminstone delvis gällde statligt stöd efter sina egna revisioner. De finansiella korrigeringarna berörde fem medlemsstater (Österrike, Tjeckien, Spanien, Frankrike och Rumänien). Sex av dem på totalt 3,2 miljoner euro gällde enbart statligt stöd och berörde två medlemsstater (Spanien och Frankrike). GD Regional- och stadspolitik gjorde efter sin genomgång av revisionsmyndigheternas årliga kontrollrapporter ytterligare tre finansiella korrigeringar som åtminstone delvis gällde statligt stöd. En av dessa finansiella korrigeringar, på 32,5 miljoner euro, berörde en medlemsstat (Spanien) och gällde enbart statligt stöd. Det är inte möjligt att kvantifiera det statliga stödets del av de finansiella korrigeringar som endast delvis gäller statligt stöd. Det fanns ingen tillgänglig information om det totala antalet fel eller svagheter eller systemen som GD Regional- och stadspolitik upptäckte under perioden 2010–2014.

51

Två år efter varje årlig regelefterlevnadsrevision analyserar vi huruvida kommissionen har vidtagit lämpliga åtgärder i tid för att korrigera de fel som vi upptäckte. GD Regional- och stadspolitik hade genomfört eller höll på att genomföra fem finansiella korrigeringar som gällde fem av de fel vid statligt stöd som vi upptäckte under perioden 2010–2013⁴⁰. Dessa finansiella korrigeringar berörde fyra medlemsstater (Spanien, Grekland, Österrike och Polen). Fyra av dem, på totalt 2,7 miljoner euro, berörde samma fyra medlemsstater och gällde enbart statligt stöd. Kommissionens hade ännu inte fattat beslut om en föreslagen finansiell korrigering på 0,3 miljoner euro som gällde ett sjätte fel vid statligt stöd.

38 Artikel 59 i förordning (EU, Euratom) nr 966/2012.

39 Finansiella korrigeringar kan verkställas genom att oriktiga utgifter stryks i medlemsstaternas utgiftsredogörelser eller genom att medel återkrävs från stödmottagare.

40 Av de 13 fel med ekonomisk inverkan som vi upptäckte ledde fem till en finansiell korrigering. En finansiell korrigering gällde ett av våra 19 fel som vi hade klassificerat som utan ekonomisk inverkan.

GD Konkurrens övervakning av statligt stöd avslöjar många problematiska stödordningar

52

Kommissionen ska regelbundet övervaka stödordningarna för att kontrollera huruvida och i vilken utsträckning de följer reglerna för statligt stöd och vidta lämpliga åtgärder i synnerhet om det beviljade stödet inte är förenligt med den inre marknaden. I åtgärderna ingår återkrav av beviljat stöd som inte är förenligt med reglerna⁴¹. Vi undersökte därför resultaten av GD Konkurrens övervakningar under perioden 2009–2014. Resultaten presenteras i **tabell 4**. Kommissionen fortsätter att övervaka stödordningar som tidigare har godkänts⁴².

41 Mål C-301/87, punkterna 17–23.

42 Artikel 108.1 i EUF-fördraget: "Kommissionen ska [...] fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i [...] stater[na]. Den ska [till medlemsstaterna] lämna förslag till lämpliga åtgärder som krävs med hänsyn till den pågående utvecklingen eller den inre marknads funktion."

Tabell 4

Resultat av GD Konkurrens övervakning, 2009–2014

Stödordning	Antal övervakade stödordningar	Antal (och andel) problematiska ärenden ³	Antal (och andel) ärenden där problemen påverkar förenligheten
Stöd som omfattas av gruppundantag	73	24 (32,9 %)	9 (12,3 %)
Anmält stöd	138	50 (36,2 %)	7 (5,1 %)
Annat ²	1	1 (100,0 %)	0 (%)
Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse	8	4 (50,0 %)	0 (%)
Totalt	220	79 (35,9 %)	16 (7,3 %)

1 Vi tar med 2009 eftersom 2009 och 2010 har slagits samman i kommissionens övervakningsresultat.

2 GD Konkurrens upptäckte en stödordning som varken var en gruppundantagsordning, en "tjänst av allmänt ekonomiskt intresse" eller en godkänd ordning (den var alltså olaglig).

3 "Problematisk" är ett uttryck som GD Konkurrens använder för att ange överträdelser av reglerna för statligt stöd, allt ifrån formella brister, såsom felaktigt formulerade kumulationsregler, till rättsliga problem, såsom att gruppundantagsvillkor inte återspeglas i en gruppundantagsordning.

Källa: Europeiska kommissionen.

53

Vi fann att GD Konkurrens hade valt ut de stödordningar som skulle övervakas utifrån en riskbedömning och tog hänsyn till de stödbelopp som beviljats. Under perioden 2009–2014 var genomsnittsantalet stödordningar med rapporterade utgifter 2 401 per år. Under samma period övervakade GD Konkurrens sammanlagt 220 stödordningar (mellan 30 och 75 stödordningar per år). GD Konkurrens uppskattar att de stödordningar som man övervakade under perioden 2009–2014 representerade över 20 % av allt statligt stöd som beviljades inom stödordningar. De flesta stödordningar löper över flera år och rapporterar utgifter på årsbasis.

54

På grundval av sin övervakning under perioden 2009–2014 fann kommissionen att ungefär 36 % av alla stödordningar var behäftade med problem. Problemen gällde svagheter i stödordningarnas utformning (såsom olagliga undantag från reglerna för stimulansseffekt eller avsaknad av bestämmelser om maximala stödnivåer) eller i genomförandet av individuellt stöd (såsom brott mot skyldigheten att anmäla individuellt stöd som överskrider gruppundantagströsklarna eller stöd som beviljas stora företag då stödordningen var begränsad till små och medelstora företag)⁴³. Problem som påverkade förenligheten (7,3 % av alla ärenden) är särskilt betydande. I dessa ärenden kan kommissionen börja återkräva stöd. Problem som påverkade förenligheten var särskilt vanliga i gruppundantagsordningar (12,3 % av alla ärenden som gällde gruppundantag).

55

Mer detaljerad information om enskilda medlemsstater och de olika stödkategorierna för perioden 2006–2014 ges i *bilaga II*, som visar att GD Konkurrens ansåg att i minst fem medlemsstater var hälften av alla stödordningar problematiska (Grekland, Litauen, Luxemburg, Portugal och Förenade kungariket). Även om resultaten av GD Konkurrens övervakning inte bara gäller sammanhållningspolitiken visar bilaga II att regional utveckling är den stödkategori som GD Konkurrens oftast övervakar.

GD Konkurrens övervakning under perioden 2009–2014 ledde inte i någon större utsträckning till att statligt stöd återkrävdes

56

Under perioden 2009–2014 ledde kommissionens övervakning av statligt stöd till att de berörda medlemsstaterna frivilligt återkrävde oriktiga utgifter från stödmottagare i åtta fall⁴⁴. Dessutom vidtog kommissionen formella åtgärder, såsom undersökningar, i åtta fall. En av dessa undersökningar, som inleddes 2014 mot Cypern, ledde till att 0,3 miljoner euro återbetalades under 2015 till följd av ett felaktigt undantag enligt den allmänna gruppundantagsförordningen⁴⁵.

43 Individuellt stöd är allt stöd som beviljas inom eller utanför en stödordning. Före 2015 övervakade GD Konkurrens inte individuellt stöd som beviljades utanför stödordningar.

44 Fyra återkrav 2009, ett 2011, ett 2012 och två 2014.

45 Se kommissionens beslut C(2014) 9362 av den 9 januari 2015.

För programperioden 2007–2013 möjliggjorde kommissionens databaser inte en analys av fel vid statligt stöd

57

För programperioden 2007–2013 registrerade varken GD Regional- och stadspolitik eller GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd som de upptäckte på ett sätt som gjorde att de kunde göra en ordentlig analys av fel vid statligt stöd. För programperioden 2014–2020 utvecklade de en databas som kallas MAPAR för att registrera alla resultat av sina revisioner inom Eruf, Sammanhållningsfonden och ESF enligt typ, kategori och allvar. Fel vid statligt stöd utgör en separat kategori i denna databas. Vi fann emellertid att GD Konkurrens inte har tillgång till MAPAR.

58

En annan databas, som förvaltas av Olaf och som GD Regional- och stadspolitik och GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering men inte GD Konkurrens har tillgång till, är IMS (systemet för rapportering av oriktigheter (*Irregularity Management System*)) som kommissionen använder för att samla in kvartalsinformation från medlemsstaterna om alla oriktigheter som överstiger 10 000 euro i EU-bidrag⁴⁶. Under perioden 2010–2014 rapporterade medlemsstaterna 31 oriktigheter relaterade till statligt stöd. Trots att antalet oriktigheter var litet analyserade kommissionen dem inte.

59

Vi identifierade följande brister i sättet att presentera information om oriktigheter i IMS:

- a) Det fanns ingen specifik feltypologi för statligt stöd och därför ingen konsekvent kategorisering av fel i medlemsstaterna. För att få ett utdrag med fel vid statligt stöd måste man söka på "statligt stöd" på alla officiella språk.
- b) I många fall innehåller informationen inga detaljerade uppgifter om felens art eller typ. Ett fel vid statligt stöd kan till exempel beskrivas endast som ett "ärende som gäller statligt stöd".

46 Artikel 28 i kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 av den 8 december 2006 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1083/2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden och för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006 om Europeiska regionala utvecklingsfonden (programperioden 2007–2013) (EUT L 371, 27.12.2006, s. 1) och kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1970 av den 8 juli 2015 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 med särskilda bestämmelser om rapportering av oriktigheter avseende Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden (programperioden 2014–2020) (EUT L 293, 10.11.2015, s. 1).

lakttagelser

60

GD Konkurrens hade inte heller någon databas, men för programperioden 2007–2013 gjorde man en övergripande analys av problem som upptäcktes vid övervakningen med hjälp av ett Excel-kalkylblad. Man delade inte med sig av denna information till GD Regional- och stadspolitik eller GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering. I mars 2016 började GD Konkurrens att göra detta.

61

Avsaknaden av ordentliga databaser och det otillräckliga informationsutbytet om upptäckta fel vid statligt stöd mellan kommissionens generaldirektorat hindrade en heltäckande analys av fel vid statligt stöd inom sammanhållningspolitiken. En sådan analys skulle ha hjälpt kommissionen att ta fram bättre riktade och skräddarsydda förebyggande åtgärder för medlemsstaterna och/eller programmen (se t.ex. punkterna 101–105).

Kommissionen ökade kontrollerna av statligt stöd till offentliga infrastrukturprojekt till följd av ett avgörande från domstolen 2011

62

År 1994 gav kommissionen ut riktlinjer som slog fast att projekt för byggande av offentlig infrastruktur var en allmän ekonomisk-politisk åtgärd som inte berördes av reglerna för statligt stöd⁴⁷. Medlemsstaterna anmälde därför inte offentlig finansiering av investeringar i flygfält, hamnar och liknande offentlig infrastruktur till kommissionen. Redan i dessa riktlinjer angav dock kommissionen att ekonomiska verksamheter som utförs inom flygplatser och som flygbolagen direkt eller indirekt drar nytta av kan anses vara statligt stöd⁴⁸. Denna skillnad mellan "allmän" infrastruktur och "särskild" infrastruktur gjordes i 1995 års rapport om konkurrenspolitiken och senare i kommissionens handledning om statligt stöd från 2003⁴⁹. I handledningen angavs dock att de allmänna reglerna för statligt stöd inte gällde vid transporter med järnväg, flyg, inre vattenvägar och sjöfartstransporter i synnerhet. Under 1990-talet bidrog flera faktorer, som avreglering av marknader, privatisering och tekniska framsteg, till att vidga möjligheterna till kommersiellt utnyttjande av infrastruktur. Från och med 1998, och i överrensstämmelse med denna tolkning, ansåg kommissionen att stöd som getts till flera allmänna infrastrukturprojekt var statligt stöd.

63

Europeiska unionens domstol meddelade avgöranden 2000 och 2011 som bekräftade synsättet att offentlig finansiering av infrastrukturinvesteringar kan beröras av reglerna för statligt stöd (se **ruta 7**).

47 Se punkt 12 i Riktlinjer för tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i EG-fördraget och artikel 61 i EES-avtalet för statligt stöd inom luftfartssektorn (EUT C 350, 10.12.1994).

48 Se punkt 12 i Riktlinjer för tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i EG-fördraget och av artikel 61 i EES-avtalet för statligt stöd inom luftfartssektorn (EGT C 350, 10.12.1994, s. 5).

49 Se punkt 175 i KOM(96) 126 slutlig och ss. 6 och 10 i handledningen om statligt stöd.

Två viktiga domar från EU-domstolen om offentliga infrastrukturprojekts efterlevnad av reglerna för statligt stöd

I domen i Aéroports de Paris-målet fastslog förstainstansrätten i december 2000 att driften av en flygplats, inklusive tillhandahållande av flygfältstjänster till flygbolag och tjänsteleverantörer på flygplatser, är en ekonomisk verksamhet och därför omfattas av reglerna för statligt stöd⁵⁰.

I domen i Leipzig Halle-målet fastslog förstainstansrätten i mars 2011 att om byggandet av infrastruktur (till exempel en start- och landningsbana) direkt kan knytas till ekonomisk verksamhet (t.ex. passagerartransport med flygplan) är även byggandet i sig ekonomisk verksamhet⁵¹.

50 Mål T-128/98, Aéroports de Paris.

51 De förenade målen T-443/08 och T-445/08, Leipzig Halle.

64

I augusti 2012 utfärdade GD Konkurrens vägledningsdokument (även kallade analysunderlag) för att hjälpa medlemsstaterna att bedöma om stöd som beviljas till infrastrukturprojekt ska anmälas till kommissionen baserat på domen i Leipzig Halle-målet.

65

Det var först efter domen i Leipzig Halle-målet och kommissionens vägledning 2012 till medlemsstaterna som antalet anmälningar om infrastrukturprojekt ökade⁵². Med hänvisning till domarna i Aéroports de Paris- och Leipzig Halle-målen uttryckte kommissionen 2014 åsikten att domstolens avgöranden ska vara tillämpliga på all infrastruktur som drivs för ekonomisk verksamhet, oberoende av vilken sektor som berörs⁵³.

52 DG Konkurrens angav till exempel i ett brev av den 3 juli 2013 med en enkät om statligt stöd som gällde hur hamnar fungerar och beskattas, att Europeiska kommissionen till följd av domen från Europeiska unionens domstol i Leipzig Halle-målet fick allt fler anmälningar om projekt som gällde investeringar i hamninfrastruktur som får offentligt stöd. Se COMP/E3/H3/IA/jf/20 13/68609.

53 Punkt 35 i kommissionens preliminära meddelande om begreppet statligt stöd i enlighet med artikel 107.1 i EUF-fördraget, offentliggjort 2014. Meddelandet antogs den 19 maj 2016 (http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/notice_aid_sv.html) och innehåller en liknande formulering.

Bristande samordning mellan kommissionens generaldirektorat för att säkerställa att reglerna för statligt stöd beaktas i beslut om större projekt fram till slutet av 2012

66

Vissa projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden är så finansiellt betydande att det krävs ett särskilt beslut av kommissionen för att medlemsstaten ska få EU-medfinansiering. Deras sammanlagda stödberättigande kostnader överstiger 50 miljoner euro, och det rör sig vanligtvis om storskaliga infrastrukturprojekt⁵⁴. Dessa projekt kallas större projekt. Om stöd som beviljas ett större projekt utgör statligt stöd ska det sannolikt också anmälas på grund av sin storlek⁵⁵.

67

För programperioden 2007–2013 antog kommissionen 918 beslut om större projekt som stod för över 75 miljarder euro i EU-bidrag, och det genomsnittliga EU-bidraget till dessa projekt var 82,6 miljoner euro. Tillsammans stod dessa projekt för mer än 25 % av alla utgifter inom Eruf/Sammanhållningsfonden, men skillnaderna mellan medlemsstaterna var stora (se **figur 7**).

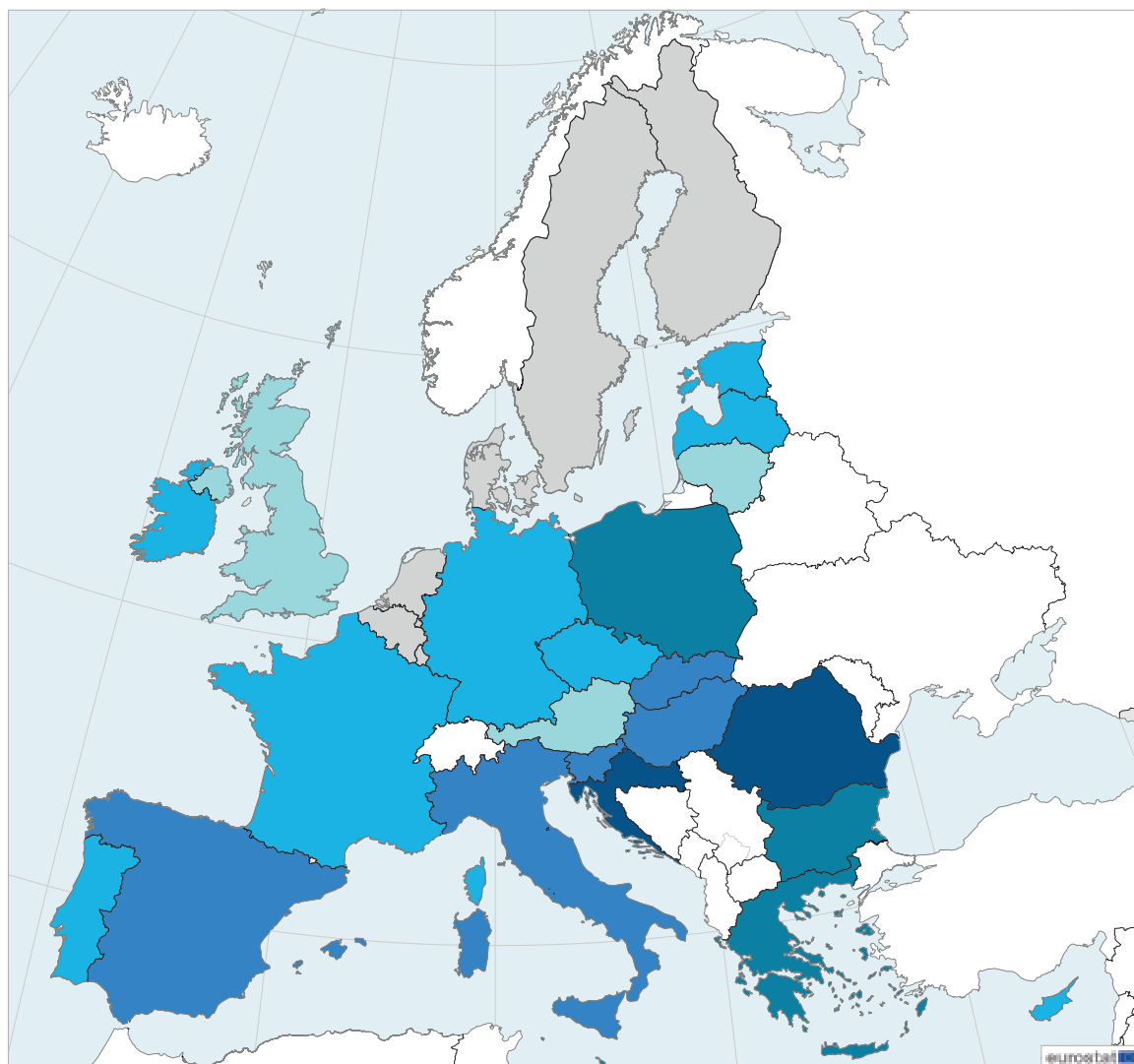
68

Närmare information om de större projekt som kommissionen har godkänt för programperioden 2007–2013 finns i **bilaga III**.

54 För vissa projekt går gränsen vid 75 miljoner euro. Se artikel 100 i förordning nr 1303/2013.

55 De enda kategorierna av statligt stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen där anmälningströskeln överstiger 50 miljoner euro är regionala investeringsstöd, investeringsstöd för kultur och för att bevara kulturarvet och stöd till bredbandsinfrastruktur samt, på vissa villkor, FoU-stöd och operativt stöd för förnybara energikällor. Anmälningströskeln för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är 15 miljoner euro. Artikel 4 i förordning 651/2014 och artikel 2 i kommissionens beslut av den 20 december 2011 om tillämpning av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt på statligt stöd i form av ersättning för offentlig service som beviljas vissa företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Figur 7 EU-bidrag till större projekt som en andel av samtliga utgifter inom Eruf/Sammanhållningsfonden per medlemsstat

- Legend**
- 0 - 12,5 %
 - 12,5 - 25 %
 - 25-37,5 %
 - 37,5-50 %
 - 50+ %
 - Inga större projekt
 - Inte ett EU-land

Administrativa gränser: ©EuroGeographics ©UN-FAO ©Turkstat
 Karta: Eurostat – GISCO, 01/2015

0 200 400 600 800 km

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppgifter från 2015.

69

Medlemsstaterna är skyldiga att lämna olika slags information i ansökningarna om större projekt för att kommissionen ska kunna fatta ett motiverat beslut baserat på en bedömning av projektets relevans, bärkraft, hållbarhet, miljöprofil och även en motivering till den begärda finansieringen samt information från medlemstaten om huruvida det handlar om statligt stöd. Enligt kommissionen rådfrågar GD Regional- och stadspolitik, som ett led i sina interna förfaranden, sedan slutet av 2012 formellt GD Konkurrens om alla ansökningar om större projekt, och GD Konkurrens kan då meddela GD Regional- och stadspolitik att projektet ska anmälas. GD Regional- och stadspolitik ska som ansvarigt generaldirektorat dessutom rådfråga GD Konkurrens och andra berörda generaldirektorat om beslut att godkänna större projekt⁵⁶.

70

Rådfrågningen blir särskilt viktig när medlemsstaterna i ansökan om ett större projekt uppger att statligt stöd inte berörs eftersom GD Konkurrens i så fall inte får någon anmälan. Men även om kommissionen godkänner ett större projekt genom att fatta ett beslut finns det inga garantier för att projektet är förenligt med reglerna för statligt stöd. En analys av kommissionens beslut om större projekt visade att det inte nämndes att beslutet inte var en bekräftelse av att projektet följer den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd.

71

Av de 918 större projekt som antogs under programperioden 2007–2013 antog kommissionen 440 före slutet av 2012. För dessa projekt kontrollerade GD Konkurrens inte systematiskt om investeringarna i större infrastrukturprojekt kunde inbegripa statligt stöd. Vidare gav kommissionen i november 2012 ut anvisningar till medlemsstaterna där man angav att man inte hade för avsikt att systematiskt kontrollera efterlevnaden av reglerna för statligt stöd när det gällde de större infrastrukturprojekt som omfattades av anvisningarna och som redan hade varit föremål för ett beslut före datumet för anvisningen⁵⁷. I princip är det därför möjligt att en medlemsstat har fått ett beslut där kommissionen godkänner ett större projekt trots att det bryter mot reglerna för statligt stöd.

56 Alla berörda kommissionsavdelningar ska ha mellan tio och 15 arbetsdagar på sig för att bedöma projektansökan och beslutet att godkänna det större projektet.

57 Europeiska kommissionen, anvisning till samordningskommittén för fonderna nr 12-0059-01 om kontroll av efterlevnaden av reglerna för statligt stöd i infrastrukturärenden (*Verification of compliance with state aid rules in infrastructure cases*), 21.11. 2012.

Medlemsstaternas revisionsmyndigheter har inte fokuserat tillräckligt på efterlevnaden av reglerna för statligt stöd

72

Medlemsstaternas revisionsmyndigheter är en viktig länk i den kontrollkedja utifrån vilken kommissionen säkerställer sammanhållningspolitiken. Av denna orsak är det viktigt att revisionsmyndigheterna besitter nödvändig sakkunskap och genomför kontroller av god kvalitet. Detta är särskilt viktigt när man kontrollerar efterlevnaden av reglerna för statligt stöd, som är en stor källa till fel och oriktiga utgifter inom sammanhållningspolitiken, även ESF berörs i mycket mindre utsträckning än Eruf och Sammanhållningsfonden (se punkterna 33–36).

73

Vi frågade revisionsmyndigheterna om deras revisionsresultat avseende statligt stöd i vår enkät och undersökte rapporteringen av fel vid statligt stöd i deras årliga kontrollrapporter om operativa program inom Eruf/Sammanhållningsfonden. Som ett led i våra årliga regelefterlevnadsrevisioner granskade vi revisionsmyndigheternas checklistor för granskningen av efterlevnad av reglerna för statligt stöd. Vi frågade också revisionsmyndigheterna om de hade fått tillräckligt stöd från kommissionen och hur ofta de samarbetade med myndigheterna i andra medlemsstater (t.ex. kontor för statligt stöd) på området för statligt stöd.

Revisionsmyndigheterna upptäckte betydligt färre fall där reglerna för statligt stöd inte hade efterlevts än kommissionen och revisionsrätten

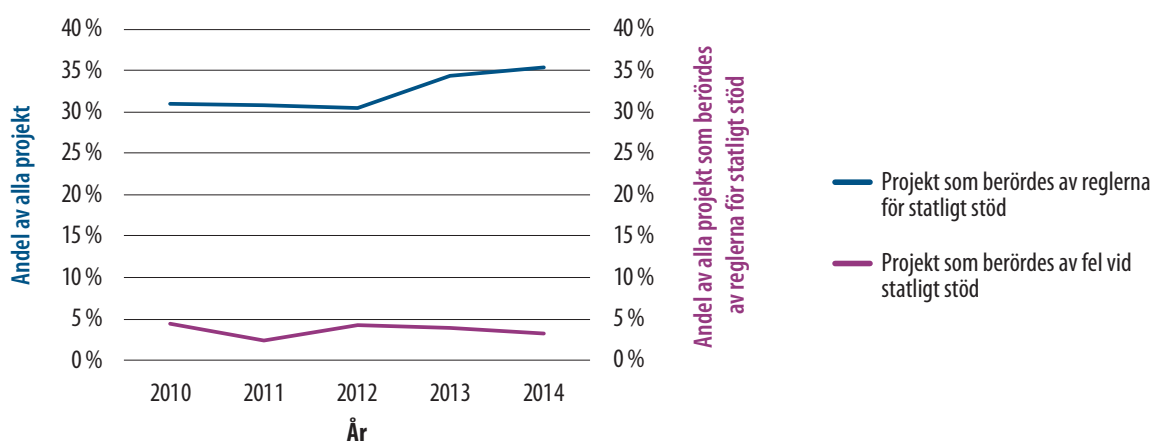
74

Under perioden 2010–2014 uppskattade revisionsmyndigheterna, enligt information i enkäten, att ungefär en tredjedel (32,4 %) av de projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF som de hade granskat berördes av statligt stöd. Revisionsmyndigheterna upptäckte fel vid statligt stöd hos i genomsnitt 3,6 % av dessa projekt (se **figur 8**). Under samma period upptäckte vi nästan fem gånger fler fel vid statligt stöd till projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF (se punkt 35, **tabell 2**) trots att vi använder en liknande urvalsmetod⁵⁸.

58 Den allmänna regeln är att revisionsmyndigheterna ska välja ut projekt slumpmässigt. Se artikel 17 i kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 för programperioden 2007–2013 och artikel 127 i förordning (EU) nr 1303/2013 för programperioden 2014–2020.

Figur 8

Statligt stöd i revisionsmyndigheternas granskningar av projekt, 2010–2014

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på enkätsvaren.

75

Vi analyserade också 1 026 årliga kontrollrapporter om operativa program inom Eruf/Sammanhållningsfonden som överlämnades till GD Regional- och stadspolitik under perioden 2010–2014 (se **tabell 5**). Revisionsmyndigheterna ombads att rapportera de "viktigaste resultaten" av sina revisioner av projekt i de årliga kontrollrapporterna⁵⁹. Vi tittade särskilt efter rapporteringen av fel vid statligt stöd. Vi fann att fel vid statligt stöd endast nämndes i 40 av de 1 026 årliga kontrollrapporterna (3,9 %). Det vanligaste fel som rapporterades i de årliga kontrollrapporterna gällde stöd av mindre betydelse.

59 Kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006, bilaga VI.

Tabell 5

Årliga kontrollrapporter överlämnade till GD Regional- och stadspolitik, 2010–2014

År	Antal genomgångna kontrollrapporter	Antal kontrollrapporter där oriktigt statligt stöd identifierats	Frekvens
2010	199	4	2,0 %
2011	211	8	3,8 %
2012	203	9	4,4 %
2013	209	9	4,3 %
2014	204	10	4,9 %
Totalt	1 026	40	3,9 %

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på en analys av årliga kontrollrapporter som överlämnats till GD Regional- och stadspolitik.

76

Vår analys visade att andelen årliga kontrollrapporter med rapporterade fel vid statligt stöd varierade mellan medlemsstaterna. För Danmark fann vi att sammanlagt fem kontrollrapporter nämnde fel vid statligt stöd, för Cypern, Estland och Frankrike var antalet fyra och för Ungern och Litauen tre. För åtta medlemsstater (Belgien, Irland, Italien, Luxemburg, Malta, Österrike, Slovenien och Slovakien) fann vi inga årliga kontrollrapporter som nämnde fel vid statligt stöd.

77

Jämfört med resultaten från de kontroller som gjordes av kommissionen (se punkterna 47–56) och av oss (se punkterna 33–44) upptäckte revisionsmyndigheter betydligt färre fel vid statligt stöd.

78

Som ett led i arbetet med vår regelefterlevnadsrevision 2014 gick vi igenom ett urval med 53 checklistor som revisionsmyndigheterna använde vid sina revisioner av projekt. Vi fann att 18 av dem (cirka 33 %) var behäftade med betydande brister, till exempel krävde checklistan inte att stödnivån skulle kontrolleras, vilket är en av de största felkällorna vid våra revisioner (se punkt 39)⁶⁰. Ordentliga checklistor för statligt stöd skulle hjälpa revisionsmyndigheterna att upptäcka fel vid statligt stöd.

79

Under 2015 uppmanade kommissionen revisionsmyndigheterna att inrikta sig på denna sak och vår analys visade på betydande förbättringar i detta avseende⁶¹.

60 Se punkt 6.65 i vår årsrapport för budgetåret 2014.

61 Se punkt 6.59 i vår kommande årsrapport för budgetåret 2015.

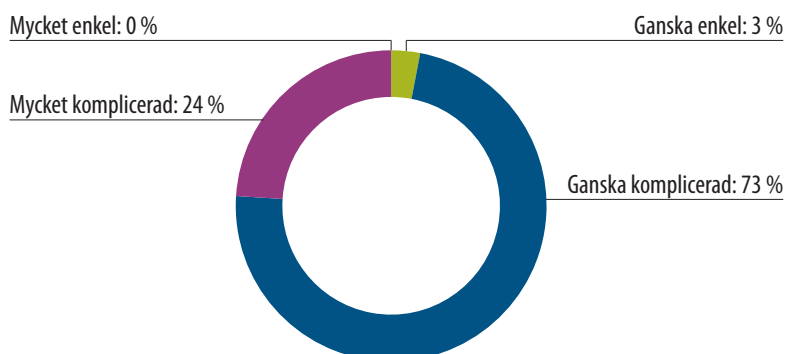
Medlemsstaternas myndigheter behöver ytterligare stöd för att granska efterlevnaden av reglerna för statligt stöd

80

Nästan alla revisionsmyndigheter som svarade på vår enkät ansåg att EU:s rättsliga ram för statligt stöd är minst "ganska komplicerad" (se **figur 9**). Över 35 % av dem angav den omfattande lagstiftningen som den största orsaken till att det statliga stödet är så komplicerat, och ytterligare 35 % angav att de hade haft svårigheter med att tillämpa lagstiftningen i praktiken. En översikt över den rättsliga ramen på området på statligt stöd ges i **bilaga IV**.

Figur 9

Bedömning av EU:s rättsliga ram för statligt stöd – revisionsmyndigheternas svar på enkäten

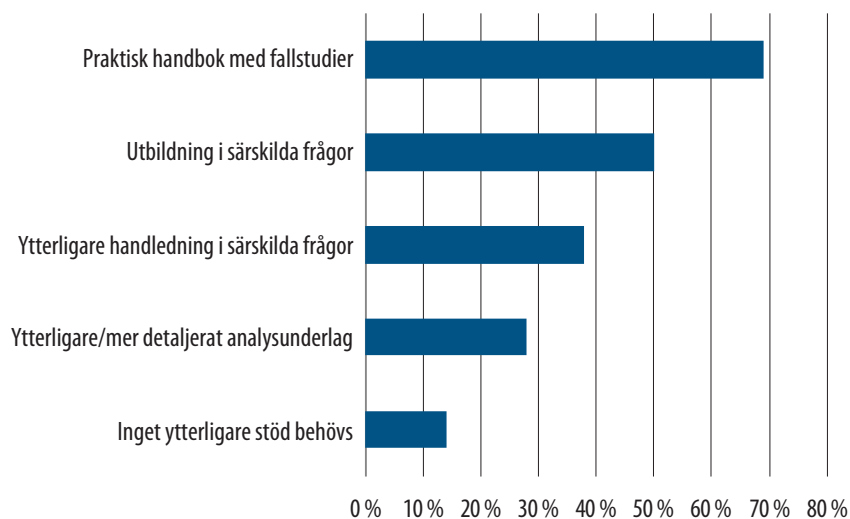

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på enkätsvaren.

81

Över 85 % av alla revisionsmyndigheter som svarade på vår enkät ansåg också att de skulle ha nytta av ytterligare stöd från kommissionen (se **figur 10**). Den typ av stöd som oftast föreslogs var en praktisk handbok med fallstudier (nästan 70 %) och utbildning (50 %).

Figur 10 Ytterligare stöd som behövs från kommissionen i fråga om statligt stöd – revisionsmyndigheternas svar på enkäten

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på enkätsvaren.

82

Undersökningen visade också att nästan 70 % av revisionsmyndigheterna sällan eller aldrig hade kontakt med kontoren för statligt stöd. Revisionsmyndigheterna i åtta medlemsstater kände inte till att det fanns ett kontor för statligt stöd på central nivå i deras medlemsstat. Revisionsmyndigheterna kan bygga upp sin sakkunskap om statligt stöd genom att samarbeta mer med kontoren för statligt stöd.

Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd och främja medlemsstaternas administrativa kapacitet

83

Vi har försökt att se huruvida kommissionen har inriktat sig på problemet med bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken genom att vidta lämpliga förebyggande åtgärder. Åtgärderna kan omfatta lagstiftningsåtgärder, såsom att förenkla regler eller införa rapporteringskrav i övervakningssyfte, samt icke-lagstiftningsåtgärder, såsom utbildning, seminarier och spridning av god praxis. Sådana åtgärder kan riktas mot myndigheter som förvaltar och kontrollerar statligt stöd både inom och utanför sammanhållningspolitikens område.

Den utvidgade allmänna gruppundantagsförordningen överförde ansvar från kommissionen till medlemsstaterna

Den nya allmänna gruppundantagsförordningen tillåter mer undantag från anmälan, stärker insynen och inför utvärderingskrav

84

Under perioden 2009–2014 betalades över 115 miljarder euro ut enligt den allmänna gruppundantagsförordningen⁶². I juni 2014 antog kommissionen en ny allmän gruppundantagsförordning som ersätter den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008. Den nya allmänna gruppundantagsförordningen är den viktigaste åtgärd som kommissionen har vidtagit för programperioden 2014–2020 på området för statligt stöd. De viktigaste ändringarna i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 är följande:

- Förordningens tillämpningsområde har utökats.
- Tillämpningen av stimulans-effekten har ändrats.
- Kraven på insyn har skärpts.
- Stora stödordningar ska utvärderas i efterhand.

Tillämpningsområdet har utökats

85

Den allmänna gruppundantagsförordningens tillämpningsområde utökades genom att nya stödkategorier infördes⁶³, så att tillämpningsområdet för de stödkategorier som redan utgjorde undantag enligt den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 utökades⁶⁴ och genom att tröskelvärdena för anmälan och stödnivåerna för vissa stödåtgärder höjdes⁶⁵.

- Se kommissionens resultatavla för statligt stöd 2015.
- Sammanlagt 22 nya undantagskategorier, såsom stöd till bredbandsinfrastruktur och stöd till idrottsinfrastruktur och multifunktionell rekreativinfrastruktur, har införts. Vissa kategorier, såsom stöd till små företag som nyligen bildats av kvinnliga företagare, har strukits. Andra kategorier, såsom stöd till innovationsrådgivningstjänster och innovationsstödjande tjänster och stöd för lån av högkvalificerad personal, har slagits samman. Antalet undantagskategorier har sammanlagt stigit från 26 till 43.
- Tillämpningsområdet har utökats till exempel inom riskfinansieringsstöd, investeringsstöd till forskningsinfrastruktur och miljöstöd.
- För 30 % av de befintliga gruppundantagskategorierna har anmälningsströsklarna höjts (t.ex. har tröskeln för FoU-anmälan blivit dubbelt så hög). De maximala stödnivåerna har höjts för till exempel investeringsstöd till miljöskydd, från 35–55 % till 40–75 %.

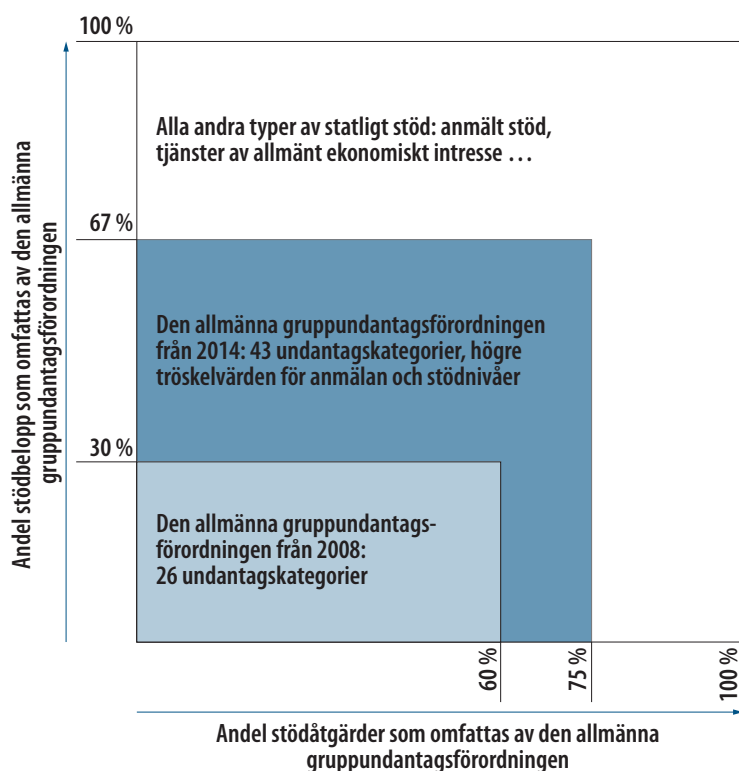
86

Tillämpningsområdet har utökats betydligt: GD Konkurrens uppskattar att den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 täckte 60 % av stödåtgärderna och 30 % av de beviljade stödbeloppen⁶⁶. För programperioden 2014–2020 uppskattade GD Konkurrens däremot att mellan 75 och 90 % av stödåtgärderna och 67 % av de beviljade stödbeloppen kommer att täckas av den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 (se **figur 11**)⁶⁷. Den exakta inverkan av den utökade omfattningen kan bedömas först under kommande år.

66 Se kommissionens pressmeddelande IP 14 587 av den 21 maj 2014.

67 Se Europeiska kommissionen, Memo 14-369 av den 21 maj 2014.

Figur 11 Uppskattad minsta inverkan av det utökade tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningens från 2014 jämfört med den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppskattningar och de allmänna gruppundantagsförordningarna från 2008 och 2014.

87

Genom att utöka tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningen har kommissionen minskat medlemsstaternas och generaldirektoratens administrativa börda avsevärt eftersom betydligt färre stödåtgärder behöver anmälas. Men genom att utöka tillämpningsområdet lade kommissionen också över mera ansvar på medlemsstaterna. De måste nu kontrollera huruvida ett större antal stödåtgärder är förenliga med reglerna för statligt stöd, såsom att stödtaken respekteras och att det finns en stimulans effekt. Kommissionens övervakning har visat att medlemsstaterna gjorde många misstag vid utformningen och genomförandet av stödordningar under perioden 2009–2014. Det är sannolikt att dessa misstag påverkade förenligheten i synnerhet i fråga om gruppundantagsordningar (se punkterna 52–54).

Tillämpningen av stimulans effekten har ändrats

88

Statligt stöd kan endast bidra på ett ändamålsenligt sätt till att det eftersträva- de målet för den offentliga politiken uppnås om det har en stimulans effekt, det vill säga att det sporrar stödmottagaren till verksamhet som den inte skulle ha bedrivit utan stödet (se punkt 40). Den andra stora ändringen i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 är att man har gjort det lättare för stora företag att påvisa en sådan stimulans effekt när de får stöd från en stödordning genom att anpassa kraven till de krav som gäller för små och medelstora företag (se **tabell 6**). Även detta minskar den administrativa bördan för kommissionen, medlemsstaterna och de berörda företagen.

Tabell 6 Påvisande av stimulans effekt, de allmänna gruppundantagsförordningarna från 2008 och 2014

	Gruppundantagsförordningen från 2008	Gruppundantagsförordningen från 2014
Stöd till små och medelstora företag	a) Inlämnande av projektansökan innan projektarbetet eller verksamheten har inletts	
Stöd till stora företag inom stödordningar	a) Inlämnande av projektansökan innan projektarbetet eller verksamheten har inletts	
	a) Kontroll av att stödmottagarens dokumentation fastställer att stödet ledde till att projektets storlek eller räckvidd ökade påtagligt eller slutfördes påtagligt snabbare eller till att det belopp som investerades i projektet ökade påtagligt	-
Stöd till stora företag utanför stödordningar	a) Inlämnande av projektansökan innan projektarbetet eller verksamheten har inletts b) Kontroll av att stödmottagarens dokumentation fastställer att stödet ledde till att projektets storlek eller räckvidd ökade påtagligt eller slutfördes påtagligt snabbare eller till att det belopp som investerades i projektet ökade påtagligt	

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på de allmänna gruppundantagsförordningarna från 2008 och 2014.

Kraven på insyn har skärpts

89

Den tredje stora ändringen i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 är att kraven på insyn vid individuellt stöd har ökat betydligt. Insynsbestämmelser anger nu att medlemsstaterna ska offentliggöra information inte bara om stödordningar och stöd för särskilda ändamål utan också om alla beviljade individuella stöd inom stödordningar som överstiger 500 000 euro⁶⁸. Enligt den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 var medlemsstaterna endast skyldiga att lämna information till kommissionen om större individuella stödåtgärder (utan offentliggörande), och endast för stödkategorierna regionala investeringar och FoU-stöd, under särskilda omständigheter⁶⁹.

90

För att underlätta ett centraliserat offentliggörande av all information på nationella och regionala webbplatser för statligt stöd har GD Konkurrens i samarbete med medlemsstaterna utvecklat ett särskilt it-verktyg kallat *Transparency Award Module* (modul för tilldelning med insyn). Verket blev tillgängligt den 1 juli 2016⁷⁰.

91

Vi förväntar oss att den ökade insynen ska förbättra efterlevnaden av reglerna för statligt stöd i medlemsstaterna eftersom berörda parter kommer att ha bättre information för att lämna in klagomål om olagligt stöd. Kommissionen ska undersöka alla sådana klagomål (se punkt 20).

Stora stödordningar ska utvärderas i efterhand

92

För den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 har kommissionen infört ett koncept med efterhandsutvärderingar av stödordningar i vissa kategorier där den årliga budgeten överstiger 150 miljoner euro⁷¹. Medlemsstaterna måste göra dessa utvärderingar för att väga stödordningens positiva inverkan mot dess negativa inverkan. Efterhandsutvärderingen ökar medlemsstaternas administrativa börda, men GD Konkurrens har begränsat ökningen genom att begränsa kraven på utvärdering till stora stödordningar. I slutet av 2015 hade medlemsstaterna lämnat in 18 utvärderingsplaner enligt den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 till GD Konkurrens. De första utvärderingsresultaten förväntas 2017.

68 Informationen, innehållande alla relevanta aspekter på det beviljade stödet, såsom belopp, beviljare och stödmottagare, ska offentliggöras på en övergripande webbplats för statligt stöd på nationell eller regional nivå med början senast den 1 juli 2016. Se artikel 9 i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014.

69 Artikel 9 i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008.

70 <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/home>.

71 Artikel 1.2 i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014. Kategorierna är regionalt stöd, stöd till små och medelstora företag och till små och medelstora företags tillgång till finansiering, stöd till FoU och innovation, stöd till miljöskydd och stöd till bredbandsinfrastruktur.

Retroaktiv tillämpning av den nya allmänna gruppundantagsförordningen

93

Den nya allmänna gruppundantagsförordningen offentliggjordes den 26 juni 2014 och trädde i kraft den 1 juli 2014. I artikel 58.1 anges det att "den nya förordning ska tillämpas på individuellt stöd som har beviljats före dess ikraftträdande"⁷². Detta innebär att stöd som beviljats före ikraftträdandet av den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 och som inte var förenligt med den inre marknaden vid den tidpunkt då det beviljades senare kan förklaras som förenligt, om stödet är förenligt enligt nya eller ändrade bestämmelser⁷³. Till exempel kan en stödmottagare ha brutit mot de bestämmelser om stimulanseffekt som gällde vid den tidpunkt då stödet beviljades men inte mot de nya bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014. Eftersom den nya allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 tillämpas retroaktivt är medlemsstaterna inte längre skyldiga att återkräva detta stöd.

94

Den retroaktiva tillämpningen kan leda till att stödåtgärder förklaras vara förenliga med den inre marknaden på grund av ändrade bestämmelser eller införandet av en ny bestämmelse som inte gällde vid den tidpunkt då stödet beviljades. I samband med sin övervakning under perioden 2009–2014 upptäckte kommissionen 16 problem som påverkade förenligheten vid den tidpunkt då stödet beviljades. I fyra av dessa fall fann man senare att stödet var förenligt på grund av den retroaktiva tillämpningen av den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014. På samma sätt upptäckte vi under våra årliga regelefterlevnadsrevisioner 2014 två fel vid statligt stöd som hade ekonomisk inverkan vid den tidpunkt då stödet beviljades (medan den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 var i kraft), men som bara var en efterlevnadsfråga utan ekonomisk inverkan vid tidpunkten för vår revision (när allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 hade trätt i kraft).

Fortfarande svårt att övervaka statusen på återkrav av olagligt stöd i medlemsstaterna

95

I den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 kvarstår den princip som ingick redan i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008, enligt vilken det är förbjudet att bevilja stöd till företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav⁷⁴. Denna bestämmelse kallas för Deggendorf-principen.

72 Den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008 innehöll en liknande bestämmelse, se artikel 44.

73 En situation där kommissionen beslutar om ett stöd är förenligt först efter det att det har beviljats uppstår om stödet inte har anmälts och kommissionen uppmärksammas på detta, till exempel genom klagomål från en berörd part.

74 Artikel 1.4 i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 och artikel 1.6 i den allmänna gruppundantagsförordningen från 2008.

96

När kommissionen fattar beslut om återkrav ska den berörda medlemsstaten återkräva det olagliga stödet från stödmottagaren. Beslut om återkrav publiceras i *Europeiska unionens officiella tidning*. Till skillnad från individuellt stöd, där stödmottagaren anges i återkravsbeslutet, avgör i allmänhet medlemsstaten när det gäller stödordningar om den ska identifiera företagen och informera kommissionen om vilka som har fått stödet och vilket stödbelopp som ska återkrävas. Vid beslut om återkrav som gäller nationella stödordningar namnges därför inte det berörda företaget i det beslut som publiceras i *Europeiska unionens officiella tidning*. Dessutom ansvarar medlemsstaten för återkravet och för att informera kommissionen om det. Det finns dock inte något system som ger de berörda myndigheterna i en annan medlemsstat tillgång till information om status på återkravsförfaranden (dvs. huruvida återbetalningskravet fortfarande är oreglerat eller inte) i alla EU-medlemsstater. Detta är ett särskilt problem när det gäller företag som är verksamma i mer än en medlemsstat.

Strängare stödvillkor i riktlinjerna för regionalstöd främjar tillämpning av den allmänna gruppundantagsförordningen

97

Kommissionen anser att stöd som beviljas enligt riktlinjerna för statligt stöd (se **bilaga IV**) utgör en särskild risk för den inre marknaden, antingen på grund av stödets storlek (individuellt stöd som överskrider tröskelvärdena för anmälan enligt den allmänna gruppundantagsförordningen) eller typen av stöd (till exempel driftstöd till små och medelstora företag i vissa regioner som ska anmälas enligt riktlinjerna för regionalstöd⁷⁵). Därför är riktlinjernas bestämmelser strängare än bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen. Riktlinjerna för regionalstöd, som är en av sju riktlinjer för statligt stöd som reviderades för programperioden 2014–2020, fokuserar på utveckling av missgynnande områden i fråga om levnadsstandard (vissa områden där BNP per capita är 75 % eller lägre än genomsnittet i EU) eller befolkningstäthet (vissa områden med färre än 12,5 invånare per km²) och är särskilt relevanta för sammanhållningspolitiken.

98

Riktlinjerna för regionalstöd för programperioden 2014–2020 ökar insynen genom att ange att relevant information ska offentliggöras på en central webbplats⁷⁶. De minskar risken för snedvridning av den interna marknaden genom att sänka den maximala stödnivån för stora företag i alla områden utom de allra fattigaste⁷⁷. De ändrar också på tillämpningen av stimulanseffekt. Till exempel när det gäller investeringsstöd krävs nu att stödmottagare förklarar vad som skulle ha skett om de inte hade fått stödet⁷⁸. Detta krav gäller även små och medelstora företag, vilket gör riktlinjerna för regionalstöd mycket strängare än den allmänna gruppundantagsförordningen när det gäller att påvisa en stimulanseffekt (se punkt 88).

- 75 Kommissionen anser att driftstöd utgör en särskild risk för den inre marknaden. Till exempel innehåller operativa program för programperioden 2014–2020 en ansvarsfriskrivning om att särskild uppmärksamhet måste fästas vid de regler för statligt stöd som gäller driftstöd.
- 76 Avsnitt 3.8 i riktlinjerna för regionalstöd 2014–2020.
- 77 Avsnitt 5.4 i riktlinjerna för regionalstöd 2014–2020 jämförd med avsnitt 4.1.2 i riktlinjerna för regionalstöd 2007–2013.
- 78 Avsnitt 3.5 i riktlinjerna för regionalstöd 2014–2020 jämförd med avsnitt 4.1.1.38 i riktlinjerna för regionalstöd 2007–2013.

99

Under vissa förhållanden kräver riktlinjerna för regionalstöd också efterhandsutvärdering av stödordningar. GD Konkurrens kan bestämma om efterhandsutvärdering av stödordningar med stor budget eller nya egenskaper eller när betydande marknads-, teknik- eller lagändringar förutses⁷⁹. Fram till den 30 juni 2016 hade medlemsstaterna lämnat in tio utvärderingsplaner enligt riktlinjerna för statligt stöd, inklusive riktlinjer för regionalstöd.

Nya förhandsvillkor och förfaranden för större projekt kan förbättra efterlevnaden av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken

100

Förordningen om gemensamma bestämmelser för programperioden 2014–2020 inför två ändringar som är särskilt viktiga med tanke på statligt stöd inom sammanhållningspolitiken⁸⁰, nämligen

- a) förhandsvillkor, och
- b) ett nytt, frivilligt förfarande för godkännande av större projekt.

De medlemsstater som inte uppfyller förhandsvillkoren är inte de medlemsstater där kommissionen tidigare har funnit mest problem

101

Förhandsvillkoren är villkor baserade på förhandsdefinierade kriterier som kommissionen anser utgöra nödvändiga förutsättningar för att EU-medel ska användas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Statligt stöd är ett område för vilket sådana villkor har specificerats. Enligt kommissionen kan uppfyllandet av dessa villkor minska antalet fel och problematiska fall av statligt stöd eftersom det bidrar till att förbättra förvaltnings- och kontrollsystemen i medlemsstaterna, vilket borde förbättra efterlevnaden av reglerna för statligt stöd.

102

Medlemsstaterna skulle göra en självbedömning av huruvida och hur de uppfyllde följande tre kriterier: ändamålsenlig tillämpning av reglerna för statligt stöd, utbildning och spridning av information till personal samt administrativ kapacitet⁸¹. Fem medlemsstater kom tillsammans med kommissionen fram till att de inte uppfyllde villkoren när partnerskapsavtalen ingicks (se **tabell 7**).

79 Se *Vägledning för kommissionen och medlemsstaterna avseende en gemensam utvärderingsmetod av förvaltnings- och kontrollsystem i medlemsstaterna* av den 18 december 2014.

80 Förordning (EU) nr 1303/2013.

81 Artikel 19 i förordning (EU) nr 1303/2013.

Medlemsstater som inte uppfyller förhandsvillkorskriterierna vid statligt stöd

Kriterium	Kroatien	Tjeckien	Italien	Rumänien	Slovakien
Arrangemang för ändamålsenlig tillämpning av reglerna för statligt stöd	-	-	-	-	-
Arrangemang för utbildning och spridning av information till personal	-	√	-	√	√
Arrangemang för att säkerställa administrativ kapacitet	-	-	-	√	-

Anm.: √ betyder att kriteriet är uppfyllt
 - betyder att kriteriet inte är uppfyllt

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppgifter.

103

I varje enskilt fall kom GD Regional- och stadspolitik och den berörda medlemsstaten överens om ett antal åtgärder som medlemsstaten skulle vidta som finns dokumenterade i handlingsplaner. I **ruta 8** presenteras några exempel på åtgärder.

Exempel på åtgärder som ska genomföras för att förhandsvillkorskriterierna vid statligt stöd ska uppfyllas

Åtgärder måste vidtas för medlemsstaterna i tabell 7 beträffande följande:

Ändamålsenlig tillämpning av reglerna för statligt stöd. Exempel på överenskomna åtgärder:

Centrala register över statligt stöd ska upprättas för att efterleva den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 eller för att registrera stöd av mindre betydelse (Italien och Rumänien).

Efterlevnad av Deggendorf-principen ska säkerställas, till exempel genom att offentliggöra en förteckning över företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav (Republiken Tjeckien, Italien och Rumänien).

Utbildning och spridning av information till anställda. Exempel på överenskomna åtgärder:

Anställda ska delta i minst två kurser om statligt stöd varje år (Italien).

Ett nätverk för experter på statligt stöd och samordnare ska inrättas (Kroatien).

Säkerställande av administrativ kapacitet. Exempel på överenskomna åtgärder:

En medlemsstat ska förstärka sin administrativa kapacitet med 10–15 tjänster (Slovakien).

En rekryteringsplan för nationella myndigheter som är med och förvaltar struktur- och investeringsfonder ska antas (Kroatien).

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på åtgärdsplaner för förhandsvillkor vid statligt stöd.

104

Dessa åtgärder ska avslutas före slutet av 2016. När medlemsstaterna har meddelat att de har genomfört handlingsplanerna bedömer kommissionen genomförandet. Om kommissionen utifrån sin bedömning anser att en handlingsplan inte har genomförts ordentligt kan den hålla inne betalningar till medlemsstaten⁸². I slutet av augusti 2016 pågick fortfarande kommissionens bedömning av om de fem medlemsstaterna hade genomfört alla åtgärder i sina handlingsplaner.

105

Enligt förordningen om gemensamma bestämmelser var medlemsstaterna inte skyldiga att basera sina självbedömningar på efterlevnad av reglerna för statligt stöd under programperioden 2007–2013 utan angav tre specifika kriterier som gällde administrativa arrangemang (se **tabell 7**). När kommissionen bedömde om medlemsstaternas självbedömningar var adekvata utnyttjade den inte på ett ändamålsenligt sätt tillgänglig övervakningsinformation för att kunna specificera handlingsplaner för de medlemsstater där man tidigare hade konstaterat att det fanns problem. I synnerhet visade resultaten av GD Konkurrens övervakning under perioden 2006–2014 att flera medlemsstater hade en högre problemfrekvens när det gällde utformning och genomförande av stödåtgärder än de medlemsstater som kom fram till att de inte uppfyllde förhandsvillkorskriterierna för statligt stöd (se punkt 55).

Det alternativa godkännandeförfarandet för större projekt kan göra det lättare för kommissionen att internt reda ut problem med statligt stöd men är inte utformat för att alltid ge medlemsstaterna rättslig säkerhet

106

För programperioden 2007–2013 godkände kommissionen större projekt efter att ha gått igenom projektansökningarna från medlemsstaterna (se punkterna 66–71). Under programperioden 2014–2020 infördes ett andra, alternativt godkännandeförfarande för större projekt genom förordningen om gemensamma bestämmelser⁸³, där ansökan bedöms av en oberoende expert innan medlemsstaten anmäler den till kommissionen (se **ruta 9**). Det är frivilligt att använda det alternativa förfarandet, och fram till juni 2016 hade endast en ansökan om större projekt lämnats in enligt det alternativa förfarandet.

82 Artikel 19 i förordning (EU) nr 1303/2013.

83 Artikel 101 i förordning (EU) nr 1303/2013.

Att utse en oberoende expert och validera den oberoende kvalitetsgranskningen

Den oberoende experten går igenom förslaget till större projekt. Denna genomgång omfattar en analys av åtgärdens stödkaraktär och dess förenlighet med den inre marknaden. Om bedömningen av projektansökan är positiv kan den förvaltande myndigheten godkänna det större projektet och skicka det till kommissionen. Kommissionen kan invända mot godkännandet inom tre månader om den fastställer att projektet uppvisat betydliga brister vid den oberoende kvalitetsgranskningen.

Experten utses av medlemsstaten och ska godkännas av kommissionen. Kommissionen har redan förhandsgodkänt en expertgrupp kallad Jaspers (*Joint assistance to support projects in European regions, gemensamt stöd till projekt i de europeiska regionerna*)⁸⁴.

⁸⁴ Jaspers är ett partnerskap för tekniskt stöd mellan GD Regional- och stadspolitik, Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling. Det ställs till medlemsstaternas förfogande utan kostnad.

107

Detta alternativa förfarande för större projekt kan göra det lättare för kommissionen att internt reda ut problem med statligt stöd, men det är inte utformat för att alltid ge medlemsstaterna rättslig säkerhet om huruvida reglerna om statligt stöd har följts när beslutet om ett större projekt fattas. Sådan säkerhet kan endast uppnås efter det att en medlemsstat har gjort en anmälan till kommissionen som därefter har beslutat i frågan om statligt stöd (se punkt 70).

En gemensam handlingsplan för statligt stöd som har upprättats av kommissionen syftar till att stärka medlemsstaternas administrativa kapacitet och kräver fortlöpande uppmärksamhet

108

I mars 2015 kom GD Konkurrens och GD Regional- och stadspolitik överens om en gemensam handlingsplan för statligt stöd⁸⁵.

109

Handlingsplanen bestod från början av sex åtgärder som ska öka medvetenheten och förbättra kunskapen om statligt stöd i alla medlemsstater: identifiering och spridning av god praxis, utbildning för specialister på statligt stöd, landspecifika workshoppar, seminarier för specialister, fortsatt utvecklande av en databas med frågor och svar (nätverket ECN-ET⁸⁶) och utvecklandet av en databas med information om statligt stöd. Kommissionen lade 2016 till en sjunde åtgärd (se **tabell 8**).

⁸⁵ *Strengthening administrative capacity for the management of the funds of Member States in the field of State aid – a common action plan* (förbättra den administrativa kapaciteten för förvaltning av medlemsstaternas medel inom området statligt stöd – en gemensam handlingsplan), antagen av kommissionen den 18 mars 2015.

⁸⁶ Europeiska konkurrensnätverket – elektronisk överföring (ECN-ET) är ett elektroniskt gränssnitt där medlemsstaterna kan ställa frågor som gäller statligt stöd till GD Konkurrens. Vanligtvis publiceras både frågorna och GD Konkurrens svar så att alla medlemsstater kan läsa dem. Ett undantag är frågor som gäller specifika fall som andra medlemsstater inte har någon nytta av.

Tabell 8

Kommissionens gemensamma handlingsplan för statligt stöd

Nummer	Åtgärd och tidsfrist	Beskrivning	Situationen i slutet av augusti 2016
1	Identifiering och spridning av god praxis Tidiga resultat förväntas under det andra kvartalet 2015	Sammanställa en förteckning över ändamålsenliga verktyg som olika medlemsstater använder för att bygga upp administrativ kapacitet och identifiera god praxis som kan spridas.	Avslutat 2016
2	Utbildning för nationella specialister på statligt stöd om europeiska struktur- och investerings-fonder ¹ Andra kvartalet 2015	En skräddarsydd endagskurs för nationella specialister på statligt stöd som ska hållas i Bryssel.	Har inte hållits fram till augusti 2016.
3	Landspecifika workshoppar Startar under det andra kvartalet 2015	Interaktiva landspecifika seminarier anordnas i medlemsstater som inte uppfyller förhandsvillkoren vid statligt stöd eller där allvarliga flaskhalsar har identifierats.	Seminarier anordnades 2014 (i Spanien) och 2015 (i Bulgarien, Kroatien, Republiken Tjeckien, Italien, Rumänien och Slovakien).
4	Seminarier för specialister och kurser över internet. Fortlöpande åtgärd	Spridning av kunskap genom mycket specifika skräddarsydda seminarier som fokuserar på ett särskilt tema/en särskild fråga.	En tematisk workshop för forskning, utveckling och innovation ordnades i Bryssel i januari 2016.
5	Utvecklande av en databas med frågor och svar Fortlöpande åtgärd	Erbjuder alla nationella specialister på statligt stöd handledning i hur de nya reglerna ska tolkas via en delad it-plattform som förvaltas av GD Konkurrens.	Fram till juni 2016 hade över 600 frågor och svar lämnats in. De håller på att flyttas till wikin eState aid (se åtgärd 6).
6	Utvecklande av en wiki om statligt stöd Fortlöpande åtgärd	Ett antal sidor som sammanfattar relevanta frågor som ställts via ECN-ET.	Öppnades den 1 februari 2016 och kallas eState aid wiki. Omkring 270 frågor och svar hade lagts in fram till juni 2016.
7	Framtagning av en särskild utbildningsmodul	En serie tvådagarsutbildningar om statligt stöd håller på att tas fram av GD Regional- och stadspolitik/ GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering och GD Konkurrens tillsammans med Europeiska institutet för offentlig förvaltning. Två utbildningstillfällen kommer att hållas i Bryssel i november och december 2016, och fler kan anordnas när medlemsstaterna begär det. Målgrupp är personer som arbetar med europeiska struktur- och investeringsfonder och har viss erfarenhet av statligt stöd.	Planeras till november och december 2016

1 De europeiska struktur- och investeringsfonderna är Eruf, Sammanhållningsfonden, ESF, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden.

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppgifter.

110

Av de sju åtgärderna i den gemensamma handlingsplanen för statligt stöd har åtgärderna 1 och 3 genomförts fullt ut, och åtgärderna 5 och 6 har genomförts och förutsätts fungera kontinuerligt. De återstående tre åtgärderna hade inte genomförts i augusti 2016: en skulle snart börja genomföras (åtgärd 4) och två hade ännu inte inletts (åtgärderna 2 och 7).

111

Dessutom fann vi att GD Regional- och stadspolitik och GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering hade ökat antalet kurser betydligt, från fem under perioden 2012–2013 till 17 under perioden 2014–2015. Under 2014 och 2015 ordnade GD Konkurrens 37 kurser om reformen av lagstiftningen om statligt stöd för programperioden 2014–2020 på begäran av 19 medlemsstater⁸⁷. Dessutom hade GD Konkurrens fram till januari 2016 anordnat kurser om statligt stöd och infrastruktur för fem medlemsstater⁸⁸.

112

Den gemensamma handlingsplanen för statligt stöd och den ökade utbildning som kommissionen tillhandahåller är ett led i en gemensam insats för att förbättra medlemsstaternas efterlevnad av reglerna för statligt stöd, delvis som ett svar på deras ökade ansvar på området för statligt stöd. Dessa initiativ är viktiga för att minska risken när medlemsstaterna börjar spela en större roll vid utformningen och genomförandet av stödåtgärder. Enkätsvaren visar att i synnerhet wikin eState aid mottogs mycket positivt. Den har utnyttjats i stor utsträckning av medlemsstaterna och fram till den 30 juni 2016 hade över 270 frågor och svar lagts ut⁸⁹.

113

I vilken utsträckning dessa åtgärder kommer att leda till förbättringar när det gäller att upptäcka och förhindra fel vid statligt stöd i medlemsstaterna kommer att kunna bedömas först i framtiden.

87 Alla medlemsstater utom Danmark, Irland, Grekland, Cypern, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna och Österrike.

88 Bulgarien, Kroatien, Tjeckien, Rumänien och Slovakien.

89 Över 600 frågor och svar lämnades in till det tidigare nätverket ECN-ET. De håller på att flyttas till wikin eState aid.

114

Sedan 2010 har vi vid våra revisioner av sammanhållningspolitiken konstaterat att det finns många fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd. I denna rapport pekar vi på behovet av större medvetenhet om de tillämpliga reglerna hos medlemsstaterna och på fortsatt stöd från kommissionen för att på ett ändamålsenligt sätt förhindra eller upptäcka och korrigera överträdelser av reglerna för statligt stöd. Allmänt taget fann vi följande:

- a) Under perioden 2010–2014 upptäckte kommissionen och revisionsrätten överträdelser av reglerna för statligt stöd vid ett stort antal revisioner, och fel vid statligt stöd inom Eruf och Sammanhållningsfonden var en viktig faktor som bidrog till vår uppskattning av felnivån inom sammanhållningspolitiken. Vi fann att kommissionen upptäckte ungefär lika stor andel fel vid sina revisioner och sin övervakning inom sammanhållningspolitiken som vi gjorde vid våra revisioner. Medlemsstaternas revisionsmyndigheter upptäckte å andra sidan mycket färre överträdelser av reglerna för statligt stöd än både kommissionen och vi. Detta tyder på att revisionsmyndigheterna hittills inte har fokuserat tillräckligt på statligt stöd under sina revisioner.
- b) Under programperioden 2007–2013 registrerade kommissionen inte de fel vid statligt stöd som den upptäckte eller som medlemsstaterna rapporterade på ett sätt som gjorde det möjligt för den att göra en ordentlig analys. En sådan analys skulle ha hjälpt kommissionen att ta fram bättre riktade och skräddarsydda förebyggande åtgärder för medlemsstaterna och programmen.
- c) Särskilt i början av programperioden 2007–2013 kontrollerade kommissionen inte systematiskt huruvida större projekt följde reglerna för statligt stöd. Det finns en risk för att några EU-medfinansierade större projekt inte är förenliga med den inre marknaden, också på grund av att det före 2012 – och förtydligandet genom domen i Leipzig Halle-målet – var ovanligt att medlemsstaterna anmälde investeringar i infrastruktur till kommissionen. För att i framtiden minska denna risk skärpte kommissionen sina interna förebyggande åtgärder och införde ett alternativt godkännandeförfarande med en oberoende kvalitetsgranskning för programperioden 2014–2020. Enligt kommissionen godkänns inte större projekt förrän den internt har kontrollerat att reglerna för statligt stöd har följts – oberoende av vilket förfarande medlemsstaten tillämpar.
- d) Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd för programperioden 2014–2020, vilket har lett till att de administrativa bördorna har minskat och insynen ökat, men också har ökat medlemsstaternas ansvar för att utforma och genomföra stödåtgärder. När medlemsstaterna får större ansvar finns det en risk för att antalet fel vid statligt stöd ökar, och kommissionens övervakning har visat att medlemsstaterna begick många misstag vid utformningen och genomförandet av stödordningarna under programperioden 2007–2013. För att minska denna risk har kommissionen vidtagit åtgärder för att främja medlemsstaternas administrativa kapacitet på området för statligt stöd. Bland annat har man infört villkor för statliga stödsystem för att främja ett effektivt och ändamålsenligt genomförande av europeiska struktur- och investeringsfonder (så kallade förhandsvillkor). De medlemsstater som inte ansågs uppfylla dessa villkor är dock inte nödvändigtvis de medlemsstater där kommissionen tidigare har funnit mest problem. Dessa åtgärder kräver dessutom fortlöpande uppmärksamhet.

Slutsatser och rekommendationer

Kommissionen utför ingen heltäckande genomgång av fel vid statligt stöd, medlemsstaterna fokuserar inte tillräckligt på statligt stöd och kommissionens övervakning leder till få återkrav av statligt stöd

115

Under perioden 2010–2014 fann vi ett betydande antal fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd i 269 granskade projekt på sammanhållningsområdet där dessa regler var tillämpliga, och fel vid statligt stöd var en viktig faktor som bidrog till vår uppskattning av felnivån inom sammanhållningspolitiken. Resultaten av GD Regional- och stadspolitikens egna revisioner på sammanhållningsområdet överensstämmer med våra (se punkterna 33–36 och 47–48).

116

För att skydda EU:s budget förelägger kommissionen medlemsstaterna finansiella korrigeringar när fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd upptäcks. För perioden 2010–2014 har GD Regional- och stadspolitik genomfört eller höll på att genomföra 18 finansiella korrigeringar riktade mot sju medlemsstater, som åtminstone delvis berodde på överträdelser av reglerna för statligt stöd. Tio var ett resultat av GD Regional- och stadspolitikens egna revisioner, fem ett resultat av våra granskningar och tre ett resultat av GD Regional- och stadspolitikens genomgång av revisionsmyndigheternas årliga kontrollrapporter. Elva av dessa finansiella korrigeringar, som uppgick till sammanlagt 38,4 miljoner euro och berörde fem medlemsstater, gällde endast statligt stöd⁹⁰. Det är inte möjligt att kvantifiera det statliga stödets del av de övriga finansiella korrigeringarna (se punkterna 49–51).

117

Kommissionen ska regelbundet övervaka stödåtgärder för att kontrollera huruvida och i vilken mån de följer reglerna för statligt stöd. Om den finner att beviljade bidrag inte är förenliga med den inre marknaden kan den börja återkräva stöd. GD Konkurrens har hittills endast vidtagit begränsade korrigerande åtgärder med tanke på det antal fel som upptäcks under övervakningen och hur allvarliga felen är. På grundval av sin övervakning ansåg GD Konkurrens att i genomsnitt cirka 36 % av alla stödordningar var behäftade med problem under perioden 2009–2014. Problemen som gällde förenlighet (7,3 % av alla stödordningar) var särskilt omfattande. Under perioden ledde resultaten av GD Konkurrens övervakning till att det gjordes åtta frivilliga återbetalningar och att åtta formella åtgärder inleddes. De senare innebar att totalt 0,3 miljoner euro återvanns (se punkterna 52–56).

Rekommendation 1

Kommissionen bör besluta om korrigerande åtgärder när stödåtgärder inte följer reglerna för statligt stöd.

Slutdatum för genomförande: genast

90 Grekland, Spanien, Frankrike, Österrike och Polen.

Slutsatser och rekommendationer

118

För programperioden 2007–2013 registrerade varken GD Regional- och stadspolitik eller GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd som de hade upptäckt på ett sätt som gav dem möjlighet att ordentligt analysera fel vid statligt stöd (se punkterna 57–61).

119

Kommissionen har utvecklat en databas för programperioden 2014–2020 (MAPAR) där information om de fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd som den upptäcker under sina egna revisioner av Eruf, Sammanhållningsfonden och ESF ska registreras. Systemet innebär en stor förbättring, men GD Konkurrens har inte fått tillträde till det (se punkt 57).

120

Fel vid statligt stöd som rapporteras av medlemsstaternas myndigheter förs in i kommissionens IMS-system (systemet för rapportering av oriktigheter). IMS har flera svagheter, som att det saknar en specifik feltypologi för statligt stöd och att beskrivningarna av fel är otillräckliga, så dess praktiska nytta är begränsad. GD Konkurrens har inte heller tillgång till IMS (se punkterna 58 och 59).

Rekommendation 2

- a) Kommissionen bör använda MAPAR för att registrera oriktigheter på ett sätt som gör det möjligt att enkelt analysera till exempel deras typ, frekvens, allvar, geografiska ursprung och orsak. Databasen bör även innehålla information om uppföljningen av dessa oriktigheter (som de finansiella korrigeringar som har tillämpats).

Slutdatum för genomförande: genast

- b) När det gäller IMS bör kommissionen anpassa databasens struktur så att information om oriktigheter som gäller exempelvis statligt stöd kan plockas fram och analyseras för alla medlemsstater och typer.

Slutdatum för genomförande: före slutet av 2017

- c) GD Konkurrens bör regelbundet få tillgång till all relevant information i MAPAR och IMS om oriktigheter som gäller statligt stöd.

Datum för genomförande: omedelbart.

Slutsatser och rekommendationer

121

Kommissionens beslut om att godkänna större projekt bygger på en bedömning av projektets relevans, bärkraft, hållbarhet, miljöprofil och även en motivering till den begärda finansieringen samt information från medlemstaten om huruvida det handlar om statligt stöd. Det är dock inte utformat för att alltid ge medlemsstaterna rättslig säkerhet om huruvida reglerna om statligt stöd har följts när beslutet om det större projektet fattas. Sådan säkerhet kan endast uppnås efter det att en medlemsstat har gjort en anmälan till kommissionen som därefter har beslutat i frågan om statligt stöd (se punkterna 69 och 70).

122

Särskilt i början av programperioden 2007–2013 kontrollerade kommissionen inte systematiskt huruvida större projekt följde reglerna för statligt stöd. Det finns därför en risk för att några EU-medfinansierade större projekt inte är förenliga med den inre marknaden, också på grund av att det före 2012 – och förtydligandet genom domen i Leipzig Halle-målet – var ovanligt att medlemsstaterna anmälde investeringar i infrastruktur till kommissionen. För att i framtiden minska denna risk skärpte kommissionen sina interna förebyggande åtgärder och införde ett alternativt godkännandeförfarande med en oberoende kvalitetsgranskning för programperioden 2014–2020 (se punkterna 62–65, punkt 70 och punkterna 106–107).

Rekommendation 3

- a) Kommissionen bör inte godkänna större projekt förrän den internt har godkänt det statliga stödet, och alltid begära att medlemsstaterna anmäler stöd när det krävs för att säkerställa rättslig säkerhet, oavsett vilket ansökningsförfarande medlemsstaten använder.

Datum för genomförande: omedelbart.

123

Under perioden 2010–2014 uppskattade revisionsmyndigheterna att ungefär en tredjedel av de projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF som de granskade hade berörts av statligt stöd. De upptäckte fel vid statligt stöd hos endast 3,6 % av dessa projekt. Under samma period upptäckte vi fel vid statligt stöd hos mer än fem gånger så många projekt inom Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF. Det förekom betydande brister i avsnittet om statligt stöd hos något över en tredjedel av de checklistor som revisionsmyndigheterna använder och som vi gick igenom. Förbättringar i detta avseende gjordes under 2015. De flesta fel som revisionsmyndigheterna rapporterade i sina årliga kontrollrapporter gällde stöd av mindre betydelse. Ett centralt register med komplett information om allt stöd av mindre betydelse som beviljats i den berörda medlemsstaten skulle kunna bidra till att förhindra dylika fel (se punkt 43 och punkterna 74–79).

124

Nästan alla revisionsmyndigheter ansåg att EU:s rättsliga ram för statligt stöd är åtminstone ganska komplicerad. Revisionsmyndigheterna angav att de behöver ytterligare stöd för att granska efterlevnad av reglerna för statligt stöd, i synnerhet en praktisk handbok med fallstudier. När det gäller specifika aspekter, såsom status på återkravsbeslut, har medlemsstaternas myndigheter inte den information de behöver för att kontrollera efterlevnaden av tillämpliga regler för statligt stöd (Deggendorf-principen) (se punkterna 80–82 och 95–96).

Rekommendation 4

- a) Kommissionen bör säkerställa att revisionsmyndigheternas kontroller av efterlevnaden av reglerna för statligt stöd är tillräckligt omfattande och håller tillräcklig kvalitet.

Slutdatum för genomförande: mars 2017

- b) Inför avslutandet av programperioden 2007–2013 bör kommissionen be revisionsmyndigheterna kontrollera efterlevnaden av reglerna för statligt stöd när det gäller de större projekt som godkändes före slutet av 2012.

Slutdatum för genomförande: mars 2017

- c) Kommissionen bör ta fram ytterligare anvisningar, i synnerhet fallstudier som beskriver god praxis och vanliga typer av och orsaker till överträdelse av reglerna för statligt stöd.

Slutdatum för genomförande: före slutet av 2017

- d) Kommissionen bör uppmana medlemsstaterna att inrätta ett centralt register för övervakningen av stöd av mindre betydelse.

Slutdatum för genomförande: före slutet av 2017

- e) Kommissionen bör inrätta en central databas som omfattar hela EU där medlemsstaternas berörda myndigheter kan kontrollera identiteten på företag som är föremål för återkrav av statligt stöd och återkravsförfarandets status så att de kan följa Deggendorf-principen. Tillgång bör endast beviljas användare med behövlig behörighet.

Slutdatum för genomförande: före slutet av 2017

Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd, som ökar medlemsstaternas ansvar, och främja medlemsstaternas administrativa kapacitet

125

Kommissionen antog en ny allmän gruppundantagsförordning för programperioden 2014–2020. Tillämpningsområdet för den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 har utökats betydligt, vilket kommer att leda till att ännu fler stödåtgärder kommer att omfattas av den. Genom att utöka den allmänna gruppundantagsförordningens tillämpningsområde har kommissionen avsevärt minskat medlemsstaternas och sin egen administrativa börda eftersom betydligt färre stödåtgärder behöver anmälas. Medlemsstaterna kommer att behöva kontrollera ett större antal stödåtgärder med avseende på deras efterlevnad av reglerna för statligt stöd, såsom att stödtaken respekteras och att en stimulanseffekt påvisas. Bestämmelserna i riktlinjerna för regionalstöd för programperioden 2014–2020 är överlag strängare än bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen, vilket ytterligare främjar användningen av den (se punkterna 85–87 och 97–98).

126

Att medlemsstaterna spelar en större roll till följd av utvidgningen av den allmänna gruppundantagsförordningen riskerar automatiskt att öka antalet fel vid statligt stöd eftersom kommissionens övervakning har visat att medlemsstaterna begick många fel vid utformningen och genomförandet av stödordningar under perioden 2009–2014. Det är sannolikt att dessa misstag påverkade förenligheten i synnerhet i fråga om gruppundantagsordningar (se punkterna 52–54).

127

Bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen har emellertid ändrats för att minska denna risk. Den allmänna gruppundantagsförordningen från 2014 gör det lättare för stora företag som beviljas statligt stöd enligt en stödordning att påvisa en stimulanseffekt. En annan viktig ändring i den allmänna gruppundantagsförordningen är att kraven på insyn har ökat, vilket vi förväntar oss ska förbättra efterlevnaden av reglerna för statligt stöd i medlemsstaterna eftersom berörda parter kommer att ha bättre information för att lämna in klagomål om olagligt stöd (se punkterna 88–91).

Slutsatser och rekommendationer

128

För att förbättra det sätt på vilket medlemsstaterna utformar stödordningar införde kommissionen efterhandsutvärderingar för programperioden 2014–2020. Utvärdering kommer i synnerhet att genomföras för de största stödordningarna – enligt den allmänna gruppundantagsförordningen är utvärdering obligatorisk för vissa kategorier när stödordningens årliga budget överstiger 150 miljoner euro. Medlemsstaterna förväntas presentera sina första resultat under 2017 (se punkt 92 och 99).

129

Genom förordningen om gemensamma bestämmelser infördes förhandsvillkor som gäller medlemsstaternas stödsystem. Uppfyllande av dessa villkor kan minska överträdelserna av reglerna för statligt stöd. Enligt en självbedömning hade fem medlemsstater ännu inte uppfyllt dessa villkor vid slutet av 2015. De medlemsstater som inte ansågs uppfylla dessa villkor är dock inte nödvändigtvis de medlemsstater där kommissionen tidigare har funnit mest problem. Dessa åtgärder kräver dessutom fortlöpande uppmärksamhet. För att ytterligare främja den administrativa kapaciteten på området statligt stöd antog GD Regional- och stadspolitik och GD Konkurrens en gemensam handlingsplan för statligt stöd i mars 2015. Denna handlingsplan har till exempel lett till att kommissionen anordnat mer utbildning och till att ett webbgränssnitt inrättats, där medlemsstaternas myndigheter kan ställa frågor om statligt stöd till kommissionen, som har fått ett positivt mottagande (se punkterna 101–105 och 108–113).

130

I vilken utsträckning kommissionens åtgärder för att främja den administrativa kapaciteten och införa efterhandsutvärdering kan kompensera för medlemsstaternas ökade ansvar och i vilken utsträckning dessa initiativ kommer att leda till förbättringar när det gäller att upptäcka och förhindra fel vid statligt stöd i medlemsstaterna kommer att kunna bedömas först i framtiden.

Rekommendation 5

- a) Om förhandsvillkoret som gäller statligt stöd inte har uppfyllts i slutet av 2016 bör kommissionen utnyttja sin befogenhet att hålla inne betalningar till de berörda medlemsstaterna tills de har korrigerat alla betydande brister.

Slutdatum för genomförande: när kommissionen har slutfört sin bedömning

- b) Genom att utnyttja informationen i sina databaser bör kommissionen vartannat år följa upp medlemsstaternas kapacitet att följa reglerna för statligt stöd genom att analysera till exempel typ, frekvens, allvar, geografiskt ursprung och orsak i fråga om fel vid statligt stöd som kommissionen själv eller medlemsstaternas myndigheter har upptäckt. Kommissionen bör göra detta i övervakningssyfte och för att styra stödinsatser, såsom utbildning, till de medlemsstater där de behövs bäst.

Slutdatum för genomförande: vartannat år från slutet av 2017

Denna rapport antogs av revisionsrättens avdelning II, med ledamoten Henri Grethen som ordförande, vid dess sammanträde i Luxemburg den 7 september 2016.

För revisionsrätten

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
ordförande

Medlemsstaternas utgifter för statligt stöd, 2010–2014, i miljoner euro

Medlemsstat	2010	2011	2012	2013	2014	Totalt	Andel i procent
Belgien	2 400	1 655	1 556	1 614	1 711	8 936	2,33 %
Bulgarien	40	43	77	121	240	520	0,14 %
Tjeckien	1 242	1 406	1 558	1 714	2 169	8 089	2,11 %
Danmark	2 211	2 369	2 591	2 561	2 509	12 241	3,20 %
Tyskland	16 266	14 000	13 574	13 808	39 559	97 208	25,39 %
Estland	49	52	62	123	236	522	0,14 %
Irland	1 718	1 057	853	1 144	825	5 597	1,46 %
Grekland	2 083	2 509	1 931	2 903	1 929	11 354	2,97 %
Spanien	4 898	4 507	3 905	3 084	3 197	19 591	5,12 %
Frankrike	15 917	13 912	15 706	13 733	15 543	74 811	19,54 %
Kroatien	-	-	-	258	276	534	0,14 %
Italien	4 127	3 840	4 399	3 469	5 509	21 343	5,58 %
Cypern	121	140	116	104	100	580	0,15 %
Lettland	202	284	398	378	492	1 754	0,46 %
Litauen	180	222	230	208	181	1 020	0,27 %
Luxemburg	108	114	101	164	168	655	0,17 %
Ungern	2 051	1 173	1 167	1 452	1 702	7 545	1,97 %
Malta	92	102	108	132	82	516	0,13 %
Nederländerna	2 782	2 827	2 510	2 064	2 238	12 420	3,24 %
Österrike	2 085	1 777	1 914	1 871	1 479	9 126	2,38 %
Polen	3 499	2 942	3 001	2 978	4 929	17 349	4,53 %
Portugal	1 535	1 553	933	471	732	5 224	1,36 %
Rumänien	315	677	878	896	972	3 737	0,98 %
Slovenien	375	455	459	472	453	2 214	0,58 %
Slovakien	313	173	133	200	313	1 131	0,30 %
Finland	2 287	3 126	2 523	2 589	2 545	13 071	3,41 %
Sverige	3 210	3 155	3 172	3 255	3 204	15 996	4,18 %
Förenade kungariket	5 574	4 797	5 524	5 953	7 872	29 719	7,76 %
Europeiska unionen	75 680	68 866	69 376	67 719	101 161	382 802	100 %

Anm.: Enligt kommissionen beror utgiftsökningen 2014 till stor del (85 %) på att fler system för förnybar energi har tagits med i rapporteringen. Om det inte hade varit så skulle det rapporterade statliga stödet ha uppgått till cirka 73 miljarder euro 2014. Dessutom har EU-medel tagits med först från och med 2014.

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens resultattavla för statligt stöd 2015.

Resultat av generaldirektoratet för konkurrens övervakning 2006–2014

	Antal övervakade stödordningar	Antal problematiska fall	Andel problematiska fall
Stöd som omfattas av gruppundantag	121 (varav 26 under 2014)	31	26 %
Godkänt stöd	166 (varav 42 under 2014)	53	32 %
Övrigt	1 (varav 0 under 2014)	1	100 %
Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse	8 (varav 7 under 2014)	4	50 %
Sammanlagt	296 (varav 75 under 2014)	89 (varav 27 under 2014)	30 % (36 % under 2014)
Bredband	7	2	29 %
Kultur	11	3	27 %
Sysselsättning	15	5	33 %
Miljö och energi	45	14	31 %
Övrigt övergripande	2	0	0 %
Regional utveckling	64	18	28 %
Forskning och utveckling	47	19	40 %
Riskkapital	10	6	60 %
Sektorieell utveckling	5	1	20 %
SMF	31	5	16 %
Utbildning	25	4	16 %
Transport	16	6	38 %
Räddning och återuppbyggnad	9	1	11 %
Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse	8	4	50 %
Övrigt	1	1	100 %

	Antal övervakade stödordningar	Antal problematiska fall	Andel problematiska fall
Belgien	15	7	47 %
Bulgarien	4	1	25 %
Tjeckien	10	3	30 %
Danmark	5	1	20 %
Tyskland	26	3	12 %
Estland	4	1	25 %
Irland	11	1	9 %
Grekland	11	6	55 %
Spanien	21	5	24 %
Frankrike	29	10	34 %
Italien	28	6	21 %
Cypern	4	1	25 %
Lettland	3	1	33 %
Litauen	4	2	50 %
Luxemburg	4	2	50 %
Ungern	9	1	11 %
Malta	3	1	33 %
Nederländerna	13	6	46 %
Österrike	11	4	36 %
Polen	17	4	24 %
Portugal	9	6	67 %
Rumänien	6	1	17 %
Slovenien	4	1	25 %
Slovakien	5	0	0 %
Finland	4	1	25 %
Sverige	7	0	0 %
Förenade kungariket	29	15	52 %

Källa: Europeiska kommissionen.

Större projekt som antogs av generaldirektoratet för regional- och stadspolitik för programperioden 2007–2013

Medlemsstat	Antal godkända större projekt	Andel godkända större projekt	Genomsnittligt EU-bidrag per godkänt större projekt (miljoner euro)	Totalt EU-bidrag till godkända större projekt (miljoner euro)
Belgien	0	0,0 %	-	0,0
Bulgarien	18	2,0 %	108,8	1 958,4
Tjeckien	49	5,3 %	89,5	4 387,8
Danmark	0	0,0 %	-	0,0
Tyskland	44	4,8 %	41,6	1 830,3
Estland	9	1,0 %	50,8	457,3
Irland	3	0,3 %	24,8	74,5
Grekland	59	6,4 %	105,6	6 228,4
Spanien	70	7,6 %	83,6	5 852,3
Frankrike	36	3,9 %	28,8	1 035,7
Kroatien	12	1,3 %	39,2	470,3
Cypern	3	0,3 %	34,0	102,0
Lettland	10	1,1 %	70,3	702,7
Litauen	10	1,1 %	49,7	496,5
Luxemburg	0	0,0 %	-	0,0
Ungern	51	5,6 %	114,7	5 849,2
Malta	7	0,8 %	40,9	286,3
Nederländerna	0	0,0 %	-	0,0
Österrike	1	0,1 %	4,1	4,1
Polen	274	29,8 %	98,6	27 022,9
Portugal	39	4,2 %	47,5	1 852,0
Rumänien	100	10,9 %	80,4	8 044,4
Slovenien	16	1,7 %	58,2	931,1
Slovakien	33	3,6 %	79,8	2 634,8
Finland	0	0,0 %	-	0,0
Sverige	0	0,0 %	-	0,0
Förenade kungariket	13	1,4 %	38,6	501,2
Totalt	918	100,0 %	82,6	75 790,3

Källa: Europeiska revisionsrätten, baserat på kommissionens uppgifter.

Den rättsliga ramen på området för statligt stöd

EUF-fördraget – Fördraget lägger grunden för alla regler om statligt stöd i artiklarna 107–109. Fördraget har högsta rättsliga status, och all annan lagstiftningen måste stämma överens med dess bestämmelser. Artiklarna 108.4 och 109 innehåller bestämmelser om antagandet av förordningar på området för statligt stöd.

Rättspraxis – Domar där domstolen tolkar bestämmelserna i fördraget och sekundärrätten. Domstolens domar är bindande för kommissionen och medlemsstaterna. Kommissionen måste anpassa sina tillvägagångssätt efter domstolens domar.

Förordningar – Rättsakter som tillhör sekundärrätten och som antagits av institutionerna. De har allmän giltighet, är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i medlemsstaterna från och med det datum då de träder i kraft (utan att de behöver införlivas i den nationella lagstiftningen)¹. Den viktigaste förordningen på området för statligt stöd är den allmänna gruppundantagsförordningen.

Icke-bindande lagstiftning

Riktlinjer – lagstiftning som inte är bindande men som ändå kan ha rättsliga följder. Domstolen har tidigare upphävt beslut av kommissionen som inte varit förenliga med icke-bindande lagstiftning. Riktlinjerna anger kriterier som kommissionen kommer att tillämpa vid bedömningen av om anmälda stödåtgärder är förenliga med den inre marknaden. Kommissionen kommer sannolikt att anse att anmälda stödåtgärder som inte följer kriterierna i riktlinjerna inte är förenliga med den inre marknaden. Det finns riktlinjer på såväl övergripande nivå (t.ex. för forskning, utveckling och innovation) som sektoriell nivå (t.ex. för flygplatser och flygbolag).

Analysunderlag – handledande dokument särskilt framtagna för att hjälpa medlemsstaterna att bedöma huruvida stöd som beviljats till infrastrukturprojekt ska anmälas till kommissionen.

¹ Se artikel 288 i EUF-fördraget.

IV

Kommissionen har ett nära och fortlöpande samarbete med revisionsmyndigheter för att förbättra sin kapacitet inom revision av statligt stöd. Utöver riktad utbildning, riktade åtgärder och riktad vägledning tillhandahöll den 2011 checklistor för statligt stöd, som är färdiga att användas, till revisionsmyndigheter och uppdaterade sådana i november 2015.

Enligt förordningen ska revisionsmyndigheter i sina årliga kontrollrapporter lämna de viktigaste resultaten av revisionerna men inte detaljerad information om de fastställda felens slag. Kommissionens avdelningars genomgångar av de årliga kontrollrapporterna inbegriper en undersökning av metoden för systemrevisioner och revisioner av insatser (inbegripet checklistor) såväl som att göra om revisioner som redan har utförts av medlemsstaternas revisionsmyndigheter. Baserat på sina revisioner anser kommissionen att revisionsmyndigheter i vissa fall kan ha upptäckt fel vid statligt stöd samtidigt som dessa rapporterats under en annan kategori, vilket lett till en möjlig underrapportering i de årliga kontrollrapporterna. Men den har också fastställt att brister föreligger och krävt att revisionsmyndigheterna förbättrar sina kontroller rörande frågor om statligt stöd. Slutligen har det genom kommissionens egna kontroller påvisats väsentliga förbättringar av kvaliteten på de checklistor för statligt stöd som används av revisionsmyndigheterna, i enlighet med revisionsrättens bedömning.

V

Kommissionen konstaterar att både GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering har använt sig av databaser för att registrera revisionsresultat under räkenskapsperioden 2007–2013. Även om dessa databaser inte var avsedda att användas som verktyg för en analys av felkällor hindrade inte detta kommissionen från att vidta lämpliga och förebyggande åtgärder för att ta itu med de välkända återkommande problemen rörande statligt stöd. I mars 2016 delade GD Konkurrens med sig av sin erfarenhet av övervakning i efterhand av statliga stödordningar till GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering. Mer specifikt överlämnade GD Konkurrens resultatet av 2015 års övervakningscykel till GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering. Vidare förbättrar kommissionen informationsutbytet om fel vid statligt stöd mellan generaldirektoraten när och var detta behövs.

Vad gäller vidtagna förebyggande åtgärder genomför GD Regional- och stadspolitik samt GD Konkurrens sedan mars 2015 en omfattande handlingsplan för att förbättra den administrativa kapaciteten för förvaltning av medlemsstaternas medel inom området statligt stöd (*Strengthening administrative capacity for the management of the Funds of Member States in the field of State aid*). För programperioden 2014–2020 införs genom det rättsliga ramverket förhandsvillkor för statligt stöd i syfte att förbättra vissa medlemsstaters administrativa kapacitet inom detta område genom handlingsplaner, före genomförande av program.

VI

Kommissionen betonar att skyldigheten att anmäla statliga stödåtgärder vilar på medlemsstaterna och att beslutet om det större projektet inte är ett beslut om efterlevnad av regler för statligt stöd för det större projektet. Dessutom ska medlemsstater fastställa huruvida statligt stöd är beviljat för projekt eller inte, och, om de fastställer att statligt stöd är beviljat, påvisa att reglerna för statligt stöd följs vid framläggande av ett förslag till ett större projekt, oavsett vilket relaterat beslutsförfarande som väljs inom ramen för förordningen om gemensamma bestämmelser.

Redan före slutet av 2012, dock inte systematiskt, konsulterades GD Konkurrens vid formella samråd mellan avdelningarna av GD Regional- och stadspolitik om beslut rörande större projekt. Internt samarbete med GD Konkurrens vid godkännande av större projekt förbättrades efter domen i Leipzig Halle-målet. Tillbörliga kontroller och avvägningar har införts som förebyggande åtgärder för att undvika att beslut som inte följer reglerna om statligt stöd fattas för större projekt 2014–2020.

Kommissionen anser därför att de förebyggande åtgärder och det samarbete med GD Konkurrens som inrättades för perioden 2014–2020 både under förberedelse av projekt och vid beslutsfattande om projekt tillbörligt begränsar den risk som påpekades av revisionsrätten.

Att gå vidare och försöka uppnå rättslig säkerhet vad gäller efterlevnad av regler för statligt stöd genom systematiska formella anmälningar följda av ett beslut från kommissionen om statligt stöd för alla större projekt (oberoende av lagkrav) skulle strida mot moderniseringsprocessen för statligt stöd men även mot det övergripande målet om att förenkla och minska den administrativa bördan för alla intressenter och skulle innebära ytterligare en risk för genomförande i rätt tid av större projekt som finansieras av Eruf/Sammanhållningsfonden.

VII

I sammanhanget modernisering av det statliga stödet, inom ramen för vilken medlemsstaternas ansvar för beviljande av stöd utökades, förstärkte GD Konkurrens sin stickprovsbaserade övervakning av genomförande av statliga stödåtgärder. GD Konkurrens övervakning är inriktad på fel och oriktigheter vid genomförandet av stödåtgärder men syftar även till att utröna hur medlemsstater faktiskt genomför stödåtgärder i praktiken. Detta gör det möjligt för GD Konkurrens att dra lärdomar om god och dålig praxis och dela med sig av denna till medlemsstater (genom medlemsstaternas arbetsgrupper, nätverk för landsamordnare etc.).

GD Konkurrens vidareutvecklade, och delade med sig till medlemsstater, checklistorna för den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER – kommissionens förordning nr 651/2014 av den 17 juni 2014) i syfte att göra det enklare för dem att i förväg kontrollera att alla tillämpliga villkor för förenlighet är uppfyllda. Även GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering och revisionsmyndigheter för sammanhållningspolitiken får ta del av checklistorna för den allmänna gruppundantagsförordningen.

Vidare erbjuder GD Konkurrens en särskild IT-plattform där den svarar på medlemsstaters tolkningsfrågor (*eState aid WIKI*) och offentliggör även dokument om frågor och svar på basis av dessa frågor och svar.

Vad gäller bedömningen av förhandsvillkor för statligt stöd, enligt vad som föreskrivs i förordningen om gemensamma bestämmelser, ska denna baseras på de tre kriterier som fastställs i bilaga XI till förordningen om gemensamma bestämmelser. Efterlevnaden av reglerna för statligt stöd under programperioden 2007–2013 är inte ett kriterium i sig för uppfyllande. Kommissionen kommer dock att fortsätta att övervaka alla frågor med anknytning till efterlevnad av regler för statligt stöd för alla medlemsstater och kommer att vidta lämpliga åtgärder enligt vad som krävs.

VIII a)

Kommissionen godtar rekommendationen och anser att den redan genomför den.

Den använder tillgängliga korrigerande åtgärder om det under övervakningen framkommer fall där regler för statligt stöd inte har följts.

I detta sammanhang är det viktigt att göra åtskillnad mellan rättsstridighet och oförenlighet. En stödåtgärd är rättsstridig när den beviljas utan föregående anmälan till kommissionen och när den inte omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen. Kommissionen kan dock endast besluta om att återkräva en sådan åtgärd om den är oförenlig med den inre marknaden (dvs. att den inte kan konstateras förenlig på grundval av några riktlinjer eller direkt på grundval av fördraget).

Om någon rättsstridig stödåtgärd upptäcks vid GD Konkurrens övervakning undersöks först huruvida en sådan åtgärd kan konstateras som förenlig med den inre marknaden.

Endast om det upptäckta felet leder till beviljande av oförenligt stöd kan korrigerande åtgärder bestående av återkrävande av stöd användas.

För andra typer av fel är anpassning av utformningen av stödordningarna och/eller av kontrollmekanismerna mer lämpliga. För vissa fel skulle korrigerande åtgärder vara svåra att uppnå (t.ex. om stödet var oförenligt vid tidpunkten för dess beviljande men kan konstateras som förenligt på grundval av senare ändrade regler).

VIII b) i)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan i sitt revisionsverktyg MAPAR (förvaltningen av processer, insatser och resurser vid revision [Management of audit processes, activities and resources]).

MAPAR sörjer för en omfattande databas över alla fastställda oriktigheter, inbegripet fel vid statligt stöd. Sju typer av resultat finns för närvarande definierade i MAPAR specifikt för oriktigheter gällande statligt stöd.

Vidare kommer MAPAR att möjliggöra bättre strukturering av informationen om revisionsresultat. Det erbjuder fullständig flexibilitet att lägga till eller ändra vilken kategori eller underkategori för resultat som helst, inbegripet för sådana avseende statligt stöd, i enlighet med fastställda revisionsbehov eller revisionsresultat.

Revisionsverktyget MAPAR är även utformat för att möjliggöra för de berörda kommissionsavdelningarna att följa upp alla fastställda oriktigheter, inbegripet finansiella korrigeringar.

VIII b) ii)

Kommissionen godtar revisionsrättens rekommendation och kommer att anpassa feltypologin så att en analys kan göras.

VIII b) iii)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan.

Vad angår MAPAR kommer GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Regional- och stadspolitik att på grundval av en skräddarsydd rapportering (typologier för resultat rörande statligt stöd som styrks av kommissionens revisioner) en gång om året lämna över de relevanta uppgifterna om statligt stöd till GD Konkurrens.

Vad gäller utbyte av information mellan kommissionens avdelningar utökar GD Regional- och stadspolitik, GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Konkurrens sina kommunikationskanaler för utbyte av information. GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Regional- och stadspolitik delar resultat med varandra och de konsulterar när så krävs GD Konkurrens i revisionsfrågor med anknytning till statligt stöd.

Vad angår systemet för hantering av oriktigheter (IMS – Irregularity Management System) kommer GD Konkurrens att ges tillgång till information när behov för detta föreligger.

VIII b) iv)

Kommissionen godtar rekommendationen.

Den kommer att följa upp medlemsstaters kapacitet att följa regler för statligt stöd, baserat på den information som finns tillgänglig i dess databaser och som i synnerhet härrör från tillgängliga revisionsresultat.

Kommissionen kommer att använda resultaten från uppföljningen i syfte att bättre anpassa sin övervaknings- och utbildningsverksamhet som den erbjuder för de berörda programmyndigheterna i medlemsstaterna.

VIII c)

Kommissionen godtar rekommendationen och har redan genomfört den eftersom medlemsstater måste påvisa att de grundligt kontrollerat efterlevnad av regler för statligt stöd när de lämnar in ett förslag till ett större projekt, oavsett vilket relaterat beslutsförfarande som väljs inom ramen för förordningen om gemensamma bestämmelser, inbegripet genom anmälan av statligt stöd där så krävs.

Om det rör sig om statligt stöd som är föremål för ett beslut från kommissionen ska medlemsstaten vänta tills beslutet om statligt stöd är godkänt av kommissionen innan den lämnar in ansökan för ett större projekt eller anmälan om ett större projekt till kommissionen.

Detta är en förebyggande åtgärd för att undvika att beslut som inte följer reglerna om statligt stöd fattas för större projekt 2014–2020.

VIII d) i)

Kommissionen godtar rekommendationen och har redan genomfört den.

Kommissionen undersöker kvaliteten på det arbete som utförs av revisionsmyndigheter med avseende på statligt stöd inom ramen för olika revisionsförfaranden: inom ramen för kommissionens riskbaserade revisioner av arbete som utförs av revisionsmyndigheter, vilket inbegriper en undersökning av den metod (inbegripet checklistor) som används av revisionsmyndigheter för systemrevisioner och revisioner av insatser; under nytt utförande av revisioner som redan utförts av revisionsmyndigheter, i syfte att kontrollera giltigheten av de rapporterade resultaten; eller under granskningen varje år av årliga kontrollrapporter som lämnas in till kommissionen av revisionsmyndigheter, i syfte att kontrollera huruvida revisionsmyndighetens yttrande är grundligt baserat på grundval av resultaten från systemrevisioner och revisioner av insatser.

I vissa fall har kommissionen redan rekommenderat de berörda revisionsmyndigheterna att förbättra sina checklistor för att bättre täcka kontrollen av statligt stöd. Kommissionen kommer att fortsätta att säkerställa att revisionsmyndigheter använder tillbörliga checklistor.

VIII d) ii)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom den strider mot kommissionens mål som eftersträvas genom dess vägledning som gavs till medlemsstater 2012 om att inte systematiskt på nytt undersöka de projekt som beslutats om före det datumet – att ge medlemsstater möjligheten att anmäla eller inte – och att tillhandahålla stabilitet till medlemsstater och stödmottagare vad gäller behandlingen av sådana projekt.

VIII d) iii)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan.

I sammanhanget genomförande av handlingsplanen för statligt stöd arbetar kommissionen redan på grundval av sina beslut om statligt stöd som används som fallstudier: Till exempel är mer än hälften av programmen för tematiska seminarier (FoU och innovation samt energi har hittills genomförts) baserade på konkreta fall (faktiska beslut om statligt stöd).

Kommissionens avdelningar tillhandahåller också vägledning i form av manualer, checklistor eller snabba svar på tolkningsfrågor som lämnats in av myndigheter som beviljar stöd. Frågorna och svaren utgör grunden för offentliggörandet av dokumentet med frågor och svar.

Kommissionen kommer att fortsätta att uppdatera vägledningmaterialet för alla berörda myndigheter, inbegripet programmyndigheter för ESI-fonder, om utvecklingen så kräver.

Slutligen ges i det nyligen antagna meddelandet från kommissionen om begreppet stöd vägledning om när offentliga utgifter faller inom ramen för, och utanför, tillämpningsområdet för EU:s kontroll av statligt stöd.

VIII d) iv)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom förordningen om stöd av mindre betydelse föreskriver att det är medlemsstatens val huruvida ett centralt register för övervakning av stöd av mindre betydelse ska inrättas eller om man ska hantera detta på ett annat sätt (t.ex. självförsäkringar från stödmottagare).

Även om ett centralt register för stöd av mindre betydelse är att föredra åläggs genom artikel 6 i förordningen om stöd av mindre betydelse inte medlemsstaterna att ha ett sådant register och tillåts genomföra kumuleringsregeln på andra sätt. Att låta medlemsstaterna välja är i linje med den allmänna principen om att medlemsstater kan bestämma om de mest lämpliga administrativa ramarna för deras medlemsstat. Kommissionen konstaterade också en negativ reaktion från flera medlemsstater angående idén om att ha ett obligatoriskt register för stöd av mindre betydelse i sammanhanget som utgjordes av det första samrådet för översynen av förordningen om stöd av mindre betydelse.

(http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_de_minimis/index_en.html).

VIII d) v)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom den anser att Deggendorf-principen endast kan tillämpas på enskild medlemsstatsnivå. Kommissionen avser att klargöra denna punkt inom ramen för den pågående översynen av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

Om en medlemsstat skulle hysa tvivel, eller ha svårigheter med att fastställa, huruvida ett visst företag är föremål för ett utestående återkravsbeslut kan den vända sig till GD Konkurrens inom ramen för ömsesidigt samarbete.

VIII e)

Kommissionen godtar denna rekommendation.

Generaldirektörerna för de fyra generaldirektoraten för de europeiska struktur- och investeringsfonderna sammanträder redan regelbundet i utskottet för förhandsvillkor för inställande. Det nuvarande tillvägagångssättet, som både är förebyggande (med genomförande av nationella handlingsplaner om förhandsvillkoren inte uppfylls) och korrigerande (med inställande av betalningar när så krävs), kommer fortsätta att tillämpas strikt och konsekvent.

Gemensamt svar på punkterna 34 till 36

Kommissionen har noggrant följt upp alla problem med statligt stöd som upptäckts under de senaste åren efter revisionsrättens och dess egna revisionsresultat inom detta område och har begärt finansiella korrigeringar från de berörda medlemsstaterna och programmen, närhelst de bedömt detta som nödvändigt (se punkterna 50 och 51).

Kommissionen konstaterar dock att som visas av revisionsrätten i tabell 2 har antalet fel vid statligt stöd som upptäckts i dess urval på senare tid minskat. Antalet fel med en ekonomisk inverkan minskade från 5 fall 2013 till 3 fall 2014. Kommissionen väntar sig att denna tendens fortsätter, även på grund av tillämpningen av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning (förordning (EU) nr 651/2014).

Gemensamt svar på punkterna 37 till 44.

Kommissionen håller med om den feltypologi inom området statligt stöd som presenterats av revisionsrätten och även upptäckts genom dess egna revisioner (se punkterna 47 och 48). Erfarenheter från tidigare fel har lett kommissionen till att klargöra och förenkla regler, i synnerhet rörande stimulans-effekten i 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

53

Kommissionen konstaterar att, under den period som revisionsrättens rapport omfattar, omfattade kommissionens övervakning av statligt stöd ungefär 6–9 % av de totala utgifterna för statligt stöd varje år. En väsentlig andel av stödordningarna har övervakats åtminstone en gång under deras livstid.

55

Givet det begränsade antalet stödordningar som övervakas för enskilda medlemsstater bör andelen problematiska fall vara kopplad till det sammanlagda antalet övervakade stödordningar. I till exempel fallet Litauen och Luxemburg är andelen på 50 % för problematiska fall baserad på övervakningen av endast fyra stödordningar (dvs. två av fyra fastställdes som problematiska). "Problematisk" är en term som används av GD Konkurrens för att ange överträdelser av regler för statligt stöd, från formella brister såsom inkorrekt formulering av kumuleringsregler till rättsliga frågor såsom frånvaro av villkor ur allmänna gruppundantagsförordningen som återspeglades i en stödordning enligt allmänna gruppundantagsförordningen.

56

GD Konkurrens övervakning resulterade i flera korrigerande åtgärder, inbegripet frivillig och ålagd återbetalning av oförenligt stöd.

Fall där frivillig återbetalning sker följs upp av kommissionen med den berörda medlemsstaten. Inga separata register förs över alla fall av frivillig återbetalning. I vissa fall är återbetalning inte lämpligt eftersom åtgärden, även om den är rättsstridig, kan anses förenlig med den inre marknaden, eller eftersom åtgärden efter att först varit oförenlig sedan blev förenlig på grund av en senare förändring av reglerna för statligt stöd.

I sådana fall utfärdar kommissionen rekommendationer och begär slutligen att medlemsstater ändrar utformningen av stödordningen om så krävs.

57

Kommissionen konstaterar att både GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering har använt sig av databaser för att registrera sina revisionsresultat under programperioden 2007–2013. Även om dessa databaser inte var avsedda att användas som verktyg för en analys av felkällor hindrade inte detta kommissionen från att vidta lämpliga och förebyggande åtgärder för att ta itu med de återkommande problemen i sammanhanget statligt stöd, såsom bonusen för små och medelstora företag eller stimulans-effekten.

För programperioden 2014–2020 har det interna övervakningsverktyg som används av kommissionen för att följa upp dess egna revisionsresultat förbättrats avsevärt i och med införandet av ett gemensamt IT-verktyg för att hantera och övervaka revisionsförfarandet benämnt "MAPAR" (förvaltningen av processer, insatser och resurser vid revision) för Eruf, Sammanhållningsfonden och ESF.

I syfte att förbättra informationsflödet och analyskapaciteten hos alla berörda avdelningar vid kommissionen har GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Regional- och stadspolitik under mitten av 2016 kommit överens med GD Konkurrens om att från och med nu årligen meddela GD Konkurrens alla relevanta uppgifter om sina revisionsresultat om statligt stöd.

59

IMS är ett verktyg som är särskilt avsett för medlemsstaternas rapportering av oriktigheter (inbegripet bedrägeri). Typen av oriktighet anges via en rullgardinslista (koder) medan den tillämpade arbetsmetoden beskrivs i skrift som berikar den information som ges genom kodifierade fält. Analys kan utföras på grundval av typen av oriktighet. IMS är inte ett kontrollinstrument för statligt stöd, men det är möjligt att lägga till en specifik typologi för statligt stöd till de redan befintliga rullgardinslistorna.

61

Kommissionen konstaterar att den vidtog förebyggande åtgärder för att ta itu med återkommande problem med statligt stöd under perioden 2007–2013, i synnerhet som ett resultat av regelbundna utbyten mellan de relevanta avdelningarna vid kommissionen. Kommissionens generaldirektorat har till exempel sedan början av programperioden 2007–2013 delat med sig av revisionsrapporter. GD Konkurrens konsulteras också när så krävs i revisionsfrågor med anknytning till statligt stöd innan slutsatserna i revisionerna slutförs.

Se även punkt 60 och kommissionens svar på punkt 57.

I mars 2015 kom kommissionens avdelningar överens om en handlingsplan för statligt stöd med specifika riktade åtgärder, baserad på dragna lärdomar i tillgängliga revisionsresultat (se revisionsrättens iakttagelse i punkt 108 till 110).

Dessutom införs genom det rättsliga ramverk för programperioden 2014–2020 som antogs i december 2013 ett förhandsvillkor för statligt stöd i syfte att stärka medlemsstaternas kapacitet att uppfylla regler för statligt stöd innan programmen genomförs.

62

Kommissionen konstaterar att handboken hänvisar till transportsektorn. Kommissionen menar inte att regler för statligt stöd inte är tillämpliga för den sektorn utan att istället för de *allmänna* reglerna om statligt stöd gäller specifika regler för statligt stöd (förenlighet), i enlighet med artikel 93 i EUF-fördraget. Angivelsen i handboken bör inte tolkas som att behörigheten för statligt stöd som sådan är annorlunda i transportsektorn.

Gemensamt svar på punkterna 69 till 71:

Kommissionen konstaterar att kravet på att meddela åtgärder gällande statligt stöd vilar på medlemsstaterna och att beslutet om det större projektet inte är ett beslut om efterlevnad av regler för statligt stöd för det större projektet.

En åtskillnad behöver göras mellan situationen före domen i Leipzig Halle-målet och efter densamma samt mellan programperioderna 2007–2013 och 2014–2020.

Kommissionen understryker att redan före slutet av 2012, dock inte systematiskt, konsulterades GD Konkurrens vid formella samråd mellan avdelningarna av GD Regional- och stadspolitik om beslut rörande större projekt.

Efter domen i Leipzig Halle-målet har GD Regional- och stadspolitik samt GD Konkurrens utökat sitt samarbete i samband med bedömning av ansökningar för större projekt. Kommissionen betonar att det under de senaste åren inte finns något större projekt som kommissionen har fattat ett beslut om godkännande av finansiering från Eruf eller Sammanhållningsfonden för vilket därefter ett negativt beslut inom ramen för reglerna för statligt stöd fattats. Detta visar att de samarbetsformer som införts fungerar väl i praktiken.

För perioden 2014–2020 ska medlemsstaten utarbeta en ansökan för ett större projekt vari påvisande av efterlevnad av reglerna för statligt stöd krävs före inlämning till GD Regional- och stadspolitik, oavsett vilket beslutsförfarande för större projekt som den väljer (artikel 102.1 eller artikel 102.2 i förordningen om gemensamma bestämmelser). Oavsett vilket, om ett beslut om statligt stöd krävs måste detta fattas innan det större projektet kan lämnas in till GD Regional- och stadspolitik.

Utöver det utökade samarbete som hänvisas till av revisionsrätten har ytterligare en förebyggande åtgärd införts: möjligheten för medlemsstaten och experterna inom oberoende kvalitetsgranskning (IQR – Independent Quality Review) att kontakta GD Konkurrens på projektberedningsnivå om tvivel föreligger huruvida de respektive större projekten behöver vara föremål för ett anmälningsförfarande om statligt stöd till GD Konkurrens eller inte.

Kommissionen anser därför att de nuvarande förebyggande åtgärder och det nuvarande samarbete med GD Konkurrens som inrättades för perioden 2014–2020 både under förberedelse av projekt och vid beslutsfattande om projekt tillbörligt begränsar den risk som påpekades av revisionsrätten i punkt 70.

Gemensamt svar på punkterna 74 till 79

Enligt förordningen ska revisionsmyndigheter i sina årliga kontrollrapporter lämna de viktigaste resultaten av revisionerna men inte detaljerad information om slaget av de fel som fastställts inom ramen för revisionerna av insatser. Detta kan dock göras på frivillig basis.

Baserat på sina egna revisioner anser kommissionen dessutom att revisionsmyndigheter i vissa fall kan ha upptäckt fel vid statligt stöd samtidigt som dessa rapporterats under en annan kategori, såsom bristande efterlevnad av nationella behörighetsregler, vilket lett till en möjlig underrapportering i den årliga kontrollrapporten.

Kommissionen har också ett fortlöpande och nära samarbete med revisionsmyndigheter för att förbättra sin kapacitet inom revision av statligt stöd genom utbildning, vägledning och utbyte av erfarenhet, inbegripet att dela med sig av specifika checklistor för revision vilket kommissionen gjorde 2011 och igen 2015 med uppdaterade checklistor. Under granskningen av de årliga kontrollrapporterna undersöker kommissionen huruvida revisionsmyndighetens yttrande är grundligt baserat på grundval av resultaten från systemrevisioner och revisioner av insatser.

Slutligen har det genom kommissionens egna kontroller påvisats väsentliga förbättringar av kvaliteten på de checklistor för statligt stöd som används av revisionsmyndigheterna, i enlighet med revisionsrättens bedömning (se punkt 79).

Gemensamt svar på punkterna 81 och 82

Under senare år har kommissionens avdelningar på ett mycket väsentligt sätt utökat sitt utbildningsstöd till medlemsstater. För det första har de anordnat eller bidragit till ett väsentligt antal seminarier eller workshoppar i hela EU (till exempel tillhandahöll de utbildning om den allmänna gruppundantagsförordningen i de flesta medlemsstaterna, inbegripet till alla revisionsmyndigheter, se punkt 111). Dessutom tillhandahåller de vägledning i form av manualer, checklistor eller snabba svar på tolkningsfrågor som lämnats in av myndigheter som beviljar stöd eller revisionsmyndigheter.

I det nyligen antagna meddelandet från kommissionen om begreppet stöd ges också ytterligare vägledning om när offentliga utgifter faller inom ramen för, och utanför, tillämpningsområdet för EU:s kontroll av statligt stöd. Denna vägledning bör utgöra en hjälp för offentliga myndigheter och företag att fastställa när offentliga stödåtgärder kan beviljas utan att behöva godkännas inom ramen för EU:s regler om statligt stöd.

Kommissionens avdelningar konstaterar resultatet av den undersökning som genomförts av revisionsrätten och det företräde som ges, bland andra möjligheter, för en praktisk handbok med fallstudier samt ytterligare utbildningsåtgärder. Inom området statligt stöd spelar de specifika omständigheterna för ett fall en väsentlig roll i dess bedömning. GD Konkurrens anser att kommissionens beslut om statligt stöd utgör de bästa exemplen för användbar vägledning för medlemsstater.

Kommissionen kommer att fortsätta att stödja revisionsmyndigheter och kommer att uppmuntra dem att ha ökade kontakter med myndigheter med ansvar för statligt stöd i medlemsstaterna.

Gemensamt svar på punkterna 92 till 94

Huvudsyftet med 2014 års översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen var att ytterligare klargöra och förenkla regler för statligt stöd och att minska den administrativa bördan för medlemsstater. I synnerhet har utvidgningen av omfattningen av den allmänna gruppundantagsförordningen lett till en avsevärd minskning av antalet statliga stödåtgärder som anmäls till kommissionen. Detta bör också möjliggöra genomförandet av insatser inom ramen för ESI-fonderna.

93

Den allmänna gruppundantagsförordningen handlar om behovet att anmäla. Dess tillämpningsområde sträcker sig till att omfatta åtgärder som inte blev undantagna från kravet att anmäla före ikraftträdandet av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning. Dessa åtgärder kunde ha förklarats förenliga efter en bedömning av kommissionen även före ikraftträdandet av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

96

Kommissionen anser att Deggendorf-principen endast kan tillämpas på enskild medlemsstatsnivå. Kommissionen avser att klargöra denna punkt inom ramen för den pågående översynen av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

Om en medlemsstat skulle hysa tvivel, eller ha svårigheter med att fastställa, huruvida ett visst företag är föremål för ett utestående återkravsbeslut kan den vända sig till GD Konkurrens inom ramen för ömsesidigt samarbete.

Gemensamt svar på punkterna 102 till 104.

Medlemsstater antog handlingsplaner som ska vara genomförda och slutförda till slutet av 2016. Detta övervakas grundligt av kommissionens avdelningar (GD Regional- och stadspolitik samt GD Konkurrens) och kan slutligen leda till inställande av betalningar av kommissionen om reglerna inte följs.

105

Kommissionen konstaterar att förhandsvillkoren gäller genomförandet av de europeiska struktur- och investeringsfonderna, medan stödordningar som övervakas av GD Konkurrens inte nödvändigtvis omfattar finansiering från ESI-fonder.

Såsom påvisas av revisionsrätten föreskrivs även i förordningen om gemensamma bestämmelser att bedömningen av förhandsvillkoren för statligt stöd är baserad på tre underkriterier som fastställs i bilaga XI till förordningen om gemensamma bestämmelser. Efterlevnaden av reglerna för statligt stöd under perioden 2007–2013 är inte ett kriterium i sig för uppfyllande.

Kommissionen kommer dock att fortsätta att övervaka alla frågor med anknytning till efterlevnad av regler för statligt stöd för alla medlemsstater och kommer att vidta lämpliga åtgärder enligt vad som krävs.

106

Förfarandet för godkännande av större projekt under perioden 2014–2020 har förbättrats jämfört med den tidigare perioden (se gemensamt svar på punkterna 69 till 71).

Kommissionens avdelningar har åtagit sig att vidta ytterligare åtgärder för att effektivisera behandlingen av större projekt som samfinansieras genom ESI-fonder och som lämnas in via det nya IQR-förfarandet (se artikel 102.1 i förordningen om gemensamma bestämmelser).

I detta sammanhang har GD Konkurrens inrättat interna förfaranden för att säkerställa ändamålsenlig och effektiv behandling av samråd om större projekt inom ramen för IQR-förfarandet.

IQR-rapporten bör innehålla en omfattande analys av åtgärdens stödkaraktär och/eller dess förenlighet på grundval av ett undantag eller en befintlig stödordning. Dessutom kan IQR-experten, på grundval av artikel 23 i kommissionens delegerade förordning 480/2014, kontakta GD Konkurrens för att klargöra frågor som uppstår rörande statligt stöd inom ramen för ett större projekt.

Därför måste också inom ramen för detta nya IQR-förfarande de problem rörande statligt stöd som anmäls till GD Konkurrens lösas innan handlingarna för det större projektet kan lämnas in till kommissionen.

107

Kommissionen understryker att medlemsstater är skyldiga att påvisa att de grundligt har kontrollerat efterlevnad av regler för statligt stöd när de lämnar in ett förslag till ett större projekt, oavsett vilket relaterat beslutsförfarande som väljs (artikel 102.1 eller artikel 102.2 i förordningen om gemensamma bestämmelser). Förslag till större projekt kan inte lämnas in till kommissionen utan en sådan detaljerad bedömning av efterlevnad av regler för statligt stöd.

Endast projekt med en positiv IQR-rapport kan anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 102.1 i förordningen om gemensamma bestämmelser, vilket innebär att alla krav är uppfyllda av medlemsstaten, inbegripet de som rör statligt stöd.

Kommissionens avdelningar anser att förfarandet kan ha ett antal positiva effekter eftersom det inbegriper en mer detaljerad bedömning av statligt stöd av den medlemsstat som lämnar in ansökan och en mer djupgående kontroll av frågorna rörande statligt stöd av IQR-gruppen av oberoende experter. Dessutom har GD Konkurrens inrättat arrangemang för att göra det möjligt för IQR-grupper att samråda med generaldirektoratet om frågor rörande statligt stöd som uppstår inom ramen för ett större projekt som granskas av dem.

Att gå vidare och försöka uppnå rättslig säkerhet vad gäller efterlevnad av regler för statligt stöd genom systematiska formella anmälningar följda av ett beslut från kommissionen om statligt stöd för alla större projekt (oberoende av lagkrav) skulle strida mot moderniseringsprocessen för statligt stöd men även mot det övergripande målet om att förenkla och minska den administrativa bördan för alla intressenter och skulle innebära ytterligare en risk för genomförande i rätt tid av större projekt som finansieras av Eruf/Sammanhållningsfonden.

114

Kommissionen stödjer medlemsstaternas förmåga att korrekt tolka och/eller genomföra reglerna för statligt stöd eftersom de är primärt ansvariga för vidtagande av tillbörliga åtgärder för efterlevnad av dessa regler.

I syfte att ta itu med brister genomför kommissionens avdelningar (på nivån GD Regional- och stadspolitik samt GD Konkurrens) en gemensam handlingsplan för stärkande av administrativ kapacitet för förvaltning av medlemsstaters medel inom området statligt stöd (*Strengthening Administrative Capacity for the Management of the Funds of Member States in the Field of State Aid*). Utbildningssessioner gavs för flera medlemsstater och målgruppen utgörs av alla relevanta organ som deltar i förvaltningen och genomförandet av ESI-fonder – förvaltningsmyndigheterna, de förmedlande organen såväl som de huvudsakliga stödmottagarna.

Vidare föreskrivs det i förordningen om gemensamma bestämmelser, för räkenskapsperioden 2014–2020, ett förhandsvillkor för statligt stöd med syftet att säkerställa förhandsförutsättningar för effektiv tillämpning av EU:s regler för statligt stöd. För de medlemsstater som inte uppfyller detta förhandsvillkor har handlingsplaner inrättats som ska vara genomförda och slutförda till slutet av 2016. Detta övervakas grundligt av kommissionens avdelningar och kan slutligen leda till inställande av betalningar av kommissionen om reglerna inte följs.

114 a)

Kommissionen har ett nära och fortlöpande samarbete med revisionsmyndigheter för att förbättra sin kapacitet inom revision av statligt stöd. Utöver riktad utbildning, riktade åtgärder och riktad vägledning tillhandahöll den 2011 checklistor för statligt stöd, som är färdiga att användas, till revisionsmyndigheter och uppdaterade sådana i november 2015. Genom kommissionens egna kontroller har det på senare tid påvisats väsentliga förbättringar av kvaliteten på de checklistor för statligt stöd som används av revisionsmyndigheterna, i enlighet med revisionsrätterns bedömning.

Kommissionens avdelningars genomgångar av de årliga kontrollrapporterna inbegriper en undersökning av metoden för systemrevisioner och revisioner av insatser (inbegripet checklistor) såväl som att göra om revisioner som redan har utförts av medlemsstaternas revisionsmyndigheter. Vid sådana revisioner har kommissionens avdelningar fastställt att brister föreligger och krävt att revisionsmyndigheterna förbättrar sina kontroller rörande frågor om statligt stöd.

114 b)

Kommissionen konstaterar att både GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering har använt sig av databaser för att registrera revisionsresultat under räkenskapsperioden 2007–2013. Även om dessa databaser inte var avsedda att användas som verktyg för en analys av felkällor hindrade inte detta kommissionen från att vidta lämpliga och förebyggande åtgärder för att ta itu med de välkända återkommande problemen rörande statligt stöd. I mars 2016 delade GD Konkurrens med sig av sin erfarenhet av övervakning i efterhand av statliga stödordningar till GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering. Mer specifikt överlämnade GD Konkurrens resultatet av 2015 års övervakningscykel till GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering. Vidare förbättrar kommissionen informationsutbytet om fel rörande statligt stöd mellan generaldirektoraten när och var detta behövs.

Vad gäller vidtagna förebyggande åtgärder införs genom det rättsliga ramverket för programperioden 2014–2020 förhandsvillkor för statligt stöd.

Dessutom genomför sedan mars 2015 GD Regional- och stadspolitik samt GD Konkurrens en omfattande handlingsplan för stärkande av administrativ kapacitet för förvaltning av strukturfonder inom området statligt stöd.

Se även kommissionens svar på punkterna 57 och 61.

114 c)

Kommissionen betonar att förhandskravet på att meddela åtgärder gällande statligt stöd vilar på medlemsstaterna och att beslutet om det större projektet inte är ett beslut om efterlevnad av regler för statligt stöd för det större projektet.

Redan före slutet av 2012, dock inte systematiskt, konsulterades GD Konkurrens vid formella samråd mellan avdelningarna av GD Regional- och stadspolitik om beslut rörande större projekt.

Tillbörliga kontroller och avvägningar har införts, i informationskraven för större projekt och i båda beslutsförfarandena för större projekt (artikel 102.1 och artikel 102.2 i förordningen om gemensamma bestämmelser), som förebyggande åtgärder för att undvika att beslut som inte följer reglerna om statligt stöd fattas för större projekt 2014–2020.

Se även kommissionens svar på punkt 69.

114 d)

I sammanhanget modernisering av det statliga stödet, inom ramen för vilken medlemsstaternas ansvar för beviljande av stöd utökades, förstärkte GD Konkurrens sin stickprovsbaserade övervakning av genomförande av statliga stödåtgärder. GD Konkurrens övervakning är inriktad på fel och oriktigheter vid genomförandet av stödåtgärder men syftar även till att utröna hur medlemsstater faktiskt genomför stödåtgärder i praktiken. Detta gör det möjligt för GD Konkurrens att dra lärdomar om god och dålig praxis.

GD Konkurrens delade med sig till medlemsstater (genom medlemsstaternas arbetsgrupper, nätverk för landsamordnare etc.) av erfarenheten och de dragna lärdomarna från övervakningen.

GD Konkurrens vidareutvecklade, och delade med sig till medlemsstater, checklistorna för den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER – kommissionens förordning nr 651/2014 av den 17 juni 2014) i syfte att göra det enklare för dem att i förväg kontrollera att alla tillämpliga villkor för förenlighet är uppfyllda. Även GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering och revisionsmyndigheter för sammanhållningspolitiken får ta del av checklistorna för den allmänna gruppundantagsförordningen.

Vidare erbjuder GD Konkurrens en särskild IT-plattform där den svarar på medlemsstaters tolkningsfrågor (*eState aid WIKI*) och offentliggör även dokument om frågor och svar på basis av dessa frågor och svar.

Vad gäller bedömningen av förhandsvillkor för statligt stöd, enligt vad som föreskrivs i förordningen om gemensamma bestämmelser, ska denna baseras på de tre kriterier som fastställs i bilaga XI till förordningen om gemensamma bestämmelser. Efterlevnaden av reglerna för statligt stöd under programperioden 2007–2013 är inte ett kriterium i sig för uppfyllande.

Kommissionen kommer dock att fortsätta att övervaka frågor med anknytning till efterlevnad av regler för statligt stöd för alla medlemsstater och kommer att vidta lämpliga åtgärder enligt vad som krävs.

117

GD Konkurrens anser att det på lämpligt sätt använder tillgängliga korrigerande åtgärder om det under övervakningen framkommer att regler för statligt stöd inte har följts.

Kommissionen kan endast använda sig av korrigerande åtgärder som utgörs av frivillig eller ålagd återbetalning om det beviljade stödet är oförenligt med den inre marknaden.

För andra typer av fel är anpassning av utformningen av stödordningarna och/eller av kontrollmekanismerna mer lämpliga. För vissa fel skulle korrigerande åtgärder vara svåra att uppnå (t.ex. om stödet var oförenligt vid tidpunkten för dess beviljande men kan konstateras som förenligt på grundval av senare ändrade regler). Oavsett vilket ges rekommendationer till medlemsstaterna och där så är lämpligt planeras efter ett tag en ny övervakning av stödordningen för att kontrollera att rekommendationerna har genomförts.

Fall där frivillig återbetalning sker följs upp av kommissionen med den berörda medlemsstaten. Inga separata register förs över alla fall av frivillig återbetalning. Kommissionen anser dock att återbetalning av oförenligt stöd som genomförs frivilligt av medlemsstater är ett användbart verktyg för att snabbt och effektivt avlägsna den otillbörliga fördelen från marknaden och för att stimulera medlemsstater att inte bevilja rättsstridigt stöd.

Rekommendation 1

Kommissionen godtar rekommendationen och anser att den redan genomförs.

Den använder tillgängliga korrigerande åtgärder om det under övervakningen framkommer fall där regler för statligt stöd inte har följts.

I detta sammanhang är det viktigt att göra åtskillnad mellan rättsstridighet och oförenlighet. En stödåtgärd är rättsstridig när den beviljas utan föregående anmälan till kommissionen och när den inte omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen. Kommissionen kan dock endast besluta om att återkräva en sådan åtgärd om den är oförenlig med den inre marknaden (dvs. att den inte kan konstateras förenlig på grundval av några riktlinjer eller direkt på grundval av fördraget).

Om någon rättsstridig stödåtgärd upptäcks vid GD Konkurrens övervakning undersöks först huruvida en sådan åtgärd kan konstateras som förenlig med den inre marknaden.

Endast om det upptäckta felet leder till beviljande av oförenligt stöd kan korrigerande åtgärder bestående av återkrävande av stöd användas.

För andra typer av fel är anpassning av utformningen av stödordningarna och/eller av kontrollmekanismerna mer lämpliga. För vissa fel skulle korrigerande åtgärder vara svåra att uppnå (t.ex. om stödet var oförenligt vid tidpunkten för dess beviljande men kan konstateras som förenligt på grundval av senare ändrade regler).

118

Kommissionen konstaterar att både GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering har använt sig av databaser för att registrera sina revisionsresultat under räkenskapsperioden 2007–2013. Även om dessa databaser inte var avsedda att användas som verktyg för en analys av felkällor hindrade inte detta kommissionen från att fastställa de återkommande typerna av fel inom detta område och att vidta konkreta och riktade åtgärder för förebygga fel vid statligt stöd.

Se även kommissionens svar på punkterna 57 och 61.

119

GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering kommer att kunna tillhandahålla en mer detaljerad översikt av typen av oriktigheter på grundval av sitt IT-verktyg MAPAR som täcker programperioden 2014–2020 för Eruf/Sammanhållningsfonden och ESF. Ett syfte med verktyget MAPAR är att registrera och klassificera fastställda fel och oriktigheter, och på så sätt tillhandahålla en databas över detaljerade revisionsresultat. Kommissionens avdelningar kommer även, i samband med den fortlöpande dialogen med revisionsmyndigheter, att fortsätta att arbeta med medlemsstater för att ta fram en gemensam typologi för fel vid statligt stöd, vilken kommer att baseras på och återspeglas i MAPAR.

Dessutom kommer denna skräddarsydda rapportering om feltypologier som införts i MAPAR att göra det möjligt för GD Regional- och stadspolitik samt GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering att på årlig basis överföra de relevanta uppgifterna om sina revisionsresultat om statligt stöd till GD Konkurrens.

Se även kommissionens svar på punkterna 57, 59 och 61.

120

IMS är ett verktyg som är särskilt avsett för medlemsstaternas rapportering av oriktigheter (inbegripet bedrägeri). Typen av oriktighet anges via en rullgardinslista (koder) medan den tillämpade arbetsmetoden beskrivs i skrift som berikar den information som ges genom kodifierade fält. Analys kan utföras på grundval av typen av oriktighet. IMS är inte ett kontrollinstrument för statligt stöd, men det är möjligt att lägga till en specifik typologi för statligt stöd till de redan befintliga rullgardinslistorna.

Rekommendation 2 a)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan i sitt revisionsverktyg MAPAR.

MAPAR sörjer för en omfattande databas över alla fastställda oriktigheter, inbegripet fel vid statligt stöd. Sju typer av resultat finns för närvarande definierade i MAPAR specifikt för rapporteringen av oriktigheter gällande statligt stöd.

Vidare kommer MAPAR att möjliggöra bättre strukturering av informationen om revisionsresultat. Det erbjuder fullständig flexibilitet att lägga till eller ändra vilken kategori eller underkategori för resultat som helst, inbegripet för sådana avseende statligt stöd, i enlighet med fastställda revisionsbehov eller revisionsresultat.

Revisionsverktyget MAPAR är även utformat för att möjliggöra för de berörda kommissionsavdelningarna att följa upp alla fastställda oriktigheter, inbegripet finansiella korrigeringar.

Kommissionen hänvisar också till sitt svar på punkt 57.

Rekommendation 2 b)

Kommissionen godtar revisionsrättens rekommendation och kommer att anpassa feltypologin så att analysen kan göras.

Rekommendation 2 c)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan.

Vad angår MAPAR kommer GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Regional- och stadspolitik att på grundval av en skräddarsydd rapportering (typologier för resultat rörande statligt stöd som styrks av kommissionens revisioner) en gång om året lämna över de relevanta uppgifterna om statligt stöd till GD Konkurrens.

Vad gäller utbyte av information mellan kommissionens avdelningar utökar GD Regional- och stadspolitik, GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Konkurrens sina kommunikationskanaler för utbyte av information. GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering samt GD Regional- och stadspolitik delar resultat med varandra och de konsulterar när så krävs GD Konkurrens i revisionsfrågor med anknytning till statligt stöd.

Vad angår IMS kommer GD Konkurrens att ges tillgång till information när behov för detta föreligger.

Gemensamt svar på punkterna 121 och 122

Kommissionen betonar att förhandskravet på att meddela åtgärder gällande statligt stöd vilar på medlemsstaterna och att beslutet om det större projektet inte är ett beslut om efterlevnad av regler för statligt stöd för det större projektet.

Före slutet av 2012, dock inte systematiskt, konsulterades GD Konkurrens vid formella samråd mellan avdelningarna av GD Regional- och stadspolitik om beslut rörande större projekt.

Kommissionen införde förebyggande åtgärder och stärkte samarbetet mellan sina avdelningar för att säkerställa att endast större projekt som uppfyller den nya lagstiftningen för statligt stöd presenteras av medlemsstaten och beslutas om av kommissionen under programperioden 2014–2020.

Att gå vidare och försöka uppnå rättslig säkerhet genom formella anmälningar om statligt stöd för alla större projekt skulle inte endast strida mot moderniseringsprocessen för statligt stöd utan även mot det övergripande målet om att förenkla och minska den administrativa bördan för alla intressenter och skulle innebära ytterligare en risk för genomförande i rätt tid av större projekt som finansieras av Eruf/Sammanhållningsfonden.

Se även kommissionens svar på punkterna 69, 107 och 114 c.

Rekommendation 3

Kommissionen godtar rekommendationen och har redan genomfört den eftersom medlemsstater endast kan lämna in ett förslag till ett större projekt till kommissionen när alla frågor rörande efterlevnad av regler för statligt stöd har lösts, inbegripet genom anmälan av statligt stöd när så krävs.

Kommissionen har också stärkt samarbetet mellan sina avdelningar för att säkerställa att endast större projekt för vilka medlemsstater grundligt har bedömt efterlevnad av den nyligen uppdaterade lagstiftningen om statligt stöd presenteras av medlemsstaterna och beslutas om av kommissionen under programperioden 2014–2020.

123

Enligt det rättsliga ramverket för 2007–2013 ska revisionsmyndigheter i sina årliga kontrollrapporter lämna de viktigaste resultaten av revisionerna men inte detaljerad information om slaget av de fel som fastställts inom ramen för revisionerna av insatser. Detta kan dock göras på frivillig basis. Att utgå från den information som meddelas av revisionsmyndigheter kan därför leda till att deras kapacitet att upptäcka statligt stöd underskattas.

Kommissionen har också ett fortlöpande och nära samarbete med revisionsmyndigheter för att förbättra sin kapacitet inom revision av statligt stöd genom utbildning, vägledning och utbyte av erfarenhet, inbegripet att dela med sig av specifika checklistor för revision vilket kommissionen gjorde 2011 och sedan igen 2015.

Slutligen har det genom kommissionens egna kontroller påvisats väsentliga förbättringar av kvaliteten på de checklistor för statligt stöd som används av revisionsmyndigheterna, i enlighet med revisionsrättens bedömning (se punkt 79).

124

Kommissionens avdelningar har redan delat med sig av checklistorna för den allmänna gruppundantagsförordningen till medlemsstaterna. Detta gör det möjligt för dessa att i förväg kontrollera huruvida alla villkor för förenlighet är uppfyllda eller att förbättra revisioner inom detta område. Medlemsstaterna får också på olika sätt (arbetsgrupper, nätverk för landsamordnare, multilaterala eller bilaterala revisionsamordningsmöten etc.) ta del av upptäckta problemtypologier, god och dålig praxis samt dragna lärdomar från övervakningen. Tolkning av regler för statligt stöd tillhandahålls dessutom genom systemet för tolkningsfrågor (*eState aid Wiki*), genom analytiska manualer etc.

Kommissionen anser att Deggendorf-principen endast kan tillämpas på enskild medlemsstatsnivå. Kommissionen avser att klargöra denna punkt inom ramen för den pågående översynen av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

Om en medlemsstat skulle hysa tvivel, eller ha svårigheter med att fastställa, huruvida ett visst företag är föremål för ett utestående återkravsbeslut kan den vända sig till GD Konkurrens inom ramen för ömsesidigt samarbete.

Rekommendation 4 a)

Kommissionen godtar rekommendationen och har redan genomfört den.

Kommissionen undersöker kvaliteten på det arbete som utförs av revisionsmyndigheter med avseende på statligt stöd inom ramen för olika revisionsförfaranden: inom ramen för kommissionens riskbaserade revisioner av arbete som utförs av revisionsmyndigheter, vilket inbegriper en undersökning av den metod (inbegripet checklistor) som används av revisionsmyndigheter för systemrevisioner och revisioner av insatser; under nytt utförande av revisioner som redan utförts av revisionsmyndigheter, i syfte att kontrollera giltigheten av de rapporterade resultaten; eller under granskningen varje år av årliga kontrollrapporter som lämnas in till kommissionen av revisionsmyndigheter, i syfte att kontrollera huruvida revisionsmyndighetens yttrande är grundligt baserat på grundval av resultaten från systemrevisioner och revisioner av insatser.

I vissa fall har kommissionen redan rekommenderat de berörda revisionsmyndigheterna att förbättra sina checklistor för att bättre täcka kontrollen av statligt stöd. Kommissionen kommer att fortsätta att säkerställa att revisionsmyndigheter använder tillbörliga checklistor.

Rekommendation 4 b)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom den strider mot kommissionens mål som eftersträvas genom dess vägledning som gavs till medlemsstater 2012 om att inte systematiskt på nytt undersöka de projekt som beslutats om före det datumet – att ge medlemsstater möjligheten att anmäla eller inte – och att tillhandahålla stabilitet till medlemsstater och stödmottagare vad gäller behandlingen av sådana projekt.

Rekommendation 4 c)

Kommissionen godtar rekommendationen och genomför den redan.

I sammanhanget genomförande av handlingsplanen för statligt stöd arbetar kommissionen redan på grundval av sina beslut om statligt stöd som används som fallstudier: Till exempel är mer än hälften av programmen för tematiska seminarier (FoU och innovation samt energi har hittills genomförts) baserade på konkreta fall (faktiska beslut om statligt stöd).

Kommissionens avdelningar tillhandahåller också vägledning i form av manualer, checklistor eller snabba svar på tolkningsfrågor som lämnats in av myndigheter som beviljar stöd. Frågorna och svaren utgör grunden för offentliggörandet av dokumentet med frågor och svar.

Kommissionen kommer att fortsätta att uppdatera vägledningmaterialet för alla berörda myndigheter, inbegripet programmyndigheter för ESI-fonder, om utvecklingen så kräver.

Slutligen ges i det nyligen antagna meddelandet från kommissionen om begreppet stöd vägledning om när offentliga utgifter faller inom ramen för, och utanför, tillämpningsområdet för EU:s kontroll av statligt stöd.

Rekommendation 4 d)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom förordningen om stöd av mindre betydelse föreskriver att det är medlemsstatens val huruvida ett centralt register för övervakning av stöd av mindre betydelse ska inrättas eller om man ska hantera detta på ett annat sätt (t.ex. självförsäkringar från stödmottagare).

Även om ett centralt register för stöd av mindre betydelse är att föredra åläggs genom artikel 6 i förordningen om stöd av mindre betydelse inte medlemsstaterna att ha ett sådant register och tillåts genomföra kumuleringsregeln på andra sätt (t.ex. på grundval av självförsäkringar från stödmottagare). Att låta medlemsstaterna välja är i linje med den allmänna principen om att medlemsstater kan bestämma om de mest lämpliga administrativa ramarna för sig själva. Kommissionen konstaterade också en negativ reaktion från flera medlemsstater angående idén om att ha ett obligatoriskt register för stöd av mindre betydelse i sammanhanget som utgjordes av det första samrådet om översynen av förordningen om stöd av mindre betydelse. (http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_de_minimis/index_en.html).

Rekommendation 4 e)

Kommissionen godtar inte rekommendationen eftersom den anser att Deggendorf-principen endast kan tillämpas på enskild medlemsstatsnivå. Kommissionen avser att klargöra denna punkt inom ramen för den pågående översynen av 2014 års allmänna gruppundantagsförordning.

Om en medlemsstat skulle hysa tvivel, eller ha svårigheter med att fastställa, huruvida ett visst företag är föremål för ett utestående återkravsbeslut kan den vända sig till GD Konkurrens inom ramen för ömsesidigt samarbete.

129

Vad gäller bedömningen av förhandsvillkor för statligt stöd, enligt vad som föreskrivs i förordningen om gemensamma bestämmelser, ska denna baseras på de tre kriterier som fastställs i bilaga XI till förordningen om gemensamma bestämmelser. Efterlevnaden av reglerna för statligt stöd under programperioden 2007–2013 är inte ett kriterium i sig för uppfyllande.

Kommissionen kommer dock att fortsätta att övervaka alla frågor med anknytning till efterlevnad av regler för statligt stöd för alla medlemsstater och kommer att vidta lämpliga åtgärder enligt vad som krävs.

Rekommendation 5 a)

Kommissionen godtar denna rekommendation.

Generaldirektörerna för de fyra generaldirektoraten för de europeiska struktur- och investeringsfonderna sammanträder redan regelbundet i utskottet för förhandsvillkor för inställande. Det nuvarande tillvägagångssättet, som både är förebyggande (med genomförande av nationella handlingsplaner om förhandvillkoren inte uppfylls) och korrigerande (med inställande av betalningar när så krävs), kommer fortsätta att tillämpas strikt och konsekvent.

Rekommendation 5 b)

Kommissionen godtar rekommendationen.

Den godtar att följa upp medlemsstaters kapacitet att följa regler för statligt stöd, baserat på den information som finns tillgänglig i dess databaser och som i synnerhet härrör från tillgängliga revisionsresultat.

Kommissionen kommer att använda resultaten från uppföljningen i syfte att bättre anpassa sin övervaknings- och utbildningsverksamhet som den erbjuder för de berörda programmyndigheterna i medlemsstaterna.

HUR HITTAR MAN EU:s PUBLIKATIONER?

Gratispublikationer

- Ett enskilt exemplar genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Flera exemplar/affischer/kartor hos Europeiska unionens representationer (http://ec.europa.eu/represent_sv.htm), hos delegationer i länder utanför EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sv.htm), genom att kontakta nätverket Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sv.htm) eller ringa 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratis inom hela EU) (*).

(* Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

Avgiftsbelagda publikationer

- Genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Händelse	Datum
Revisionsplanen antas / Revisionen inleds	12.11.2014
Den preliminära rapporten skickas till kommissionen (eller till ett annat revisionsobjekt)	16.6.2016
Den slutliga rapporten antas efter det kontradiktoriska förfarandet	7.9.2016
Svaren från kommissionen (eller från ett annat revisionsobjekt) har tagits emot på alla språk	27.9.2016

Under de senaste åren har revisionsrätten konstaterat att det finns många fall av bristande efterlevnad av reglerna för statligt stöd inom sammanhållningspolitiken. Revisionsrätten och kommissionen upptäckte många fler brott mot reglerna för statligt stöd än medlemsstaterna, vilket pekar på ett behov av större medvetenhet och fortsatt stöd från kommissionen. För programperioden 2007–2013 möjliggjorde kommissionens databaser inte en ordentlig analys av fel vid statligt stöd, och dess övervakning ledde inte heller i någon större utsträckning till att statligt stöd återkrävdes. Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förenkla den tillämpliga lagstiftningen om statligt stöd och främja medlemsstaternas administrativa kapacitet. För programperioden 2014–2020 har ansvaret för att genomföra åtgärder med statligt stöd lagts över på medlemsstaterna, vilket innebär en risk för fler fel vid statligt stöd.

EUROPEISKA
REVISIONSRÄTTEN

Publikationsbyrån